

Pavao Mikić
Marijan Brajinović

PRIJEVODI I RJEČNICI

Ogled prijevoda i
Hrvatsko-njemačkih i Njemačko-hrvatskih rječnika

Pavao Mikić
Marijan Brajinović

PRIJEVODI I RJEČNICI
Ogled prijevoda i Hrvatsko-njemačkih i Njemačko hrvatskih rječnika

Lektura
Marija Brajinović
Anna Margarete Mikić

Zadar/Wien, 2020.

SADRŽAJ

NAČELNO	5
1. STANJE U PREVOĐENJU U BLISKOJ PROŠLOSTI	6
1.1. E. Prunč, Posljedice prevođenja	6
1.2. P. Mikić/V. Kučiš, Translatorik im Kontext der Kulturspezifität.	9
1.3. M. Gojmerac/P. Mikić, Kroatische Touristikwerbung in deutscher Übersetzung	13
1.4. Sadašnje stanje u prevođenju	15
2. OSVRT NA RJEČNIKE	24
...2.1. B. Jakić-A. Hurm. Hrvatsko-njemački rječnik	27
2.1.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	27
2.1.1.1. Neujednačeno navođenje vremenskih odrednica	27
2.1.1.2. Neujednačeno navođenje prostornih odrednica	28
2.1.1.3. Neujednačeno navođenje etimoloških odrednica	28
2.1.1.4. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica	29
2.1.2. Ozbiljne pogreške	30
2.1.2.1. Površni gramatički podaci	30
2.1.2.2. Upitna pojašnjenja/nepojašnjenja značenja natuknica	33
2.1.2.3. Traljavi prijevodi	34
2.1.2.4. Neadekvatni primjeri u natuknicama	36
2.2. M. Uroić-A. Hurm, Njemačko-hrvatski rječnik	37
2.2.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	38
2.2.1.1. Neujednačeno navođenje vremenskih odrednica	38
2.2.1.2. Neujednačeno navođenja jezičnih odrednica	39
2.2.1.3. Neujednačeno navođenje etimoloških odrednica	39
2.2.1.4. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica	40
2.2.2. Ozbiljne pogreške	42
2.2.2.1. Površni gramatički podaci	42
2.2.2.2. Neujednačeno pojašnjenje/nepojašnjenja značenja natuknica	44
2.2.2.3. Traljavi prijevodi	44
2.2.2.4. Traljave upute	47
2.3. R. Hansen-Kokoruš et al. Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik	48
2.3.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	48
2.3.1.1. Neujednačeno navođenje odrednica	48
2.3.1.2. Neujednačeno pojašnjenje/nepojašnjenja značenja natuknica	52

2.3.1.3. Krivo upućivanje na ekvivalente	53
2.3.2. Ozbiljne pogreške	53
2.3.2.1. Površni i ponekad krivi gramatički podaci	53
2.3.2.2. Neujednačeno navođenje gramatičkih podataka kod upućivanje na sinonime	54
2.3.2.3. Donekle traljavi prijevodi	55
2.4. G. Šamšalović, Njemačko-hrvatski rječnik	60
2.4.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	60
2.4.1.1. Neujednačeno navođenje odrednica	60
2.4.1.2. Zastarjele riječi	62
2.4.2. Ozbiljne pogreške	63
2.4.2.1. Nekorektno označavanje genusa	63
2.4.2.2. Nekorektno navođenje gramatičkih podataka	64
2.4.2.3. Nedovoljna pojašnjenja	64
2.4.2.4. Krivi prijevodi	65
2.5. I. Antić, Suvremeni njemačko-hrvatski i hrvatsko-njemački rječnik	71
2.5.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	71
2.5.1.1. Traljave vremenske odrednice	71
2.5.1.2. Traljavo navođenje strukovnih odrednica	72
2.5.1.3. Neslaganje primjera	75
2.5.2. Ozbiljne pogreške	75
2.5.2.1. Genus i nastavci za genitiv singulara i plurala	75
2.5.2.2. Nepotpuna pojašnjenja	75
2.5.2.3. Nepotpuni prijevodi	76
2.6. I. Wolf, Wörterbuch: Deutsch-Kroatisch - Kroatisch-Deutsch mit deutscher Grammatik	81
2.6.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	81
2.6.1.1. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica	81
2.6.1.2. Teško snalaženje u rječniku	82
2.6.2. Ozbiljne pogreške	86
2.6.2.1. Krivi genus kod imenica	86
2.6.2.2. Neujednačeno navođenje komparativa	86
2.6.2.3. Problematični prijevodi	87
2.7. T.Ladan/I.Markešić, Njemačko-hrvatski Hrvatsko-njemački rječnik	93
2.7.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	93
2.7.1.1. Krive strukovne odrednice	93
2.7.1.2. Neujednačeno navođenje odrednica u pojedinom dijelu	95
2.7.1.3. Neujednačeno navođenje natuknica u pojedinom dijelu	95
2.7.1.4. Neujednačeno navođenje prijevoda	96
2.7.1.5. Neujednačeno pojašnjenje natuknica	96
2.7.2. Ozbiljne pogreške.	97
2.7.2.1. Krivi članovi kod njemačkih imenica	97
2.7.2.2. Krivi prijevodi	98

2.8. Langenscheidt Taschenwörterbuch; Kroatisch -Deutsch Deutsch - Kroatisch	101
2.8.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	101
2.8.1.1. Traljave vremenske odrednice	101
2.8.1.2. Neujednačene strukovne odrednice	102
2.8.1.3. Novođenje stranih/tuđih riječi	103
2.8.1.4. Neujednačeno navođenje natuknica i prijevoda u pojedinom dijelu rječnika	104
2.8.2. Ozbiljne pogreške	105
2.9. J. Kljaić, Njemačko-hrvatski praktični rječnik	110
2.9.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti	110
2.9.1.1. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica	110
2.9.2. Ozbiljne pogreške	113
2.9.2.1. Krivi član i nastavci	113
2.9.2.2. Krivi prijevodi	114
2.9.2.3. Nejasnoća u pogledu na prijevode i opise	117
3. ZAKLJUČNO RAZMIŠLJANJE	120
KORIŠTENA LITERATURA	125

1. NAČELNO

Ovaj disput prije svega želi prikazati stanje u prevođenju u Hrvatskoj tijekom prošlosti i sadašnjosti, a potom potaknuti na razmišljanje i otvoriti širu raspravu o prevođenju i pomagalima za prevođenje, poglavito o rječnicima. Namjera nam nije bila pisati isključivo znanstveno-teoretsko djelo s besprijekornom gramatičkom, ortografskom i stilskom korektnošću. Ovim disputom smo u najiskrenijoj namjeri željeli potaknuti izdavačke kuće kada bude ponovo tiskale analizirane rječnike isprave navedene pogrške. Dakle, nije nam se radilo o nikakvom profitu, nikakvoj populaciji imena nego isključivo o pomoći, za koju nas u stvari nije nitko pitao, ali smo mislili da bi ovo bilo dobro napraviti.

U prvom je dijelu analiza dosadašnjeg prevođenja na temelju tri monografije koje u Hrvatskoj analiziraju kvalitetu prevođenja. U tim monografijama su analizirani prijevodi službenih obrazaca, prijevodi znanstvenih knjiga, prijevodi reklama za turizam iz cijele Hrvatske.

U drugom je dijelu ovog disputa pretstavljena analiza dvojezičnih njemačko-hrvatskih ili hrvatsko-njemačkih rječnika koji su za prevođenje *conditio sine qua non*. Na početku ovog disputa mora se odmah istaknuti i podvući da je njegova namjera poštena, nikoga ne uvrijediti, ništa ne omalovažavati, nikoga ne osuđivati, veliki broj rječnika pohvaliti, veliki trud autora istaći, a posebno podcrtati da je u rječnicima mnogo više dobrih unesaka nego manje dobrih. No, ako hoćemo biti još bolji, s svi težimo prema boljem, onda je dostojno i pravedno ukazati na neke manjkavosti prijevoda i rječnika. Ovo je jedini razlog nastanka, a ova rasprava je pisana godinama, jer se iza svake analize knjige o prijevodima čekalo na rezultate. Budući da je stanje i nakon objavljivanja analize prijevoda ostalo uvijek isto, zamisao je bila da bi možda ova rasprava mogla nekoga potaknuti da počne razmišljati o novom načinu prevođenja, ali i novom načinu razmišljanja, koji polazi od pretpostavke da se za sve treba prvo napraviti temelj a onda praviti nadogradnju. Badava je poznavati i imati sve parfeme svijeta, ako se ne upotrebljava sapun!

Da li će ova monografija u ičemu uspjeti to će znati samo oni koji budu dalje analizirali prijevode i rječnike. Mi se osobno bojimo da ova monografija neće imati nikakvog učinka, no, smatrali smo dužnošću ovo napraviti, ako ne radi čitatelja, a onda radi savjesti, jer smo kao visokoškolski učitelji i sami u neku ruku isto odgovorni za loše prijevode. Možda i naši bivši studenti rade u prevoditeljskim uredima!

Možda bi na kraju trebalo izraziti nadu da će netko, radi ovih teških vremena gdje se mora ostati kod kuće ili u stanu, ipak pročitati ovu monografiju.

1. STANJE U PREVOĐENJU U BLISKOJ PROŠLOSTI HRVATSKE

Da bi prikazali sadašnje stanje u prevoditeljstvu, poglavito na njenoj praktičnoj strani, navest ćemo najvažnije rasprave na ovu temu i ukratko ih predstaviti.

Načelno se smije reći, kada promatramo proces prevođenja, tj. izradu prijevoda u kontekstu komunikacijske strategije, da postoje različite prevoditeljske radne kulture, koje se odnose na jezični i vizualni oblik prijevoda. Zbog nekompetentnih i nedovoljno kvalificiranih prevoditelja često smo u prevoditeljskoj praksi suočeni s problemom loših prijevoda, koji su posljedica nedostatka kompetencija profesionalnih prevoditelja, neodgovarajućeg obrazovanja, problematične kvalitete dvojezičnih rječnika, jeftine ponude prevodilačkih usluga i kratkih vremenskih rokova u kojima prijevod mora biti isporučen. Navedeno dovodi do smanjenja ugleda profesije i smanjenja razlike između profesionalnih i neprofesionalnih prevoditelja.

Prevoditelji u Hrvatskoj, zbog činjenice što je hrvatski jezik po broju onih koji ga govore *mali jezik*, imaju ili bi barem trebali imati posebno mjesto u hrvatskoj kulturi i društvu. Bitno je naglasiti da status određene profesije određuje društvo u kojem struka djeluje. Tijekom proteklih nekoliko godina na prostorima Republike Hrvatske prevodilačka profesija dobiva na važnosti što je u skladu s europskim i globalnim trendovima. Međutim, prevoditeljstvo, tj. translatoLOGIJA kao teorijsko-praktična disciplina tek se treba integrirati u postojeće akademske i studentske programe i time doprinijeti profiliranju prevoditeljske struke na ovim prostorima.

Ne samo ulaskom Hrvatske u EU, ali velikim dijelom i zbog toga Hrvati moraju osigurati, ne samo kakvu-takvu, nego izvrsnu komunikaciju s Europom. Ova zadaća je utoliko važnija što se Hrvatima pruža mogućnost da svoj jezik, koji postaje službeni jezik EU opišu i predstave na takvoj razini, na kakvoj ga žele i vidjeti. Navedeno znači da su europski jezici i hrvatski jezik ravnopravni, njemački i hrvatski jezik sada stoje kao dva jednako važna jezika u Europi. No, kako je opisan njemački jezik, a kako hrvatski jezik? Koliko rasprava i disputa postoje u Njemačkoj o nekom jezičnom problemu, npr. o imperativu (zapovjednom načinu), a koliko takvih knjiga i disputa postoji u Hrvatskoj? Kada bi to imali i znali, onda se urednici na javnoj televiziji ne bi usudili ljudima govoriti u imperativu (zapovjednom načinu), da ostanu uz njihov program, kao npr. «Ostanite uz program HRT»! U uljudnom društvu se ljudi zamole da ostanu uz program, u ne-uljudnom društvu se ljudima naređuje.

Budući da je hrvatski jezik postao službeni jezik EU, on se mora tako obraditi i opisati, da bi se kasnije mogao usporediti sa svakim europskim, u ovom slučaju njemačkim jezikom. Za prevođenje je to vrlo važno, no prevoditelj pored bezprijekornog znanja dvaju jezika, mora poznavati i sve datosti obadviju kultura, povijesti, običaja itd.

Predstaviti ćemo ovdje ukratko samo tri najvažnije knjige koje se bave problematikom prevođenja s hrvatskog na njemački.

1.1. E. Prunč, Posljedice prevođenja

Iz ove rasprave osvrnuti ćemo se samo na primjedbe autora koje se odnose na prijevod "Bespuća povijesnih zbiljnosti" autora F. Tuđmana, za koji Prunč na str. 18. kaže:

"Iz navedenih razloga opravdano se zaključuje da je prevođenje bilo povjereno najboljim prevoditeljima i da su sami prevoditelji bili svjesni zahtjevnosti i odgovornosti svoga posla. Zbog toga je upravo ovaj prijevod idealan korpus na osnovi kojeg se mogu izvoditi zaključci o općoj ili bar o reprezentativnoj razini hrvatsko-njemačkog prevođenja."

Budući da je knjiga izašla 1996. vidjeti ćemo na temelju analize prijevoda o kakvoj kvaliteti prevođenja se kod nas radilo više od prije petnaest godina.

Najbolje je možda početi sa završnim razmišljanjem i završnom konstatacijom ovog stručnjaka koji na stranici 180. kaže:

"Vratimo li se još jednom na uvodne teze o odlučujućoj ulozi prevođenja upravo u narode koji se sa svojom novom državnošću sučeljavaju s novim problemima međunarodne komunikacije, onda nije pretjerana tvrdnja da je raskorak između suvremenog shvaćanja prevoditeljskog poziva i stvarnosti prevođenja bar kod neliterarnih, za svakidašnju upotrebu namijenjenih tekstova prilično velik. Taj će se raskorak moći premostiti samo uz pomoć intenzivne rasprave o ulozi prevođenja u kulturama naroda i država na alpsko-jadranskom području, ali i na širem, srednjeeuropskom prostoru. Cilj ovakve rasprave morao bi biti stvaranje svijesti o funkcijama suvremenog prevođenja i o kriterijima za njihovo objektivno ocjenjivanje."

Pogreške prevođenja koje Prunč opisuje i pojašnjava u svojoj knjizi odnose se na sve razine gramatike, leksike, fonetike kao i na druge jezične discipline.

Nekoliko upečatljivih primjera.

Stranica 35.:

"To nasljeđe nacionalnog i vjerskog nepovjerenja, koje je za vrijeme rata u redovima NOP-a potiskivano ..." ... Diese Überlieferung aus nationalem und religiösem Mißtrauen, die während des Krieges in den Reihen der NOP ... überspielt und überbrückt wurde ... "

U navedenom tekstu hrvatska imenica *nasljeđe* prevedena je s *Überlieferung* (*tradicija/predaja*) umjesto s rječju *Erbe*, dok je glagol *potiskivati* u istom kontekstu preveden s *überspielen* (*nadigrati*) umjesto s glagolom *verdrängen*.

Ovo na prvi pogled izgleda zanemarivo, a i Prunč navodi samo blagu konstataciju kako su riječi zamijenjene. No ako se ova zamjena detaljnije pogleda vidi se da ona stvara krivu sliku, jer Tuđman kaže da je nacionalno i vjersko nepovjerenje *nasljeđe*, to znači nešto što je ljudima u duši, s čime se rode i možda nose kao teret, a to je sasvim nešto drugo nego *predaja* (*Überlieferung*). Ako je vjersko i nacionalno nepovjerenje zapravo pitanje *predaje* koja se vidi u pjesmama, narodnim nošnjama i igrama, dakle u *predaji*, onda je to nešto drugo nego ako je to *nasljeđe* (*Erbe*) koje je u duši, s čime se netko rađa. Prijevod je u potpunosti izokrenuo Tuđmanovu tvrdnju.

Stranica 45.:

" ... kad je prevoditelj hrvatsku složenicu mnogo-brojan jednostavno rastavio na njezine sastavnice i tvorio pridjev viel-zählig. U suvremenom se njemačkom jeziku za to koristi istoznačnica zahlreich ..."

Uzgređ rečeno prevoditelj je hrvatsku natuknicu *mnogo-brojan* preveo kreirajući novu riječ, a da u jednojezičnom rječniku uopće nije provjerio da li takva riječ u njemačkom jeziku uopće postoji, a konstruirana riječ *viel-zählig* u njemačkom ne postoji.

Stranica 46.:

"Tako se npr. i tuđica fusnote uvriježila ne samo u hrvatskom razgovornom već i u književnom jeziku pa zapravo i nema jednočlanog ekvivalenta u standardnom jeziku. Autor *Bespuća* je ipak u želji da postigne što veću jezičnu čistoću upotrijebio višечlani semantički opis: bilješka pod crtom. ... Nažalost, prevoditelj to nije uočio i nije prepoznao pojam te je doslovce preveo semantički opis, ne pomislivši ni na trenutak na to da njemački ima jednakovrijednu Fußnote."

U prijevodu se upotrebljava semantički opis *bilješka pod crtom* kao *Anmerkungen am unteren Seitenrand*, što na hrvatskom znači *bilješke na donjem rubu stranice*. Ovakav prijevod bi zadao muke i hrvatskom čitatelju!

Stranica 55.:

Ovdje se hrvatski izraz "nacionalno pitanje" prevodi kao "Nationalfrage" umjesto nationale Frage.

Ovim prijevodom, koji laiku na prvi pogled izgleda isto, se omalovažava glavna tematika rasprave, a to je nacionalno pitanje, dakle ima li neka nacija pravo na samodređenje, što je uopće nacija itd. Problem je u tome što je odrednica *National-* u složenicama sa *National-* uglavnom posesivnog značenja, kao npr. *Nationalflagge* (*državna zastava*), *Nationalfeierntag* (*državni praznik*), a prema tome se *Nationalfrage* čita kao (*državno pitanje*). Ako se *nacionalno pitanje* postavi kao glavna točka u ovom poglavlju onda se Tuđmanu nanosi nepravda kada se njegova rasprava koja se odnosi na *nacionalno pitanje* na njemački prevede riječju koja uopće ne postoji *Nationalfrage*.

Stranica 57.:

"Iz prijevoda fraze izdati bulu pogrešnim glagolom verkündete die Bulle čitatelj bi mogao zaključiti da autor koji koristi takvu frazu ne zna da je bula pisani dokument." Ovom Prunčovom komentaru nema se što nadodati!

Stranica 65.:

Tu i tamo iskrсну u knjizi kao iskre teška upozorenja za prevoditelje, kao što je to slučaj kod prevođenja riječi *weltlich*: Prunč kaže: "Posebno valja istaknuti još jedno proseminarsko pravilo, naime prevoditelji moraju biti svjesni toga kako riječ *weltlich* u njemačkom znači samo svjetovan a nikako ne i svjetski."

Stranica 69.:

"... slučajevi prisiljavanja Srba da piju vruću krv svoje poklane braće." glasi u prijevodu ... "Fälle, wo Serben gezwungen wurden, das heiße Blut ihrer abgeschlachteten Brüder zu trinken".

Prunč ovdje upozarava na potpuno kriv prijevod kolokacije i kaže: "Kolokacija heiße Blut u njemačkom označava samo vruću krv strasnih ljudi, dakle temperament, a ne vruću krv koja - kao u primjer 36c) - teče iz svježe zadanih rana, za što bi pravilna njemačka kolokacija bila warmes Blut."

Stranica 70.:

Koliko je potrebno minucijozno poznavanje stranog jezika govori primjer 88o dolasku Hitlerovaca u Nizozemsku. Prunč za prijevod riječi *dolazak* kaže:

"U odlomku o dolasku Hitlerovih četa u Nizozemsku prevoditelj kao jednakovrijednicu za dolazak upotrebljava imenicu Einzug, što je na prvi pogled svakako moguće. U njemačkom se, međutim, ulazak (vojnih snaga) u neku zemlju može označiti kao negativno konotiran neprijateljski čin, naime kao Einmarsch (uspr. hrv. umarširati), i gledano s pozitivnog stajališta kao Einzug - kad stanovništvo ulazak trupa smatra trijumfom ili ga bar priželjkuje i pozdravlja. Sumnjam da bi se stanovništvo Nizozemske, a s njim i antifašistički nastrojena zapadna javnost, mogla složiti s time da se čin okupacije Nizozemske označi pozitivno konotiranim leksemom Einzug."

Stranica 164.:

Prunč donosi slijedeći primjer koji ćemo prenijeti u cijelosti kao i njegov komentar, budući da se radi o važnom problemu.

"Brojka od milijun i sedamsto tisuća žrtava postala je sakrosanktna; u njenu svetost i nepovredivost nije se smjelo uopće posumnjati.' - 'Die Zahl von 1,7 Mio. Opfern ist sakrosankt geworden; an ihrer Heiligkeit und Unverletzbarkeit war überhaupt kein Zweifel. Poruka o ideološkoj represiji u primjeru 75a) uopće nije došla do njemačkog čitatelja. Prevoditeljica je, naime, prevela odlučujuću frazu 'nije se smjelo posumnjati' pogrešnom frazom 'war kein Zweifel' (= nije bilo sumnje). Tako posredno ruši Tuđmanovu tezu da su brojke bile sve drugo nego nedvojbene. U potpunosti je ispao vidik ideološke i političke represije, da je bilo zabranjeno u njih čak i posumnjati."

Konstruktivnu kritiku, navode krivih prijevoda kao i njihovo obrazloženje te predstavljanje pravih prijevoda donosi knjiga na upečatljiv, jezgrovit i zanimljiv način, a stil pisanja odaje veliki angažman za boljitak prevođenja u Hrvatskoj. Sam autor navodi na str. 11. kako bi za opis pravog stanja o prevođenju u Hrvatskoj trebalo analizirati "... prijevode s područja gospodarstva, turizma, kulture itd ..."

Osam godina poslije toga pojavljuje se druga rasprava o stanju prevođenja u Hrvatskoj.

1.2. P. Mikić/V. Kučić, Translatorik im Kontext der Kulturspezifik

Građa za ovu raspravu dvije su vrste knjiga iz kulture, povijesti i geografije, koje ujedno služe i u promidžbene svrhe. Radi se o monografijama raznoraznih županija, koje se često puta i daruju stranim gostima, a neke su od tih monografija izdane nakon objavljivanja knjige E. Prunča *Bespuća prevođenja*. Već unaprijed se može reći da su prijevodi ovih monografija isti onakvi kakvi su i prijevodi koje je analizirao Prunč. Onaj tko je očekivao da će prijevodi nakon izdanja Prunčove knjige biti bolji, budući da su prevoditelji bili upozoreni na probleme prevođenja, taj će se neugodno iznenaditi. Pogreške na područjima leksika, morfologije, sintakse, frazeologije itd. ostale su iste.

Samo nekoliko primjera iz ove monografije.

Stranica 56.:

"U manjoj dvorani na prvom katu prikazani su religijski kultovi na području sjeverne Dalmacije. - Im kleineren Saal im ersten Stockwerk wurden verschiedene Religionspraktiken vom Gebiet des nördlichen Dalmatiens dargestellt."

Naravno da je riječ *Religionspraktiken* potpuno kriva, budući da sama riječ *Praktiken* u množini u njemačkom označava sumljive, nečiste, neispravne radnje odnosno postupke. Tako bi njemački prijevod u ovom dijelu glasio kako se *na prvom katu pokazuju raznorazni sumnjivi religijski postupci s područja sjeverne Dalmacije*. A na sumljive, nečiste, neispravne religijske postupke ili radnje autor originala sigurno nije mislio, već govori o religijskim kultovima za koje postoje njemačke riječi *Kult* (u množini *Kulte*) i *Ritus* (u množini *Riten*).

Stranica 58.:

"Crkva Sv. Preobraženja Gospodinova. - Die Kirche der hl. Umwandlung des Herrn."

Izabrana riječ *Umwandlung* je potpuno kriva i izaziva (pot)smijeh, jer znači *pretvaranja*, što baš ne ide u kontekstu s Gospodinom. Naravno *pretvaranje Gospodinovo* bi bilo moguće da je Isus opsjenio svoje učenike kad mu se lice zasjalo kao sunce, i kada su mu haljine postale bijele kao snijeg, te kada je razgovarao s Ilijom i Mojsijom (Mt. 17,1 -17,3). No, onaj tko to tvrdi taj mora kao prevoditelj navesti da ne vjeruje u evanđelje čime opravdava i upotrebu krivih pojmova, kako se je Isus tobože *pretvarao*. Kod ovakvog i mnoštva sličnih krivih prijevoda mora se donijeti zaključak, ili je prevoditelj kriv jer ne zna, a u tom slučaju treba odbiti posao prevođenja, ili je prevoditelj protivnik kršćanskog nauka, na što ima pravo, no onda to mora kod prijevoda na neki način u predgovoru istaknuti. Ovako je ubačena klica sumnje! Izraz *crkva sv. Preobraženje Gospodinovo* treba prevesti kao *Kirche der Verklärung des Herrn*.

Uzged rečeno za smijeh može poslužiti i prijevod hrvatskog izraza "duhovna okosnica" na stranici 59. nešto kao npr. *religija, svjetonazor, uvjerenje* itd. koje stoji u središtu života nekog naroda tvore *duhovnu okosnicu*. U prijevodu se izraz *duhovna okosnica* prevodi potpuno krivo i smiješno kao *geistliches Gerippe* što bi otprilike bilo *duhovni kostur*. Što li je po ovom prijevodu Hrvatima *duhovni kostur*? Korektni i ispravni izraz glasi *geistliche Grundzüge, geistliche Disposition* ili *geistliches Fundament*. Ovakve pogreške se mogu svrstati pod moto da gdje Bog napravi crkvu, tu đavo odmah napravi kapelicu, to znači uvijek se nešto krivo podkrade. No, ako se takvih pogrešaka nagomila, a i male životinje prave đubre, onda sam prijevod postaje jako loš. Nije pak dobro da dozvolimo da se drugi na naš račun smiju.

Stranica 59.:

"Grad je kao talac stajao u obruču smrtonosnih cijevi ... - Die Stadt wurde zur Geisel in einem Reifen der tödlicher Röhre ..."

Njemačka riječ *Reifen* znači na hrvatskom i *obruč* i *prsten* i *kolut*, ali i *kotač* premda se kod *obruča* ili *prstena* misli na *obruč* npr. *bačve*. Korektno gledano se mora reći da se Zadar u Domovinskom ratu nikada nije našao u *vanjskoj gumi*, ili *obruč* za *bačvu*, ali jest u *opkoljenju* figurativno rečeno u *obruč*! Imenica *obruč* se u ovom kontekstu može prevesti samo kao *Einkreisung* i *Umzingelung* (= *opkoljenje*). Za pretpostaviti je da prevoditelj nije htio umanjiti strahote rata u Zadru, te kazati Nijemcima, kako je Zadar bio za vrijeme rata u *vanjskoj gumi*, ili u *obruč* za *bačvu*!

Isto je prevoditelj opis *smrtonosnih cijevi* krivo shvatio ili barem krivo preveo, kao da su to neke otrovane ili zatrovane cijevi koje donose smrt. Došao dakle neprijatelj i postavio neki obruč od zatrovanih cijevi. Naravno, ovakav prijevod njemačkom čitatelju prikazuje stanje u gradu kao šalu koja se je eto u ratu dogodila. Došao neprijatelj i donio zatrovane cijevi! A radilo se u biti o tragediji, o mnogo tenkova i topova (*njem. Panzer, Kanonen, Artilleriegeschütze*) koji su opkolili grad, a *smrtonosne cijevi* su tenkovske cijevi, cijevi topova itd., a tome na njemačkom odgovara: *Die Stadt war von todbringenden Kanonenrohren umzingelt (umstellt, eingekreist, eingeschlossen).*

Stranica 60.:

"Lučka vrata. Podignuta su 1573. godine da proslave veliku pomorsku pobjedu kršćansko brodovlja kod Lepanta. - Das Hafentor, im Jahre 1573 errichtet, um damit den großen Meeressieg der christlichen Flotte bei Lepant zu kennzeichnen."

Radi se o prijevodu *pomorska pobjeda* s njemačkom riječju *Meeressieg*, a ova njemačka složenica znači *pobjeda mora* ili *morska pobjeda*. Ispada po prijevodu da kršćansko brodovlje nije pobijedilo, nego da je more pobijedilo, jer i piše *pobjeda mora* (*Meeressieg*). No, povijesne knjige pišu da nije bila takva oluja koja je pomogla isključivo kršćanskoj floti, potopivši neprijateljske brodove. Ne treba bezpotrebno omalovažavati snagu i opremu kršćanske flote! Pravilno bi bilo prevesti izraz *pomorska pobjeda* sa *Sieg zur See* ili *Seeschlacht*. Ovakvim prijevodom se potvrđuje da je kršćanska flota pobijedila, a ne nekakva oluja, pogotvo ne bog mora Posejdon!

Stranica 62.:

"Projektili nisu poštjednili ni tvornicu konopa i veziva ... - Geschosse haben auch die Seil- und Bindegewebefabrik nicht verschont."

Problem je u shvaćanju riječi *vezivo*. Jedno od njenih značenja je *vezivno tkivo* (*Bindegewebe*), za što se prevoditelj na žalost odlučio. Druga značenja su *konopi* i *brodska užad* za vezivanje brodova, a za to njemački jezik ima zbirnu imenicu *das Tauwerk* (*užad*) te pojedinačne imenice *der Festmacher*, *die Festmacherleine*, *die Leine*, *das Tau* i *die Trosse* itd. Stoga prijevod treba izgledati ovako: *Auch die Seil- und Tauwerkfabrik wurde nicht von Geschossen verschont*. Kada bi Hrvatska imala tvornicu *vezivnih tkiva* (*Bindegewebefabrik*) kako tvrdi prijevod, gdje bismo mi bili?!

Stranica 82.:

Kako u kršćanskoj vjeri postoji samo jedan *Bog*, njemački jezik upotrebljava imenicu *Gott* isključivo bez člana. Čim se kaže, kao u prijevodu *der Gott* ili *ein Gott* jasno je da postoji još jedan. Stoga "mržnja prema Božjem ..." se ne može nikako prevesti kao "Hass gegen den Gott ...", nego samo kao *Hass auf/gegen Gott*; a uvjerenje da će "Bog svako zlo okrenuti na dobro" ne može se prevesti kao "der Gott wird unsere Übel zum Wohl wenden", nego samo kao *Gott wird alles Übel zum Guten wenden*. Bar kod Hrvata-katolika postoji samo jedan Bog!

Stranica 85.:

"Mauzolej cara Dioklecijana, vladara koji je progonio kršćane, preinačen je u katedralu, u kojoj se štiju relikvije salonitskih mučenika Dujma i Staša. - Mausoleum des Kaisers Diokletian bekannt für die Verfolgungen der Christen, wurde zu den

Kathedrale umgebaut, in der die Reliquien der Märtyrers Dujam und Stasa geehrt wurden."

Radi se o riječi *Märtyrers*. Prava množina glasi *Märtyrer*, a ovdje upotrebljena množina je nesputan, ležeran, izraz mladarije kao npr. *Mädels*, *Jungs* (*curice*, *dečki* itd.). Po ovom izrazu bi mučenici Dujam i Staša bili onako u šali išamarani, možda i koji udarac u trbuh, malo poniženi te ih onda društvo nazove „gdje ste nam *mučeničići*“ ili tako nešto.

Pogledamo li malo podrobnije glagol kojim se opisuje štovanje svetaca mora se reći da je glagol *ehren* za *štovati* kriv; točan ekvivalent je *verehren*. Nadalje kriv je i član u ovom kontesktu *wurde zu den Kathedrale umgebaut* (*preinačen je u katedralu*), a ispravno je *wurde zu einer Kathedrale umgebaut*. Druga i teža pogreška je u izrazu *Mausoleum des Kaisers Diokletian bekannt für die Verfolgungen der Christen*, ..., jer to znači *Mauzolej cara Dioklecijan poznat po progonu kršćana*, ... Nije mauzolej progonitelj kršćana! Original kaže *Mauzolej cara Dioklecijana, vladara koji je progonio kršćane*, ..., i to treba prevesti kao *Das Mausoleum Kaiser Diokletians, des als Christenverfolger bekannt gewordenen Herrschers*, Krivi prijevodi i nisu baš tako bezazleni, kada se uzme u obzir koliko se pogrešaka u prijevodima nađe, onda pak riječ o mučenicima *Märtyrers* i omalovažanjem njihovog teškog mučeništva od strane prevoditelja upada u oči! Katolik-prevoditelj to si ne bi dopustio?!

Stranica 112.:

"O dugoj Saloni, oplakivanoj valovima, pjeva rimski pjesnik Lukana ...- Über die, von Wellen beweinte Salona singt der römische Dichter Lukan ..."

Radi se o krivom shvaćanju glagola *oplakivati* koji je stoga i krivo preveden kao doslovce *oplakivanje*, kao da valovi plaču kao dođu do Salone i da oplakuju Salonu. Zašto bi ju oplakivali? Zašto bi valovima tekle suze kod Salone? ? U ovom kontekstu *oplakivati* na njemački treba prevesti glagolom *umspülen* (particip: *umspült*), voda valova se penje uz zidine. Rečenica dakle treba izgledati ovako: *Das von Wellen umspülte Salona wurde vom römischen Dichter Lucanus besungen*.

Stranica 123.:

"Unter der skulpturalen Darstellungen fällt besonders das Relief mit der Szene der Auspeitschung Jesu auf."

Za prijevod hrvatskog glagola *bičevati* odnosno imenice *bičevanje* njemački jezik ima više mogućnosti: *auspeitschen* (imenica *die Auspeitschung*) i *geißeln* (*die Geißelung*). Razlika je u tome što se *auspeitschen* (imenica *die Auspeitschung*) odnosi na profane kontekste, bičevanje robova, zatvorenika itd., a *geißeln* (*die Geißelung*) na sakralne, u značenju *kazniti batinom* (i za pokoru). Stoga ovdje pravi prijevod glasi: *Unter den skulpturalen Darstellungen fällt insbesondere das Relief mit der Szene der Geißelung Jesu auf*.

Konstatirati se smije da rasprava o prevođenju u Hrvatskoj od E. Prunča nije polučila veće rezultate, jer je knjiga *Translatorik* nakon analize prijevoda ustanovila da prijevodi s hrvatskog na njemački još uvijek nisu najbolji. Hoće li analiza prijevoda u knjizi *Translatorik* polučiti bolje rezultate?

1.3. M. Gojmerac/P. Mikić, Kroatische Touristikwerbung in deutscher Übersetzung

Četiri godine nakon izdanja knjige *Translatorik* na polju prevoditeljstva pojavljuje se nova, gore navedena, rasprava. Ta rasprava problematizira ono što je Prunč 1998. godine u svojoj knjizi na stranici 11. tražio. Naime analizi prijevoda kakvu je on dao treba "dodati i prijevode s područja gospodarstva, turizma, kulture itd. odnosno svih onih područja na kojima se u međunarodnoj javnosti stvara slika nekog naroda i njegove države."

U ovoj knjizi *Kroatische Touristikwerbung in deutscher Übersetzung (Hrvatska turistička promidžba u njemačkom prijevodu)* analiziraju se tekstovi s područja turizma, a radi se o donekle službenom promidžbenom materijalu, čiji su izdavači razne Turističke zajednice diljem Hrvatske.

Autori konstatiraju da kvaliteta prevođenja nije postala bolja. Da su se knjige *Posljedice* i *Translatorik* obrađivale na studijima ili da su ih prevoditelji čitali možda se iste greške (greške morfologije, sintakse, redosljeda riječi, valentnosti glagola, rekcije imenica, frazeologizama itd.) ne bi ponavljale.

Prevođeni tekstovi služe kao promidžbeni materijal i trebaju prikazati Hrvatsku kao turističko odredište u najboljem svjetlu. Da li je to i postignuto vidjeti ćemo na temelju samo nekoliko primjera iz knjige *Kroatische Touristikwerbung*.

Stranica 121.:

Na ovoj stranici knjiga donosi kako je prevoditelj brošure upotrijebio za prijevod imenice *toranj na preslica* njemačku riječ koja ne postoji, naime *Dachglocke*. Ispravna riječ glasi *Kunkelturm*, a *Dachglocke* kada bi se htjelo prevesti na hrvatski bi značilo *zvono na krovu*. *Zvono na krovu* i *toranj na preslicu* su pak sasvim dvije različite stvari, a nijedan gost ne bi razumio što znači riječ *Dachglocke*.

Stranica 124.:

"Dobro došli u grad bogate povijesne i kulturne baštine ...- Willkommen in der Stadt reicher historischer und kultureller Erbschaft ..."

Riječ *Erbschaft* opisuje nešto što zapravo ostaje iza nečije smrti, što se može podijeliti ili oporukom nekome ostaviti. No, ovdje se pak radi o povjesnoj i kulturnoj baštini neke zajednice (zemlje, grada i sl.), a za to njemački jezik ima imenice *Erbe* i *Vermächtnis*.

Stranica 125.:

Isto tako je prevoditelj krivo shvatio tekst gdje se govori o "kretanju stanovništva - Bevölkerungswanderung". U hrvatskom se tekstu misli na povećanje ili smanjenje broja stanovnika uslijed raznoraznih vremenskih i drugih prilika. Nekada je bilo dakle više, a nekada manje stanovnika. Prevoditelj pak izraz *kretanja stanovništva* prevodi kao kretanje, hodanje, šetnju stanovnika grada (*Bevölkerungswanderung*). Nekada se prema prijevodu kretalo više, a nekada manje stanovnika grada, nekada je išlo više stanovnika grada u šetnju, a nekada manje! Bez obzira na kriv prijevod i sama njemačka riječ *Bevölkerungswanderung* je u više pogleda kriva. Prvo, kako se ovdje radi o stanovništvu jednoga grada, riječ *Bevölkerung* je kriva, jer se ona odnosi na stanovništvo neke države, a za stanovništvo sela ili grada njemački jezik ima imenicu *Einwohner*. Druga pogreška je u tomu što *Bevölkerungswanderung* podsjeća na

analognu tvorevinu *Völkerwanderung* (*seoba naroda*). Ispravni prijevod treba glasiti *Einwohnerzahlen*.

Stranica 125.:

"Prvi spomen antičkog naselja Inariona, kao postaje na obalnoj cesti Salona-Narona, donosi Tabula Peutingeriana ... - Zum ersten Mal wurde die antische Siedlung Inariona, als eine Haltestelle auf der Küstenstraße Salona-Narona ... in Tabula Peutingeriana urkundlich erwähnt."

Hrvatska riječ *postaja* na njemačkom znači *Station* (*postaja, stanica, stanka*), *Bahnhof* (*kolodvor*) i *Studio* (*radiopostaja, televizijska postaja*) i *Haltestelle* (*postaja autobusa, tramvaja*). One zadnje *postaje* sigurno za vrijeme antike nije bilo, a baš tu riječ je prevoditelj odabrao, te ispada kako je između Salone-Narone postojala čak i autobusna postaja. Hoće li njemački gost povjerovati prevoditelju?! Najneutralniji pojam za *postaja* je pak *Station*. Druga pogreška je u tome što prevoditelj izvodi pridjev *antisch* od imenice *Antike*, što je krivo. Pravilno rečeno je imenica *die Antike* izvedenica iz pridjeva *antik*. Treća greška je izraz *in Tabula Peutingeriana*, koji treba glasiti *auf der Peutingerschen Tafel*.

Stranica 130.:

Na ovoj stranici se govori kako sportska ponuda prati gosta na svakom koraku, što se onda prevodi sa "auf Tritt und Schritt", dok njemački izraz glasi *auf Schritt und Tritt*.

U drugom primjeru s iste stranice original kaže da su Vinkovci važno prometno čvorište, koje je "povezano sa svim krajevima naše zemlje". Izraz *biti povezan sa* prevoditelj je krivo preveo s *in Verbindung stehen mit*, a to znači *biti u kontaktu*. Pravi njemački izraz za ovaj kontekst (promet) bi glasio *angeschlossen sein an, verbunden sein mit*.

Stranica 133.:

"Također ćeš vidjeti zvonik, crkveni toranj koji ...- Sie werden ebenso den Glockenturm sehen, den Kirchenturm, der ..."

U većini slučajeva se u njemačkom složenice tvore s riječju *Kirche* s fugom - *n* kao npr. *Kirchenamt*, *Kirchenbesuch*, *Kirchenchor* itd., no ima mali broj od svega pet, šest iznimaka. I upravo tu iznimku prevoditelj nije znao, te je upotrijebio krivu složenicu *Kirchenturm* umjesto *Kirchturm*. Eto, baš se tako hoće!

Često je i slučaj da prevoditelj tvori složenice s krivim sastavnicama. Nekoliko primjera sa stranica 134. i 135.: *Gelöbnissäule* umjesto *Votivsäule*; *Sportgesellschaften* umjesto *Sportverein*; *Staatshymne* umjesto *Nationalhymne*; *Kreuzweg* umjesto *Kreuzung* ili *Knotenpunkt*, *Verkehrsknotenpunkt*. Uzgred rečeno, njemačka riječ *Kreuzweg* znači *križni put*.

Stranica 150.:

"... rasprostranjeni su i rijetke i zaštićene životinje (bjeloglavi sup u Paklenici i na Dugom otoku, smeđi medvjed u Paklenici, na Plitvičkim jezerima ... -... leben hier seltene geschützte Tiere wie der Geier in Paklenica und auf Dugi otok, der Braunbeer in Plitvice ..."

Smiješna je u njemačkom prijevodu upotreba određenog člana u jednini, jer to se shvaća kao da je to jedan te isti *sup* čas u Paklenici, čas na Dugom otoku, jedan te isti *medvjed* čas u Paklenici, čas na Dugom otoku. Pri tome ima još jedna smiješna

ortografska pogreška u riječi *Braunbeer* (*smeđa bobica*) umjesto *Braunbär*, jer to se ovdje čita kao *smeđi medvjed*. A točan prijevod za *bjeloglavi sup* nije *Geier* (*sup*) nego *Gänsegeier*.

Stranica 154.:

"U Zadru se kovao novac, srebrni i bakreni. - In Zadar wurde auch das Geld geprägt, silbernes und kupfernes."

Kada se radi o kovanju, njemački jezik je precizan i govori o kovanicama (*Münzen*) umjesto o novcu (*Geld*), prijevod treba dakle glasiti: *In Zadar wurden auch Münzen geprägt, Silber- und Kupfermünzen*. Papirnate novčanice se nigdje ne kuju! No, kod nas je sve moguće!

Stranica 184.:

"... mumije svetaca ... - ... Heiligenmumien ..."

Kad se radi o kršćanstvu, a ne o vremenima starog Egipta ili Babilona, pravi njemački izraz za *mumije* je *einbalsamierte Gebeine von Heiligen*.

Stranica 184.:

"... s moćima Sv. Vlaha ... - ... mit den Mächten des Heiligen Blasius... "

Ovdje prevoditelj nije primijetio da se radi o imenici *moći* (*relikvije*), a ne *moći* (*sile*, *snage*) te je na njemački preveo *moć* u množini: *Mächte* (*sile*, *snage*). Za pretpostaviti je stoga da će se njemački turist pitati kakve su to *sile/snage* svetog Vlaha koje se čuvaju u relikvijaru i što narod štuje?

Stranica 172.:

"130 km od Splita svjetski poznato svetište Međugorje - ... die weltberühmte Kultstätte (130 km von Split)"

Prevoditelj može biti nevjernik, može biti protiv nekog hodočasničkog mjesta iz raznoraznih razloga, no to se ne smije odraziti na njegovu obradu originala. A stranac za koga se tekst prevodi može biti vjernik, možda je njemu Međugorje i poznato, ali ga svakako ne zanima stav, uvjerenje ili znanje prevoditelja. I autor originala s jedne strane, ali i naručitelj i čitatelj prijevoda s druge strane imaju pravo na ispravan prijevod, a riječ *Kultstätte* (= *kultno mjesto*) spada u vrijeme prije kršćanstva i ne označuje kršćansko mjesto hodočašća, koje se na njemačkom zove *Wallfahrtsort*. Ako ruski prevoditelj kao ateista prevodi njemačku riječ *die Himmelfahrt* kao *der Astronautentag* (*dan astronauta*) to se može i razumjeti, jer se radilo o vožnji prema nebu, no on je ateist. Hrvat koji je u načelu katolik si ovakve greške ne bi smio dopustiti, a ako ne radi sebe, a ono radi cijelog puka. No, igleda da je kod nas omjer kod dobrih i loših prijevoda kao i omjer kod dobrih i loših gljiva. Na jednu dobru gljivu dođe uvijek deset loših!

1.4. Sadašnje stanje u prevodenju

Kako je prošlo skoro četiri godine od izdanja zadnje opisane knjige o stanju u prevoditeljstvu, pitanje je, kakvi su prijevodi iz novijeg vremena.. Smije li se poći od pretpostavke da su se zadnjih godina prevoditelji usavršavali stručno, čitali stručnu literaturu ili studirali prevoditeljstvo, kako bi bili bolji od prijašnjih prevoditelja?

Kako je strana literatura skupa i teže dostupna, moglo se pretpostaviti da će prevoditelji čitati domaću literaturu i da će na temelju analiziranih prijevoda doći do nekakvih zaključaka za njihov rad. Za očekivati je bilo dakle da će se nešto promijeniti. Za očekivati je i bilo da će se pisci rječnika probuditi, da će izdavačke kuće započeti s novim načinom pisanja rječnika koji bi omogućili i bolje prijevode.

Da bi se vidjelo, da li se na temelju opisanih rasprava, odnosno analiza prevođenja nešto pomaklo, da su današnji prijevodi bolji, odlučili smo proanalizirati jedan promidžbeni tekst Turističke zajednice grada Zadra "*Otkrij Zadar - Entdecke Zadar*"; iz godine 2011., koji je do 2019. samo iznova kopiran. Primjere uzimamo iz teksta koji je štampan 2019.

Iz provedene se analize može zaključiti da prijevod obiluje raznoraznim greškama, počevši od pravopisnih, grešaka interpunkcije, gramatičkih grešaka, kriva upotreba člana, kriva deklinacija pridjeva itd. Najupečatljivije su pak greške koje se odnose na krive prijevode riječi. One pak dobrim dijelom potječu iz upotreba dvojezičnih rječnika koji i sami obiluju ovim greškama, naime krivim prijevodima. Smije se dakle zaključiti da korišteni rječnici nisu baš uvijek prevoditeljima pružili pravu pomoć.

Cijeli je promidžbeni tekst radi lakšeg praćenja podijeljen u 27 odlomaka. Broj u zagradama prije navedenog teksta i prijevoda označuje odlomak iz kojeg je naveden prijevod.

(1)(5) „Von den Liburnen, Römern, der byzantinischen und selbstständigen Stadtgemeinde, über Venedig, Napoleons Illyrien ...

Od Liburna, Rimljana, Bizanta i samostalne gradske komune, preko Venecije, Napoleonove Ilirije ...”

Riječ *Liburnen* opisuje na njemačkom posebnu vrstu brodova, zapravo galija na vesla. Jednina glasi *die Liburne*, a množina *die Liburnen*. Hrvatski original govori pak o jednom ilirskom plemenu, njemački jednina *der Liburne*, a množina *die Liburner*, jer u hrvatskom tekstu ne stoji *od galija na vesla, Rimljana* itd., nego *od Liburna, Rimljana* itd. Korektan prijevod bi glasio onda *von den Liburnern* ...

Drugi krivi prijevod pretstavlja tekst *samostalna gradska komuna - selbstständige Stadtgemeinde*. Njemački prijevod sugerira čitatelju nešto potpuno drugo nego što original kaže, budući da izraz upotrebljen u prijevodu *selbstständige Stadtgemeinde* naglašava da je Zadar bio grad koji nije s drugim gradom tvorio zajednicu gradova, tj. komunu. Ovo original ne tvrdi, nego kaže da je grad Zadar bio neovisan od bilo koje druge tuđinske vlasti, da je bio samostalan u smislu grada države, što bi se na njemački moglo prevesti kao *unabhängiger Stadtstaat* ili jednostavno kao *Stadtstaat - grad država*.

Treća greška prikazuje povijest grada u krivom svjetlu. Naime, prijevod hrvatskog teksta *Od Liburna, ... Bizanta i samostalne gradske komune, ...* preveden je kao *von der byzantinischen und selbstständigen Stadtgemeinde*. Hrvatski tekst donosi dvije etape povijesti, jednom vladavinu Bizanta i jednom etapu povijesti kada je grad Zadar bio samostalan grad država, dakle njemački tekst govori samo o jednoj etapi naime o etapi bizantskoj i samostalnoj vladavini - *byzantinische und selbstständige Stadtgemeinde*. Prevoditelj je od imenice *Bizanz* napravio adjektiv *byzantinisch* i tako potpuno iskrivio značenje hrvatskog teksta.

Bez pojašnjenih pogrešaka korektan prijevod bi izgledao ovako: *Angefangen von den Liburnern, den Römern, den Byzantinern und der Zeit als souveräner Stadtstaat, über Venedig, Napoleons Illyrische Provinzen ...*

Tek bi ovakvim prijevodom gost upoznao ispravnu povijest grada, a gostiju zainteresirani za povijest zasigurno ima.

(2) „Spuren der ständigen menschlichen Ansiedlung ...

Tragovi trajnoga ljudskog naselja ...“

Kod ovakvog prijevoda *Spuren der ständigen menschlichen Ansiedlung* čitatelj će misliti kako su u grad neprestano pristizali novi stanovnici, što hrvatski tekst ne kaže. *Tragovi trajnoga ljudskog naselja* hoće reći da je zadarski poluotok bio stalno, neprestano naseljen, ljudi su stalno živjeli na poluotoku, ne ulazeći u pitanje, jesu li ljudi stalno doseljivali na poluotok. Tragovi ljudskog bivstvovanja prisutni su na poluotoku od iskona, a to bi na njemačkom glasilo *Die Spuren der ununterbrochenen Anwesenheit des Menschen*. Prijevod je zamijenio teze te tvrdi da su se ljudi stalno deseljivali na poluotok, a original tvrdi da su ljudi od vajkada živjeli na poluotoku!

(4) „... ein unumgehbarer Hafen für Kreuzfahrtschiffe ...

... nezaobilazna luka velikih kruzera ... „

Riječ *unumgehbar* ne postoji u njemačkom jeziku, u najboljem slučaju samo adjektiv *unumgänglich*, što se na hrvatski prevodi kao *nužan, neminovan*. Kada se uzme širi kontekst u obzir onda se hrvatska riječ *nezaobilazan* najbolje može prevesti s *nicht zu umgehen* (*ne može se zaobići*). Kako ono što se ne može zaobići čovjeka jednostavno privlači, onda se hrvatski tekst najljepše može prevesti kao *ein fester Anziehungspunkt für große Kreuzfahrtschiffe*.

(5) „... mit der unaufhörlichen Quelle ausgezeichnete Seemänner der Zadarer Inseln ...

... s nepresušnim izvorom vrsnih pomoraca na Zadarskome otočju ... «

Prva pogreška ovog prijevoda upotreba je krivog adjektiva u njemačkom jeziku, naime *unaufhörlich* koji se na hrvatski prevodi s izrazima *bez kraja, neprekidan, neprestan* itd. Hrvatski original govori pak o *nepresušan* što na njemačkom glasi *unversiegbar, nicht versiegend, nicht versiegen können*.

Drugu pogrešku čini krivi prijevod hrvatskog adjektiva *vrstan* koji je na njemački preveden adjektivom *ausgezeichnet* koji slabo može izraziti ono, što se originalom želi reći. Pravi bi prijevod glasio *hervorragend*. Bez pogrešaka prijevod bi izgledao ovako: ... *mit der unversiegbaren Quelle hervorragender Seeleute auf den Zadarer Inseln*.

(6) „...zu einer der zahlreichen Volksfeiern ...

... do urnebeskih pučkih zabava ... «

Riječ *Feier* se prevodi na hrvatski kao *svečanost, proslava, slavlje* što podrazumijeva da je sve u normalnim okvirima, da je sve pregledno. Naravno da na proslavi može biti dosta ljudi, ali je broj ipak poznat, jer se je svečanost pripremala. Na svečanosti su dakle nazočni gosti. Ako se pak nešto slavi, na čemu svi mogu sudjelovati, gdje nitko posebno nije pozvan, za takvo se slavlje uzima riječ *Fest*, tako da je u prijevodu trebalo uzeti riječ *Volksfest* (*narodno slavlje*) ili kako original kaže *pučka zabava*, a ne *Volksfeier* kako je u prijevodu.

- (7) „... nahm man an, dass Kaffeehäuser der Beweis von der Manierlichkeit einer Stadt sind.

... se ... držalo da su kavane prvi dokaz uljudenosti nekoga grada.»

Prevoditelj je od njemačkog adjektiva *manierlich* napravio izvedenicu *Manierlichkeit* koja u njemačkom ne postoji. Hrvatskoj riječi *uljudenost* odgovara njemačka riječ *Kultiviertheit* ili pak *die feine Art*. No, ako se original ispravno protumači onda se postojanje kavana može tumačiti više u smislu jednog traga, a ne u smislu dokaza. Postojanje kavana je tako gledano prvi znak (*sicheres Anzeichen*, budući da se ne radi o dokazu kao takvom). Tako bi pravi prijevod glasio .. *nahm man an, dass Kaffeehäuser das sicherste Anzeichen für die feine Kultiviertheit einer Stadt sind*. Hrvatski izraz ... se ... držalo je preveden relativno kruto i manje-više doslovno. Ispravnije se i ljepše moglo reći *war man der Meinung, war man der Ansicht ili herrschte die Meinung*.

- (8) „Spaziergänge am Neuen Ufer einer Kultstätte für viele Generationen hindurch ... „

... izlazak na Novu obalu, kulturno šetalište generacija Zadrana.»

Uzگرد rečeno da nenavodjenje nekog interpunkcijskog znaka može otežati razumijevanje. U njemačkom tekstu je nakon riječi *Ufer* morao stajati zarez, budući da daljnji tekst zapravo opisuje riječ *Ufer*.

No, prava greška u prevođenju predstavlja izraz *kulturno šetalište*. Njemačka riječ *Kultstätte* je u prijevodu apsolutno kriva jer ova riječ opisuje mjesto gdje se hodočasnici mole. Naravno da se na obali starog grada ne održavaju nikakve kulturne radnje, niti je obala mjesto za molitvu! Nova obala ima za stanovnike grada kulturni status, ona je šetačima *svetinja*. Kako je stranim gostima riječ *Nova obala* doslovno prevedena *Neues Ufer* potpuno nepoznat izraz, tako to nitko neće ni naći, te neće ni razumjeti o čemu se radi. Prevoditelj je trebao opisati gdje se to nalazi, na planu grada ime *Nova obala - Neues Ufer*. Iz tog razloga je trebalo iza prijevoda *Neues Ufer* za goste u zagradi staviti npr. *die Uferpromenade im Westen der Altstadt* ili *der westlichen Uferpromenade*, jer je zapravo zapadna promenade dobila ime *Nova obala*. Cjelokupni prijevod, da bi bio razumljiv, korektan, te da bi pomogao gostu trebao je izgledati ovako: *Spaziergänge an der Uferpromenade im Westen der Altstadt, der traditionellen Zadarer Flaniermeile mit Kultstatus*. ili ovako: *Spaziergänge an der Uferpromenade der Altstadt, seit Generationen die Zadarer Promenade (Flaniermeile) mit Kultstatus*.

- (9) „Die Fotografie ist eine der kulturellen Identitäten von Zadar darunter ist die wichtigste internationale traditionelle Manifestation "Der Mann und das Meer". Jeden dritten Sommer wird sie abwechselnd mit dem Blauen Salon der bildenen Künste abgehalten.

Fotografija je jedan od kulturnih identiteta Zadra, a među najznačajnije fotografske manifestacije spada tradicionalni međunarodni salon Čovjek i more. Svakoga trećega ljeta smjenjuje se sa slikarskim Plavim salonom».

Kako prevoditelj nije preveo hrvatski tekst ... *a među najznačajnije fotografske manifestacije spada* ... na njemački, tako je cijeli prijevod postao teže razumljiv. Ovaj neprevedeni ulomak glasi, ... *und zu den bedeutendsten Fotoausstellungen zählt*.

Pogreške u odnosu na značenje riječi predstavljaju prijevodi hrvatskih riječi *čovjek i smjenjuje se*.

Prevoditelj je za riječ *čovjek* upotrijebio krivu njemačku riječ, naime *der Mann* što zapravo znači *muškarac*. Pravilna riječ glasi *der Mensch* - *čovjek* jer se radi o bilo kojem odraslom pripadniku ljudske vrste, muškog ili ženskog spola. Tako bi izložba glasila *Der Mensch und das Meer*.

Prijevod glagola *smjenjuje se* daje njemačkom tekstu sasvim drugačije značenje. Prema prijevodu se može zaključiti da se naizmjenično po jedna manifestacija održava svake treće godine, što naravno hrvatski tekst ne kaže.

(11) „In Zadar ist es nicht ungewöhnlich in einer Kirche aus dem frühen Mittelalter eine Bank zu finden ...

U Zadru nije neobično naći poslovnu banku ... u nekoj od crkava iz ranoga Srednjega vijeka».

Prijevod je više nego šaljiv, on naime, tvrdi da se u Zadru u nekoj crkvi iz Srednjeg vijeka može naći *klupa* - *die Bank*. To strancu ne kaže baš ništa, jer se u svakoj crkvi može naći klupa za sjedenje jer vjernici kod nekih dijelova bogoslužja sjede. Zapravo, bilo bi jako zanimljivo naći crkvu u kojoj nema klupa! No, hrvatski tekst govori, kako u gradu ima građevina koje su nekada u ranom Srednjem vijeku bile crkve, ali sada se u tim prostorima, koji su naravno adaptirani i preuređeni (možda se negdje u prostoru vidi samo dio zida nekadašnje crkve) nalazi tu i tamo i *poslovna banka* - *Geschäftsbank*. Kako se radi o Zadru, koji je katolički grad, bilo bi jako neugodno govoriti o tome da se u crkvama nalaze poslovne banke. To je pogrešno, a gdje crkva drži svoj novac, nije pitanje prevoditelja. Ako je hrvatski tekstopisac pogriješio i nije naveo u hrvatskom tekstu ... *u nekoj od* (nekadašnjih/bivših) *crkava* ... onda je to prevoditelj tebao primjetiti i sam ubaciti u prijevod, *in einigen ehemaligen Kirchen* ...

(11) „Dabei nimmt ... einen besonderen Platz ein. Sie ist das Symbol der Stadt.

Među njima ... zauzima posebno mjesto. Ona je ... simbol grada».

Dvije pogreške se ovdje moraju kratko istaknuti.

Hrvatskoj riječi *mjesto* odgovaraju u njemačkom ekvivalenti *der Platz, die Stelle, der Rang, der Ort, die Stätte, die Ortschaft, der Posten*. Prevoditelj je izabrao jednu od ponuđenih opcija i to potpuno krivu, budući da mu dvojezični rječnici ne opisuju značenje njemačkih ekvivalenata. U ovakvim slučajevima prevoditelj mora uzeti njemački jednojezični rječnik te tamo pogledati značenje svakog ekvivalenta. Da je to učinio, onda bi uvidio da u ovom kontekstu najbolji ekvivalent za riječ *mjesto* glasi *der Rang*, jer uistinu ovaj spomenik kulture zauzima, među svim spomenicima, najviši rang, položaj, poziciju, mjesto itd.

Hrvatska riječ *simbol* ima isto tako više ekvivalenata u njemačkom jeziku: *Symbol, Zeichen, Erkennungszeichen, Sinnbild, Wahrzeichen*. I u hrvatskom postoji prava riječ za ono što je hrvatski tekstopisac htio reći, samo što on tu riječ nije upotrijebio. I u hrvatskom riječ *simbol* opisuje nešto konkretno za nešto apstraktno. Tako je ruža simbol ljubavi, golub simbol mira itd., no i u hrvatskom postoji i riječ *biljeg, znamenje* (njemački *Wahrzeichen*) što se uzima kao dio za cjelinu. Tko je dakle vidio crkvu svetog Donata, taj je vidio Zadar, tko je vidio crkvu Svetog Vlaha vidio je Dubrovnik itd. Ove su crkve znamenja grada, a nikako simboli. Pravi prijevod glasi: *Sie ist das Wahrzeichen der Stadt*.

(11) „Die Legende sagt, dass sie ... errichtet wurde ... und aus historischen Angaben ist zu ersehen, dass sie der Heiligen Dreieinigkeit geweiht war.

Legenda veli da ju je ... dao podići ..., a povijest bilježi da je bila posvećena Svetom Trojstvu.»

U ovom tekstu ima i lakših i ozbiljnijih pogrešaka. Figurativno se u hrvatskom može reći *legenda kaže* što se, pak, na njemački ne može doslovno prevesti, budući da se legenda u njemačkom ne personificira. Pravi prijevod na njemački glasi samo *der Legende nach* (prema legendi), tako da bi ovaj ulomak glasio: *Der Legende nach wurde sie ... errichtet*. Ista primjedba važi i za hrvatski tekst *povijest bilježi* kojeg prevoditelj nije preveo doslovno kao gore u primjeru *legenda kaže* nego je upotrijebio jedan neadekvatan i kriv opis. U duhu njemačkog jezika prijevod može glasiti samo *die Geschichtsbücher halten fest* ili *die Geschichtsbücher erwähnen* (povijesne knjige spominju).

Ozbiljnu pogrešku predstavlja prijevod riječi *Sveto Trojstvo*. Njemačka riječ koju je prevoditelj uzeo *die Dreieinigkeit* izvedena je iz adjektiva *dreieinig* što znači *trojedan*, prema čemu bi riječ *Dreieinigkeit* značila onda *Trojedinstvo*. Postoji izraz u njemačkom *der dreieinige Gott - trojedini Bog*. Ako se govori o Svetom Trojedinstvu onda se misli na jedinstvo Boga Oca, Boga, Sina i Boga Duha Svetoga. Ako se pak radi o *Svetom Trojstvu*, na njemačkom je to *die Heilige Dreifaltigkeit*.

(12) «... als Hauptstadt der byzantinischen Region Dalmatien
kao glavni grad bizantske pokrajine Dalmacije ...»

Hrvatska riječ *pokrajina* (to je trebalo navesti u dvojezičnim rječnicima) ima u njemačkom dva ekvivalenta. Ako se radi o geografskom pojmu (znači ima li tu brda, dolina, rijeka itd.) onda se riječ *pokrajina* prevodi s *Region* ili *Gebiet* (*regija, područje*). Ako se radi o administrativnoj jedinici onda se riječ *pokrajina* prevodi s rječima *Land* ili *Provinz*. Rimsko, kasnije bizantinsko carstvo bilo je administrativno podijeljeno u provincije, te bi stoga pravi prijevod glasio: *als Hauptstadt der byzantinischen Provinz Dalmatien*.

(14)(25) «Die Silbertruhe, worin seine Reliquien verweilen ...
Srebrni kovčeg u kojem počiva njegova relikvija ... «

Prijevod je kratak, ali sadrži takve greške da ih je možda teže naći i u opsežnijim prijevodima. Hrvatska riječ *kovčeg* nikako se ne smije prevesti rječju *Truhe - škrinja*. Riječ *škrinja* ima i u hrvatskom različita značenja, no ako se radi o škrinji za mrtvaca, onda je ona većinom drvena. Prijevod govori da je od srebra, no bilo kako bilo, škrinja nije potrebna jer se ne radi o ljudskom tijelu (svetac je davno umro i od njega se čuvaju samo moći). Moći svetaca se svuda čuvaju u relikvijaru (Reliquiar) koji može imati izgled kovčega - Schrein. Govoriti da se moći nekog sveca čuvaju u škrinji je uvreda za svakog vjernika, jer škrinja (Truhe) može biti i zamrzivač.

Hrvatski glagol *počiva* je potpuno krivo preveden, jer glagol *verweilen* znači ostati neko određeno vrijeme na nekom mjestu, i u većini slučajeva radi se o osobama koje neko vrijeme ostaju negdje ili pak ostaju kod neke teme o kojoj govore. Moći svetaca nisu za kraće vrijeme u relikvijaru, neće ostati ovdje u Zadru kraće vrijeme, osim ako prevoditelj ne vjeruje u skoro uskrsnuće.

(17) « ... wertvolle Gelübdegesehenke
skupocjeni zavjetni darovi ... «

Njemačka riječ *Gelübde* znači *zavjet* ali samo ako netko takav zavjet položi. Tako polaže neki redovnik zavjet (*Gelübde*) da će živjeti u siromaštvu. Ako se je pak netko zavjetovao da će crkvi nešto pokloniti npr. svetu sliku, barjak za procesiju itd. onda se taj zavjetni dar na njemačkom zove *die Votivgabe* (od latinskog *votivus* - *obećan, zavjetovan*). Zavjetni dar se na njemačkm kaže *die Votivgabe*. U šali rečeno riječi *Glübdegeshenke* nema nigdje, jer ako netko Bogu položi zavjet čistoće (*Keuschheitsgelübde*) onda je sam život u čistoći dar Bogu. Prevoditelj je dakle bez razmišljanja uzeo njemačke riječi *Gelübde* (*zavjet*) i *Geschenk* (*dar*) i tako napravio riječ koje nema, a koja inače zvuči i smiješno. Pravom vjerniku, koji se ponosom predstavlja kao pripadnik naroda koji za sebe kaže da je predziđe kršćanstva, malo i čudnovato!

(19) « ... das prachtvolle massive Gebirge Velebit
veličanstvene masive planine Velebit ... »

Prevoditelj je hrvatsku imenicu u množini *masive* preveo krivo s njemačkim adjektivom *massiv* u smislu *masivan, krupan, čvrst, glomazan* itd. Njemački pravi ekvivalent u obliku imenice glasi *das Massiv* (*planinski masiv*) (zbijena gorska cjelina). Kako takvih zbijenih cjelina postoji u Velebitu više onda je u hrvatskom upotrebljen plural *masive*.

Druga pogreška kod upotrebe riječi je krivi prijevod adjektiva *veličanstven* koji u njemačkom ima više ekvivalenata kao *erhaben, grandios, großartig, herrlich, majestätisch, imposant, prächtig* i *prachtvoll*. Jedan od ekvivalenata koji nikako ne odgovara hrvatskom tekstu je upotrebljeni adjektiv *prachtvoll*, a ovaj adjektiv opisuje nešto *raskošno, sjajno* npr. neku raskošnu dvoranu, raskošni dvorac, raskošno opremljene korice neke knjige itd. Najbolji ekvivalent glasi *majestätisch* ili *imposant*. Pravi prijevod glasi *das majestätische (imposante) Massiv des Velebitgebirges*.

(20) « ... eine Reihe von Fahrrad- und Fußgängerwegen
cijeli splet biciklističko-pješačkih staza ... »

Hrvatska riječ *splet* ima u njemačkom više ekvivalenata samo ne onaj u prijevodu upotrebljeni *Reihe*, poglavito ne, kada se radi o ulicama. Riječ *Reihe* opisuje *red, niz, vrsta, red, redosljed*, itd., dok hrvatska riječ *splet* misli na razgranatu mrežu ulica, staza kako zapravo i piše *splet ulica, staza*.

Njemačka riječ *Fahrradweg* ne opisuje ono što je prevoditelj mislio i što je u rječniku našao. Riječ *Fahrradweg* opisuje naime, na cesti u gradu ili izvan grada odvojeni dio koji je obilježen neprekintom crtom. Taj dio ceste služi za bicikliste. Kada se radi o putevima, stazama u prirodi, koji ne moraju biti ni asfaltirani, a na kojim se može voziti biciklom, što hrvatski tekst i misli, onda se *biciklistička staza* zove *der Radwanderweg*.

Konačno je i riječ *pješak* krivo prevedena, jer *pješak* jest *der Fußgänger* samo onda ako hoće doći do nekog cilja, ako ide u kupovinu itd. i ne želi se voziti automobilom ili autobusom. Doći do nekog cilja se može kao autovozač - *Autofahrer*, kao vozač motocikla - *Motorradfahrer* ili kao pješak - *Fußgänger*. Kada se radi o rekreaciji, o pješačenju radi rasonode ili zdravlja i to u prirodi, onda se za kraće staze riječ *pješak* prevodi rječju *Spaziergänger*, a za duže staze riječju *Wanderer*.

Kada se nakon ovog objašnjenja pogleda gore navedeni kratki prijevod, vidi se da niti jedna hrvatska riječ nije pravilno prevedena. Zapravo sve su krivo

prevedene. Pravi i razumljivi prijevod glasi: *ein ganzes Netz (Geflecht) von kombinierten Wander- und Radwanderwegen.*

(20) « ... durch eine übervolle Vegetation voller bezaubernder Gerüche und Farben

kroz bujnu mediteransku vegetaciju, prepunu očaravajućih mirisa i boja ... «
I kod ovog prijevoda su zakazali i rječnik i prevoditelj. Hrvatska riječ *bujan* ima u sebi nijanse pozitivnog, i opisuje da nečega ima u izobilju, da je nešto raskošno, a tome odgovara njemačka riječ *üppig*. Tako imamo *bujnu krasotu cvijeta - eine üppige Blütenpracht*. U gornjem prijevodu upotrebljena riječ *übervoll* znači na hrvatskom *pretrpan, pretovaren, prepun* i ima donekle negativno značenje, kao npr *der Bus war übervoll - autobus je bio prepun*.

Hrvatskoj riječi *miris* stoje u njemačkom nasuprot ekvivalenti *Aroma, Duft, Wohlgeruch* i *Geruch*. Prve tri riječi opisuju pri tome miris koje može biti ugodan, lijep, dobar, dok riječ *Geruch* opisuje mirs u neutralnom ili u negativnom smislu, jer *Geruch* -(miris) može i smrdjeti, a *miomiris (Wohlgeruch)* može samo lijepo mirisati. I kako se baš hoće, prevoditelj je izabrao upravo najgori ekvivalent, a da je malo podrobnije čitao hrvatski tekst na temelju toga je mogao riječi *očaravajući miris* prevesti riječju koja ima pozitivno značenje. Samo nikako ne riječju *Geruch*, množina *Gerüche*. Nije se badava govorilo da se đavo krije u sitnicama!

Zaključno se smije reći da najnoviji prijevodi, a ovdje se radilo samo o jednom prospektu, nisu ništa bolji od onih prijevoda koje su analizirale navedene tri knjige. Izgleda da kod nas ima jako malo prijevoda koji čovjeku prave zadovoljstvo kada ih se čita, a neusporedivo više onih koji prave zadovoljstvo kada ih se ne čita.

Smjelo bi se, konačno i moralo bi se i ovdje postaviti pitanje, je li uzrok nekorektnih prijevoda nebriga, nehaj, nestručnost i neodgovornost prevoditelja ili je to i posljedica loših dvojezičnih rječnika.

4. OSVRT NA RJEČNIKE

Pisanje i izradba rječnika glavni je leksikografski posao. Taj posao može se obavljati iz vrlo različitih motiva i pobuda i može slijediti različite ciljeve. Da bi se dobro obavio, potrebno je temeljito leksikografsko i općejezično znanje koje će autoru/autorima omogućiti da uoče i ispravno klasificiraju i interpretiraju leksikografske činjenice. Radi se o vrlo teškome poslu pa stoga ne čudi među njemačkim leksikografima popularna izreka *nur den Verdammten lasse man ein Wörterbuch machen* (samo se prokletima daje da izrađuju rječnike). Radi se o poslu koji nikad nije dovršen. Ako neki rječnik za sebe tvrdi da obuhvaća cjelokupni leksik nekog jezika, to može samo značiti da sadrži natuknice od A do Ž, i ništa više, jer uvijek se radi o izboru. Kriteriji za izbor mogu biti vrlo različiti, a dojam potpunosti i cjelovitosti opisa može se temeljiti npr. na predodžbi o temeljnom leksiku kao komunikativnom minimumu, ili na učestalosti svakodnevnog pojavljivanja riječi i sl.

Rječnici se s obzirom na svoju mikrostrukturu mogu opisati kao sklop različitih dijelova, tj. kompleksa informacija koje se međusobno nadopunjuju. Centralno mjesto pri tom pripada rječničkome članku koji donosi informacije o pojedinim riječima ili grupama riječi i predstavlja informacijsko težište. Ostali dijelovi rječnika poput uvoda, napomena za upotrebu, popisa korištenih izvora itd., jesu komplementarnog karaktera. Njihova je glavna zadaća da u skraćenom obliku i na jednome mjestu opisuju informacije koje se pojavljuju u mnogim natuknicama.

Pojedine pak natuknice ili rječnički članci predstavljaju najveće samostalne informacijske jedinice, sadržajno zatvorene cjeline s visokom internom koherencijom i informacijskom autonomijom. Lektira jednog jedinog rječničkog članka u principu je dovoljna za pribavljanje svih informacija o dotičnoj natuknici te stoga nije potrebno čitati veći niz natuknica ili pak cijeli rječnik. Pored gramatičkih podataka, leksikografskih definicija i komentara, primjera, upućivanja na druge natuknice i sama mikrostruktura rječničkog članka predstavlja također važan izvor informacija. Ta se mikrostruktura očituje kroz interpunkciju, tipografske formate i druge oblike organizacije teksta, kao što su odlomci, i može se opisati kao organizirani slijed različitih informacijskih modula.

S obzirom na makrostrukturu rječnika kao princip organizacije određuje redoslijed natuknica pri čemu se postavlja pitanje što je to natuknica i u kojem se obliku navodi u rječniku. Natuknica ili lema reprezentira etimon ili leksem iz područja koje obrađuje rječnik, i to u konvencionaliziranom obliku. U standardnojezičnim rječnicima aktualni ortografski oblik leksema predstavlja natuknicu, pri čemu za pojedine vrste riječi postoje određene konvencije, npr. imenice se navode s oznakom roda u nominativu jednine, glagoli u infinitivu, pridjevi u neflektiranom obliku pozitiva itd. Frazeologizmi se pak lematiziraju prema prvom ili pak najvažnijem leksemu, homonimi se donose kao homografi, ali se indiciraju itd.

Redoslijed natuknica proizlazi iz određenog abecednog ili pojmovnog sustava. Najčešće se natuknica uvodi u rječnik prema abecednom mjestu inicijalnog slova, ali postoje i drugačiji sustavi, npr. s *glavnom abecedom* i *podabecedom* uslijed čega nastaju tzv. *leksikografska gnijezda* s prednošću opisa cijelih skupina leksema koji su morfološki povezani, npr. nakon glavnog leksema navode se i opisuju složenice i izvedenice toga leksema.

Neabecedni ili pojmovni sustavi lematiziranja primjenjuju se u slikovnim rječnicima kao i u rječnicima koji su onomaziološki ili pojmovno strukturirani i tvore

pojmovne piramide. Pri tom se postavlja principijelno pitanje statusa i porijekla pojmovnih sustava koji nisu prirodni ili univerzalni, već odraz sociokulturnih osobitosti pojedinih jezičnih zajednica.

Mikrostruktura kod većine općih rječnika je dvodijelna. Lema ili natuknica čini prvi dio te strukture, a opisi značenja, etimologije, frazeologizmi itd. drugi dio. Sama lema još donosi informacije o slogovnoj strukturi i akcentu, a ujedno reprezentira i ortografski oblik prema već uobičajenim konvencijama, npr. nominativ jednine, infinitiv itd.

Tradicionalni i najčešći informacijski i tekstualni obrazac, kao što gore vidimo, predstavlja jednu prema informacijskim razinama i modulima raščlanjenu strukturu, koja se još eksplicitno naglašava kroz odlomke i različite tipografske formate, interpunkciju itd. Struktura rječničkih članaka, ako se konsekvntno provodi kroz cijeli rječnik, tvori određeni sustav, što čini makrostrukturu nekog rječnika. Pojedini segmenti rječničkog članka tako dobivaju svoju informacijsku vrijednost na temelju položaja u strukturi dotičnog članka, npr. na temelju redosljeda navedenih značenja neke natuknice možemo zaključiti koje je značenje primarno, a koje sporedno, preneseno itd. Mikrostruktura rječničkog članka manifestira se kao organizirani slijed raznih informacijskih modula. Takav leksikografski postupak omogućava vrlo pregledan i komprimiran prikaz kompleksnih značenja.

Unutar druge sastavnice, one opisne, obično se razlikuju dva dijela, formalni i sadržajni. U formalni dio spadaju na primjer kod njemačkih imenica podaci o gramatičkom rodu, nastavak za genitiv jednine i za množinu, kod glagola osnove za tvorbu preterita i participa perfekta kod nepravilnih glagola itd. Opis značenja donosi se na različite načine, leksikografskim definicijama, sinonimima, primjerima uporabe u obliku rečenica itd.

Analiziraju li se hrvatsko-njemački i njemačko-hrvatski rječnici s kojima rade prevoditelji, studenti i đaci viših razreda, smije se reći da na raspolaganju stoji dovoljan broj rječnika, koji bi se mogli razvrstati po raznoraznim kriterijima.

Glede praktičnosti, hrvatsko-njemački i njemačko-hrvatski rječnici se mogu podijeliti u dvije grupe, onih sažetih, priručnih u džepnom obliku koji se mogu bez problema nositi sa sobom na nastavu, kao rječnik npr. Ladana/Markešića, i onih opsežnih, koji su prikladniji za stručni rad kod kuće odnosno na radnom mjestu, kao npr. rječnik R. Hansen-Kokoruš s preko 2700 stranica.

Pođemo li od polaznog jezika, onda za jezični par hrvatski-njemački ima rječnika kojima je polazni jezik njemački, znači njemačko-hrvatski rječnici, i rječnika s polaznim hrvatskim jezikom, znači hrvatsko-njemački rječnici. Ovi rječnici se razlikuju po tome što su neki napisani u dva toma, a neki u jednom tomu.

Konačno, imamo rječnika koji sadrže i kratku njemačku gramatiku ili samo dijelove gramatike kao npr. jake glagole.

Da se korisniku nude razni njemačko-hrvatski i hrvatsko-njemački rječnici je dobro, kao što je isto tako dobro što se u Hrvatskoj izdalo dosta rječnika. Sami rječnici su napravljeni s velikim trudom i zalaganjem mnogih suradnika, kako se navodi skoro u svakom predgovoru rječnika. No, kad se natuknice u njima pogledaju malo pomnije, ustanovit će se da svi rječnici imaju određeni broj nedostataka, na koje treba upozoriti, i to jedino iz dobronamjerne želje da se ubuduće - kod pisanja novih rječnika ili prerađivanja postojećih - ovi nedosteci poprave. Ne može se međutim dovoljno naglasiti, da se u ovoj raspravi radi o strukturalnoj analizi rječnika a nikako o upiranju prsta u nekakve *krivce*. Kako je dakle dobro da dvojezičnih rječnika za

jezični par hrvatski-njemački ima dovoljno, tako je i obaveza upozoriti na pogreške, jer bez popravljivanja manjkavosti nikada ništa neće biti bolje. A krajnje je vrijeme - ako hoćemo pomagati našim postojećim i budućim prevoditeljima.

Kada se govori o nedostacima rječnika onda se na temelju analize smije reći da svi rječnici iskazuju skoro iste nedostatke:

1) Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti: krivo navođenje raznoraznih odrednica, raznoraznih uputa i naziva natuknica, te neujednačeno navođenje natuknica u pojedinom dijelu rječnika itd.

2) Ozbiljne pogreške: krivo navedeni gramatički podaci kao npr. krivi član odnosno genus, krivi nastavci kod imenica u genitivu singulara ili u pluralu, kao i sami krivi prijevodi.

Analizirani prijevodi pokazuju da se najveći broj krivih prijevoda regrutira radi ozbiljnih pogrešaka u rječniku i to upravo na onom polju u kojem se radi o krivim prijevodima.

Porijeklo pogrešaka, koje će se predstaviti, analizirati i pojasniti, ne da se u cijelosti odgonetnuti. A pitanje nije samo zbog čega su nastale nego i zašto se ponavljaju od izdanja do izdanja. Mogući razlozi bi se mogli pronaći u tome da pogreške nitko nije primjetio ili da to redakciji nije bilo važno. I uistinu, kada smo razgovarali s nekim ljudima, koji koriste određeni rječnik već godinama, o ovim pogreškama, zapazili smo baš to: puno toga nisu uočili, a mogli smo i čuti odgovor da su to sitnice, koje su u biti i nevažne. A možda i nije važno ako je negdje naveden krivi genus ili nastavak za množinu, krivi prijevod, kriva odrednica, no znanost kao takva počiva između ostalog na principima dosljednosti, sustavnosti i preciznosti. Pa ako ni iz kojeg drugog razloga, onda treba ispravljati pogreške znanosti radi.

4.1. B. Jakić/A. Hurm, Hrvatsko-njemački rječnik

Rječnik u svom predgovoru obećava da će kod pojedinih natuknica stavljati raznorazne vremenske, prostorne, etimološke itd. odrednice, te navoditi gramatičke podatke. Upozoriti se mora ovdje odmah na činjenicu, da u predgovoru nisu navedeni kriteriji zbog kojih se pojedine odrednice i gramatički podaci stavljaju, no navođenje odrednica i gramatičkih podataka daje rječniku veću znanstvenu težinu, temeljitost i uvjerljivost, jer se naime, na temelju njihovog navođenja vidi da je rječnik mislio na mnoge informacije koje će pomoći korisniku u njegovom radu.

Kada se cijeli rječnik malo detaljnije prolista, brzo se ustanovi da obećanje dato u predgovoru nije održano. Odmah se vidi da urednik novo izdanje iz godine 2004. uopće nije uspoređivao sa izdanjem iz godine 1991. koje je u previše slučajeva bilo trajavo i napravljeno bez rigorozne korekture. Bilo kako bilo, svatko tko je opazio pogreške u rječniku iz godine 1991. i petnaestak godina kasnije kupio novo izdanje iz godine 2004. u nadi da će pogreške iz izdanja 1991. sada biti ispravljene se može osjećati prevaren. Kako to ni u jednom slučaju nije urađeno, ne može se za izdanje iz 2004. reći da je to deveto izdanje. Ne, to je deveto tiskanje istog rječnika iz 1991. Moderno bi se reklo re-print, kojim se u neku ruku na krivi način stječe novac, a ako je u životu novac sve, a što je onda u životu ništa?!

Primjeri koji stoje umjesto puno drugih jasno pokazuju onu stranu rječnika koju treba ispraviti.

2.1.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti

2.1.1.1. Neujednačeno navođenje vremenskih odrednica

Vremenske odrednice uz natuknicu su djelomično ispravne, što je dobro, jer korisnik time stječe ispravno znanje, a one su u rječniku označene sa skraćenicom *pov.*. Tako npr. imamo:

Stranica:

10.: Austro-Ugarska (*pov.*) - Österreich-Ungarn (n) (-s)

10.: austrougarski (*pov.*) - österreichisch-ungarisch

581.: NOB (= *Narodnooslobodilačka borba*) (*pov.*) - Volksbefreiungskampf m (-es)

(Nastavak u genitivu ne glasi *-es* kako piše, nego *-[e]s*.)

907.: Rimljan-in (*geogr. pov.*) - Römer m (-s, -)

itd.

Međutim, ako se već stavlja vremenska odrednica *pov.*, onda se postavlja ozbiljno pitanje. Rječnik je izdan 2004. godine što znači da su i dole navedene natuknice morale dobiti vremensku odrednicu *pov.* jer valute kao *gulden* u Nizozemskoj, *šiling* u Austriji ili *drahma* u Grčkoj su 2004. već bile prošlost, a još u daljnju prošlost pripadaju natuknice kao *hrvatskosrpski*, *Socijalistička Republika Hrvatska*, *Sabor Socijalističke Republike Hrvatske*, *skojevac* itd. Evo samo šačica natuknica pred kojima je oblatorno morala stajati odrednica *pov.*, bar u trenutno važećem izdanju od 2004.

Stranica:

58.: CK (= *centralni komitet*) - Zentralkomitee n (-s, -s), Zentralkomitee des Bundes der Kommunisten Jugoslawiens

118.: drahma (*grčki novac*) - Drachme, f (-, -n)

209.: Hrvatska (*geogr.*) - Kroatien (N) -s) *Socijalistička Republika Hrvatska*

209.: hrvatskosrpski - kroatoserbisch

377.: KPJ (*Komunistička partija Jugoslavije*) KPJ f (-) (= Kommunistische Partei Jugoslawiens)

920.: sabor - Landtag m (-s, -e). Sabor Socijalističke Republike Hrvatske - der Landtag der Sozialistischen Republik Kroatien (Nastavak za genitiv kod imenice *Landtag* nije -s nego -[e]s.)

952.: skojevac - Mitglied des Bundes der kommunistischen Jugend Jugoslawiens
975.: SOUR (= *složena organizacija udruženog rada*) - zusammengesetzte Organisation der vereinten (assozierten) Arbeit f (-, -n)

986.: SRH (= *Socijalistička Republika Hrvatska*) die Sozialistische Republik Kroatien (*krat.*: SRH) - die Sozialistische Republik Kroatien (*krat.*: SRK)

1032.: šiling (*austr. novac*) - Schilling (-s, -e)

itd.

2.1.1.2. Neujednačeno navođenje prostornih odrednica

Nekada je uz natuknicu navedena prostorna odrednica *geogr.*, no u dosta slučajeva je iz nepojašnjenih razloga i izostavljena. Ako se pak u predgovoru obeća da će se ona navoditi, onda se to mora konsekventno provesti. Pored toga je nejasno zašto su neke prostorne odrednice dodatno opisane, a druge nisu.

Tako imamo između mnogobrojnih primjera:

Stranica:

13: Bačka (*geogr.*) - Batschka f (-)

16: Baranja (*geogr.*) - die Baranya (-)

458: Međimurje (*geogr.*) - die Murinsel (-), (Gebiet in Jugoslawien zw. Mur und Drau.)

716: Podunavlje (*geogr.*) - das Donaugebiet (-s)

735: Pomoravlje (*geogr.*) - das Moravatal (-s)

744: Posavina (*geogr.*) - die Sava-Ebene (-)

itd.

Zašto je natuknica na stra 458. detaljnije opisana (kao područje u Jugoslaviji, što je uostalom i krivo, jer je 2004. godine Međimurje dio Hrvatske, a ne Jugoslavije. Pa zašto ju onda spominjati, osim ako se za njom žali!), a ostale natuknice imaju samo odrednicu (*geogr.*)?

2.1.1.3. Neujednačeno navođenje etimoloških odrednica

Ako se korisniku navodi iz kojeg jezika je neka natuknica ušla u hrvatski jezik (što je za pohvaliti, jer proširuje korisnikovo znanje), onda se to mora raditi dosljedno, jer će u suprotnom korisnik steći krivo znanje. Mislit će npr. da natuknice kod kojih nije navedena etimološka odrednica *tur.* nisu turcizmi.

Tako će korisnik vidjeti npr. da su ove riječi turcizmi jer je navedena etimološka odrednica:

Stranica:

77.: čert (*tur.*: *krovna greda*) - Sparren m (-s, -)

77.: ćerpić (*tur.*) - Lehmziegel m (-s, -), Rohziegel m (-s, -)

77.: ćevap (*tur.*) - am Spieß gebratene Fleischstücke (pl.), Kebab m (-s)

78.: ćošak (*tur.*) - Ecke f (-, -n), Eck n n (-/e/, -e)

itd.

Kako kod slijedećih natuknica nema etimološke odrednice *tur.* korisnik neće znati da se i ovdje radi o turcizmima; stranica 929. *sat*, stranica 66. *čekić*, stranica 70. *čibuk*, stranica 17. *beg*, stranica 17. *begovica* i stranica 13 *babo*. Ta se nejasnoća i nedosljednost ne javlja samo kod odrednice *tur.* već i kod opisa natuknica iz drugih jezika. Tako na stranica 64. *čardaš* nema odrednice *mađarski*, na stranici 70. *čigra* nema odrednice *mađarski*, na stranici 24. *biljeg* nema odrednice *mongolski*, na stranici 25. *bista* nema odrednice *francuski*, na stranici 25. *biskup* nema odrednice *latinski* itd.

2.1.1.4. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednice

Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica ne umanjuje kvalitetu rječnika, pod pretpostavkom da je prijevod korektan, no neujednačeno navođenje u svakom slučaju svjedoči o nemarnosti i površnosti.

Tako ima mnoštvo strukovnih odrednica koje su pridodane korektno, koje su pridodane proizvoljno, koje su pridodane krivo, ali i onih koje uopće nisu pridodane. Između mnoštva primjera samo mali broj za strukovnu odrednicu *muz.*

Stranica:

46.: bubnjar - Trommler m (-s, -)

164.: gitarist(a) (*muz.*) - Gitarrist, m (-en, -en)

1158.: violinist(a) - Violinist m (-en, -en)

1158.: violinistica - Violinistin f (-, -nen)

1158.: violončelist(a) (*muz.*) - Violoncellist m (-en, -en)

itd.

Zašto ovdje samo neke natuknice zaslužuju strukovnu odrednicu *muz.*?

Neujednačenost odrednica koje zbunjuju pokazuju i slijedeći primjeri, gdje se isto tako postavlja pitanje, zašto neke natuknice imaju odrednicu *relig.*, druge natuknice ih nemaju, dok treće opet imaju raznorazne opise, ili nemaju nikakvu odrednicu,

Stranica:

38: Božić (*kršćanski blagdan*) - Weihnacht f (-, -en)

62: Cvjetnica (*relig.*) - Palmsonntag m (-s, -e)

471: misa (*relig.*) Messe f (-, -n)

733: posljednja pomast - die letzte Ölung f (-, -n), Krankensalbung f (-, -en)

751: posvećenje (*svećenika*) - Weihe f (-, -n)

802: pričest (*relig.*) - Kommunion f (-, -en)

1125: uskrsnuće - Auferstehung f (-, -en)

1139: uzašašće (*katol. relig.*) - (Christi) Himmelfahrt f (-)

itd.

Ni sa strukovnom odrednicom *bot.* nije bolje, jer je i ona stavljena proizvoljno, ponekad i krivo. Slijedeći primjeri pokazuju tu proizvoljnost.

Stranica:

- 3.: alga (*vodena biljka*) - Alge f (-, -n)
 - 30.: blitva (*bot.*) - Mangold m (-/e/s , -e)
 - 49.: bundeva - Kürbis m (-ses, -se)
 - 330.: klas - Ähre f (-, -n)
 - 864.: rajčica (*bot.*) - Tomate f (-, -n)
- itd.

Pogledamo li natuknice kojima je pridodana odrednica *zool.* ustanoviti ćemo istu nedosljednost, negdje je odrednica navedena a, a negdje nije.

Stranica:

- 48.: buha - Floh m (-s, -"e)
 - 339.: kobilica (*zool.*) - Stute f (-, -n)
 - 375.: koza (*zool.*) - Ziege f (-, -n)
 - 375.: kozle - Zickel n (-s, -)
 - 490.: muha (*zool.*) - Fliege f (-, -n)
 - 1170.: vranac - Rappe m (-n, -n)
 - 1235.: ždrijebac - Hengst m (-es, -e)
 - 1255.: ždrebna kobilica - trächtige Stute f (-, -n)
- itd.

2.1.2. Ozbiljne pogreške

Ovim su naslovom obuhvaćene pogreške koje vode krivom učenju jezika. Takve se pogreške u rječniku se ne bi smjele pojavljivati.

2.1.2.1. Površni gramatički podaci

Pod gramatičkim podacima rječnik razumije

- a) navođenje kategorije natuknice, kao pridjev *pridj.*, prilog *pril.*, kao i navođenje tvorbenih oblika *komparativ od, deminutiv od, augmentativ od*, te
- b) navođenje genusa, *maskulin (m), feminin (f), neutrum (n)*, i nastavaka za genitiv singulara i nominativ plurala.

Ad a):

- Navođenje vrsta riječi i tvorbenih oblika

Nekada se iza pojedinih natuknica navodi kategorija riječi, a nekada se to bez objašnjenja izostavlja. Ako se već stavlja podatak o vrsti riječi *pridj.*, onda to treba navesti i kod svih drugih pridjeva.

Stranica:

- 23.: bijel - weiß
- 59.: crn - schwarz
- 61.: crven (*pridj.*) - rot
- 1010: sumnjiv (-a, -o) - verdächtig, zweifelhaft
- 1220.: zelen (*pridj.*) - grün
- 1243.: žut - gelb

itd.

Neke natuknice imaju oblik komparativa, augmentativa i sl., te se navodi i pozitiv od kojeg je tvorena natuknica u komparativu.

Stranica:

30.: bliže (*kompar. od: blizu*) - näher

30.: bliži (*kompar. od: bliz*) - v. bliz(ak) - nahe

36.: bolje (*kompar. od: dobro*) - besser

36.: bolji (*kompar. od: dobar, -ra*) - besser

itd.

Navoditi natuknicu u komparativu za hrvatski jezik je dobro, jer oni mogu biti nepravilni i podložni raznim jezičnim promjenama. Pitanje je za koga su te informacije navedene? Ako su za Nijemce, onda ih treba navesti od svakog pridjeva, a ako su za Hrvate - jesu li one uopće potrebne?

Iz mnoštva primjera samo njih nekoliko kod kojih nisu navedene oblici komparativa.

Stranica:

59.: crn - schwarz

65.: častan (-na,- no) - ehrenhaft, ehrenvoll, ehrsam, ehrbar, achtbar, ehrwürdig

65.: častohlep-an (-no) - ehrgeizig, ehrsüchtig

77.: ćelav - kahlöpfig, kahl, glatzig, glatzköpfig

939.: sijed /-a,-o/ - grau, weiß, ergraut, weißhaarig

1243.: žut - gelb

itd.

Ni kod drugih natuknica, koje su zapravo tvorbeni oblici, ne može se pronaći nit vodilja. Neke natuknice su opisane kao deminutiv ili augmentativ imenice, a druge natuknice, iako su i one deminutivi ili augmentativi nisu tako opisane. Samo nekoliko primjera.

Stranica:

181.: gradić - kleine Stadt f (-, "-e)

396.: kućica (*dem. od: kuća*) - Häuschen (Häuslein) n (-s, -)

428.: loptica (*dem. od: lopta*) - Bällchen n (-s, -)

1168.: volina (*augm. od: vol*) - großer starker Ochse m (-n, -n)

1168.: volić (*dem. od: vol*) - Öchschen n (-e, -)

itd.

Ad b):

- Navođenje genusa i nastavaka kod imenica

Bezbroj je primjera u rječniku gdje je genus imenica naveden, nenaveden ili krivo naveden. Veliki je broj imenica kod kojih su nastavci u genitivu singulara i nominativu plurala navedeni, nenavedeni i krivo navedeni. Ovdje se radi o krupnom propustu jer je za pretpostaviti da korisnik uči riječi i iz rječnika te time krivo uči nastavke njemačkih imenica.

Budući da se radi o ogromnom broju krivo navedenih nastavaka moramo navesti malo više primjera, kako bi zorno potkrijepili navedenu izjavu. Većina pogreška pretstavlja krivi nastavak za genitiv jednine, koji može biti u kratkom (bez -e-) ili dugom obliku (sa -e-), a ako se kod natuknica navodi nastavak samo za kratki

oblik, korisnik će misliti da je to jedini oblik nastavka. U rječniku ima dosta natuknica kod kojih je ispravno naveden i kratki i dugi oblik. Samo nekoliko primjera.

Stranica:

74.: čudak - Sonderling m (-e/s, -e)

383.: krevet - Bett n (-e/s, -en)

428.: lopta - Ball m (-e/s, "-e)

648.: osjetilo - Sinn m (-e/s, -e)

itd.

- Krivi nastavci u genitivu jednine

Korigirani su nastavci u zagradama prema *Duden Universalwörterbuch*.

Stranica:

3.: alat (*tur.*) - Werkzeug n (-s, -e). (Ispravno je *-[e]s*)

23.: bijes - Grimm m (-s). (Ispravno je *-[e]s*)

82.: Danica (*zvizjda*) - Morgenstern m (-es, -e). (Ispravno je *-[e]s*)

285.: jantar - Bernstein m (-s, -e). (Ispravno je *-[e]s*)

301.: jutarnjica (*pjesma*) - Morgenlied n (-s, -er). (Ispravno je *-[e]s*)

320.: katran - Teer m (-s, -e). (Ispravno je *-[e]s*)

768.: prapočetak - Uranfang m (-s, "-e). (Ispravno je *-[e]s*)

782.: prekid - Abbruch m (-s). (Ispravno je *-[e]s*)

805.: prihod - Ertrag m (-s, "-e). (Ispravno je *-[e]s*)

807.: prijedlog - Vorschlag, m (-s, "-e). (Ispravno je *-[e]s*)

898.: rektorat - Rektorat n (-s, -e). (Ispravno je *-[e]s*)

itd.

- Krivi nastavci u genitivu jednine i u nominativu množine

Korigirani su nastavci u zagradama prema *Duden Universalwörterbuch*.

Stranica:

23.: bijeda - Not f (-). (Ima i plural *die Nöte*, iako nije čest)

61.: crvojedina - Wurmstich m (-s). (Nije naveden nastavak za množinu, a taj glasi *-e*)

73.: članarina - Mitgliedsbeitrag m (-s, -e) (Ispravni nastavak za genitiv glasi *-[e]s*, a za množinu *-e*)

315.: kardinalski šešir - Kardinalshut m. (Nije naveden nastavak za genitiv, *-[e]s*, i plural, *-e*)

317.: karton - Karton m (s, -e). (Ispravni nastavak za množinu je *-s* i rijeđe *-e*)

628.: oltar - Altar m (-s, -e). (Ispravni nastavak za genitiv glasi *-[e]s*, a za plural *-e*)

769.: praotac - Urvater m (-s). (Imenica ima i množinu, a nastavak za nju glasi *-er*)

772.: pravobranilac (*jur*): državni pravobranilac - Staatsanwalt, m (-s, -e) (Ispravan nastavak za genitiv glasi *-[e]s*, a za plural *-e*)

846.: provoz - Durchfahrt f (-), Durchfahrt f (-). (Nisu navedeni nastavci za množinu, a glase za obadvije imenice *-en*)

925.: samostan - Kloster n (-s, -) (Ispravni nastavak za množinu je *-er*)

1158.: vinotoč(a) (*pov.*) - Weinschenk (Mundschenk) m (-s, -e). (Ispravni je nastavak za genitiv *-en*, a za množinu *-en*)

itd.

- Navođenja/nenavođenja genusa

Korigirani član u zgradama prema *Duden Universalwörterbuch*.

Stranica:

- 137.: egzantem (*med.*) Exanthem (-s, -e) (Nije naveden rod: *n.*)
 - 151.: fišek (*tur.*) - Stanitzel m ili n (-s, -) (Genus je samo *n.*)
 - 442.: magnat (*velikaš*) (*pov.*) - Großgrundbesitzer (-s) (Nije naveden rod: *m.*)
 - 703.: plod - Resultat (-s, -e) (Nije naveden rod: *n.*)
 - 700.: plavetnik - (*bot.*) Salbei m ili n (-s) (Genus je *m.* ili *f.*)
 - 710.: podbijač - Stemmeißel (-s, -) (Nije naveden rod: *m.*)
 - 1155.: vidra (*zool.*) - Fischotter f (-, -n), Sumpftotter f - (Genus je u oba slučaja *m.*)
- itd.

2.1.2.2. Upitna pojašnjenja/nepojašnjenja značenja natuknica

Prema samom pojašnjenju značenja sve natuknice se u ovom rječniku mogu svrstati u tri kategorije:

- a) natuknice s korektnim pojašnjenjem,
- b) natuknice sa suvišnim pojašnjenjem,
- c) natuknice bez potrebnog pojašnjenja.

Ad a):

Korektna, korisna i time dobra pojašnjenja imaju npr. slijedeće natuknice:

Stranica:

- 161.: gater (*strojna pila*) - Gatter n (s-, -)
 - 161.: gatiti (*dizati nasip, branu*) - dämmen
 - 169.: gležnjača (*vrsta cipela*) - Stiefeletten f (pl.). (Korektno se piše *Stiefeletten*)
 - 685.: pelerina (*vrsta ogrtača*) - Pelierine f (-, -n)
 - 686.: pentagram (*petokraka zvijezda*) - Pentagramm n (-es, -e). (Nastavak za genitiv mora biti samo -s)
- itd.

Ad b):

Ima dosta pojašnjenja koja su nepotrebna odnosno suvišna, jer će hrvatskim korisnicima značenje navedenih natuknica vjerojatno biti poznato. Samo nekoliko primjera.

Stranica:

- 148.: fascikel (*omot za papire*) - Aktenheft n (-es, -e)
 - 148.: fascinirati (*očarati*) - faszinieren, bezaubern
 - 201.: heroizirati (*slaviti kao heroja*) - heroisieren
- itd.

Ad c):

Suprotno tome ima i natuknica koje iziskuju pojašnjenja koja bi korisniku omogućila proširenje znanja i osigurala mu ispravnu upotrebu.

Kod slijedećih natuknica npr. samo će manji broj korisnika - zapravo vjerojatno samo stručnjaci - stvarno znati o čemu se radi, tako da upravo radi nenavoda pojašnjenja može lako doći do pogrešaka u prevodilačkom radu:

Stranica:

5.: anatema - Anathem n (-s, -e)

6.: apokrif - Apokryph n (-s, -en)

8.: Arij-ac (-evac) - Arier m (-s, -)

8.: arhimandrit - Archimandrit m (-en, -en)

9.: atavizam - Atavismus m (-, -men)

118.: dramolet - Dramolett n (-s, -e). (Nastavak za množinu može biti i -s.)

687.: perigej (*astron.*) - Perigäum n (-s, -gäen)

itd.

2.1.2.3. Traljavi prijevodi

Jedan od najvećih prigovora koji se može uputiti nekom rječniku, a koji uvelike umanjuje njegovu korisnost, je neprecizan ili čak krivi prijevod natuknice. Neki krivi prijevodi u ovom rječniku upućuju na neznanje, neki na površnost, neki opet na pogreške interferencije.

Samo će nekolicina detaljnije opisanih primjera pojasniti ovu manu.

Stranica 2.: akademac (*pitomac vojne akademije*) - Militärakademiker m (-s, -)

Pitomac nije, niti je ikada bio, nekakav *Akademiker* (*akademik* ili *akademičar*), a sama njemačka kovanica *Militärakademiker* i u prijevodu na hrvatski zvuči smiješno, *vojni akademik* ili *vojni akademičar*. Riječ još postoji samo u austrijskom govoru, inače prijevod za *akademac* je *Student einer Militärakademie*.

Stranica 7.: apostolski - apostolisch, päpstlich

Korisniku ni ovi navedeni prijevodi ne znače puno ako mu se ne kaže da se njemački prijevod *apostolisch* upotrebljava samo u tri slučaja, za *apostolischer Segen* (*apostolski blagoslov*), za *Apostolischer Nuntius* (*apostolski nuncij*) i za *Apostolischer Stuhl* (*Sveta stolica*), u svim ostalim slučajevima se *apostolski* prevodi s *päpstlich*.

Stranica 22.: beženstvo - Ehelosigkeit f (-), Zölibat n (-s).

Prvo, imenica *Zölibat* može biti srednjeg *das* ili muškog roda *der*, u teološkom smislu, o kojem se ovdje radi, uvijek je muškog roda. Pravi nastavak za genitiv glasi *-[e]s*, a ne samo *-s*. Tako bi njemački ekvivalenti ispravno glasili *Ehelosigkeit f (-)*, *Zölibat n* ili (*teol.:*) *m (-[e]s)*.

Drugo, na temelju ovog rječnika bi značilo da *Ehelosigkeit* i *Zölibat* opisuju jedno te isto stanje, što nije točno, jer *beženstvo* se odnosi na muškarca koji se je iz bilo kojeg razloga odlučio ne ženiti, i tome bi odgovarala njemačka imenica *Ehelosigkeit*, a njemačka se imenica *Zölibat* - kao uostalom i hrvatska imenica *celibat* - odnosi na rimokatoličke svećenike koji se iz vjerskih, moralnih itd. razloga odlučuju za beženstvo kako bi mogli bolje i svrsihodnije služiti Bogu i narodu. Kod riječi *die Ehelosigkeit* i *der Zölibat* radi se o ogromnoj razlici, koja ovdje nije protumačena, te time dovodi korisnika u opasnost da prilikom prijevoda upotrijebi krivu riječ.

Stranica 186.: grijeh - Sünde f (-, -n), Laster n (-s, -); Vergehen n (-s, -), Verstoß m (-es, -"e).

Sve četiri njemačke riječi imaju u svom značenju nešto od hrvatske riječi *grijeh*, no njemačke riječi se ne mogu proizvoljno zamijenjivati, jer imaju svoje specifično značenje. Ako korisnik to ne zna, onda su mu navedene natuknice beskorisne. Jer, *Sünde* u hrvatskom znači *grijeh*, ali u smislu prestupa nekakve Božje zapovijedi; *Laster* znači u hrvatskom *grijeh*, ali u smislu *poroka* neke loše navike koja je jača od čovjeka; *Vergehen* je isto u hrvatskom *grijeh*, ali u smislu *prekršaja* neke norme, nekog pravila, nekog zakona; *Verstoß* je isto *grijeh*, ali u smislu *kršenja*, *povrede* neke odredbe, nekog propisa. Korisnik koji od prije nije poznao ove razlike, samo će slučajno izabrati pravu riječ. Prijevodi će mu biti krivi kada bude govorio o *smrtnom grijehu* prevodeći to kao *das tödliche Laster*, a ovakvih prijevoda na žalost ima, no oni služe više za smijeh, nego za pružanje informacija!

Stranica 313.: kapela (*arh.*) - Kapelle f (-, -n)

Stranica 313.: kapelica v. kapela

Budući da pod natuknicom *kapela* na koju se kod natuknice *kapelica* upućuje i kod koje nema ni riječi o kapelici, korisnik može poći od pretpostavke da natuknice *kapelica* i *kapela* označavaju isto. No to nije tako. Kapela je crkva (na groblju, u nekom dvorcu, u nekom zaseoku, na nekom posvećenom mjestu itd.) koja je samo znatno manjih dimenzija od obične crkve i u kojoj se drže svete mise samo nekom prigodom. Kapelica je pak malo zdanje (obično sa raspelom ili likom nekog sveca) koje stoje na putu, raskrižju puteva, na ulasku u selo i sl. A to se na njemačkom zove *Heiligenhäuschen*. Drugačije je reći da na ulazu u hrvatska sela stoje *kapelice*, a drugačije da stoje *kapelle*!

Stranica 320.: katekumen (*relig.*) - Katechumene m (-n, -n); Konfirmand m (-en, -en).

Ovako, kako stoji u rječniku, teško je prevesti hrvatsku riječ *katekumen*. Korisnik može pomisliti da umjesto *Katechumene* može slobodno uzeti i *Konfirmand*. No to nije tako, razlika je velika, jer *Katechumene* je odrasla osoba koja se priprema na krštenje u Katoličkoj crkvi, a *Konfirmand* je u Protestantskoj crkvi mlada osoba u dobi od 14 godina koja se priprema za *konfirmaciju*, t.j. za *uvođenje u zajednicu odraslih vjernika*. Budući da rječnik ovdje iz bilo kojih razloga ne pravi razliku, ta se greška - među ostalim - javlja i dalje u rječniku (na stranici 355. npr. piše: *konfirmacija (relig.) - v. krizma*, a *krizma* se opet prevodi na stranici 387. kao: *Firmung f (-, -en), Konfirmation f (-, -en)*). Krivo je ovdje, što je opet velika razlika između *Firmung* i *Konfirmation*, jer *Firmung* je *sakrament Potvrde* u Katoličkoj crkvi. Kada bi prevoditelj uz upotrebu ovog rječnika pisao o *Konfirmation* u nekoj katoličkoj župi ili o *Firmung* u nekoj evangeličkoj župi izazvao bi najblaže rečeno nevjericu i omalovažavajuće odmahivanje rukom.

Stranica 387.: križ - Kreuz n (-es, -e)

Stranica 835.: propelo - Kruzifix n (-es, -e), Kreuz n; (-es, -e)

Kod prijevoda riječi *propelo* radi se o neznanju ili o nehaju. Naime, *Kreuz* nije *propelo*. *Propelo* je pak križ sa *Razapetim*, a to je na njemačkom *das Kruzifix*. Zanimljivo da rječnik ne pravi razliku između hrvatskih natuknica *križ* i *propelo* ako se uzme u obzir činjenica da se skoro 97% Hrvata deklarira kao katolici.

Stranica 738.: oprost (*oproštenje*) - Verzeihung f (-, -en); (*relig.*) Ablass m (-sses, -"sse), Erlaß m (-sses, -"sse), Absolution f (-, -en); Freisprechung f (-, -en); (*na odlasku*) Abschied m (-s, -e); Abschiednehmen n (-s).

Nekoliko najbitnijih primjedbi o ovoj natuknici.

Prvo, strukovna odrednica *relig.* stoji ispred njemačke riječi *Abläß, Erlaß* i *Absolution*, tako da važi za sve tri, što nije slučaj u potpunosti. Pojam *Erlaß* pripada i pravnoj struci, kao uostalom i *Freisprechung*.

Drugo, riječ *Verzeihung* nema množine. No *Verzeihung* nije potpuno ispravan ekvivalent hrvatskoj riječi *oprost*. *Verzeihung* odgovara prije imenicama *oproštenje* i *praštanje* nego *oprost*, kako to ispravno stoji u rječniku Hansen-Kokoruš, stranica 1893: *jemanden um Verzeihung bitten - moliti koga za oprostjenje*.

Treće, njemačka riječ *der Abschied* nije u hrvatskom *oprost*, nego *rastanak, oprostaj*. (Uzgred rečeno, *Abschied* ima u genitivu nastavak *-[e]s*, a ne samo *-s*.)

Četvrto, riječi *Abläß* i *Absolution* dolaze iz područja religije, poglavito katoličke religije, a nisu sinonimi. No, kako nisu ničim protumačene, mnogi će ih u prijevodu upotrebiti krivo. *Oprost* koji se u njemačkom prevodi kao *Abläss* znači oprost od kazne za dušu u čistilištu ako se za nju moli. Taj oprost nema veze s ispovijedanjem i oprostom od grijeha, što se na njemačkom zove *Absolution* ili pak, što u rječniku nedostaje, *Vergebung* odnosno *Sündenvergebung*.

Stranica 850.: psetarina - Hundegebühr f (-, -en).

Prijevod je kriv. Ako se javna usluga plaća, kao npr. poštanska usluga, mjesto gdje se veže brod, gdje se veže pas ili neka druga životinja, gdje se parkira automobil itd. onda se plaća *pristojba* - a to se na njemačkom zove *Gebühr*. Za naplatu *Hundegebühr* bi Nijemac očekivao neku uslugu, kao npr. određeno mjesto gdje se može predati psa na čuvanje i za kojeg se plaća naknada. No, to je moguće samo za automobile, i tada se radi o *Parkgebühr*, ali za pse takvo što ne postoji, bar, koliko mi znamo, ne u Hrvatskoj.

No, ako neka državna institucija uzima novac za održavanje javnog života, kao što je novac na plaću, novac na automobil, novac na držanje psa itd. onda je za to korektna riječ *die Steuer* (*porez*). Pravi prijevod riječi *psetarina* je *die Hundesteuer*

Ovo nekoliko primjera zorno pokazuje problematiku prevođenja natuknica u ovom rječniku, a dostatni su da korisnika upozore kako mora biti na oprezu kada isključivo radi s njim. To znači da se korisnik ovog rječnika mora informirati iz dodatnih izvora, kao što su jednojezični hrvatski i njemački rječnici ili pak elektronski mediji.

2.1.2.4. Neadekvatni primjeri u natukicama

Kao što bi svaki korisnik rječnika rekao, vrijednost primjera u rječnicima je ogromna. Prije bi se moglo bez odrednica nego bez primjera, jer oni ne samo da pokazuju upotrebu natuknice u rečenici nego i zorno objašnjavaju nijanse njenog značenja. Stoga je šteta kad su primjeri loši ili krivi, kad ne odgovaraju niti prijevodu niti natuknici. I ovdje samo nekoliko primjera.

Stranica 68.: čestitati: čestitati Novu godnu - zum Neuen Jahr gratulieren

U ovom primjeru se radi o doslovnom prijevodu s hrvatskog na njemački. Čestitka za blagdane (Božić, Novu godinu, Uskrs itd.) zvuči u njemačkom jeziku sasvim drugačije, naime *jemandem zu Weihnachten (zum neuen Jahr, zu Ostern ...) alles Gute wünschen* i *jemandem frohe Weihnachten (ein frohes Neues Jahr, frohe Ostern ...) wünschen* (poželiti nekome svako dobro za Božić (za Novu godinu, za Uskrs) odn. *poželiti nekome sretan Božić (sretnu Novu godinu, sretan Uskrs ...)*), pri čemu je jednako važna (sintaktična) informacija da njemačka fraza mora obavezno sadržati osobu kojoj se čestita (u dativu: *jemandem, nekome*). Iz dobrog primjera navedenom o rječniku korisnik bi sve to saznao.

Stranica 72.: čitati: čitati (što komu) iz očiju - *jemandem etwas aus den Augen lesen*

I ovaj primjer je jednostavno doslovno preveden s hrvatskog na njemački, što je i krivo, a i smiješno. Njemački ekvivalent za ovaj izričaj je *jemandem etwas von den Augen ablesen*.

Stranica 583.: nos: spustiti nos - *die Nase hängen lassen*

Njemački ekvivalent za *spustiti nos* je *den Kopf hängen lassen*. Njemački prijevod je doslovni prijevod hrvatskog izričaja, što opet dokazuje da autori rječnika nisu poznavali pravi njemački izričaj.

Stranica 1164.: vlak: ubrzani vlak - *beschleunigter Personenzug* (m)

Ovaj krivi prijevod bi njemačkom čitatelju ili slušatelju dao do znanja da vlak iz bilo kojih razloga tu i tamo ili na određenom mjestu vozi brže, a na drugom mjestu opet sporije. Njemački glagol *beschleunigen* od kojeg je ovdje upotrebljen particip znači *ubrzati* i upotrebljava se u biti kod opisa motora. Za koje vrijeme neki motor ubrza i dođe npr. od 0 do 100 km. No, ovaj opis ubrzanja *beschleunigen* se nikako ne odnosi na vlak! Ako je, pak prevoditelj mislio na to da vlak počne voziti polako pa onda ubrza i bude brži, onda je to svaki vlak, jer svaki vlak krene polako pa ubrza. Njemački ekvivalenti za *ubrzani vlak* su *D-Zug* m (-[e]s, -"e) i *Schnellzug* m (-[e]s, -"e).

Stranica 1172.: vreteno: toranj na vreteno (*arhit.*) -*offener Glockenaufsatz* m (-es, -"e).

Ovaj prijevod primjera je kriv, a time i potpuno nejasan, doslovce bi značilo *otvoreni nastavak za zvonu*. Da su autori njemački prijevod samo ponovno preveli na hrvatski ustanovili bi da nekakvog *otvorenog nastavka za zvonu* na tornju nema. Njemački ekvivalent za *toranj na vreteno* je *Kunkelturm* m (-[e]s, -"e).

Konstruktivno-kritična analiza rječnika je pokazala da se isti mora koristiti s određenom dozom opreza, a mnogi prijevodi su samo za stručnjake utoliko dobri što nakon mukotrpne analize pogrešaka navedu čovjeka i na smijeh. Što je, tu je!

2.2. M. Uroić - A. Hurm, Njemačko-hrvatski rječnik

Pročitaju li se sve zahvale izrečene korektorima, lektorima i sastavljačima rječnika dobija se dojam da se radi o jednom djelu više stručnjaka, koji su čak i poimence navedeni. Sve ovo potkrepljuje i zadnja rečenica urednika na stranici 6., koja je napisana povodom preuređenog i dopunjenog izdanja iz 1993. godine: "Zahvaljujemo i svima onima koji su nam pružili stručnu i ljudsku pomoć pri izradi ovog izdanja, za koje se nadamo da će zadovoljiti buduće korisnike."

Kada se rječnik počne laganije listati brzo se dobije dojam da su mnogi pomagači zakazali. Kako to npr. da se u izdanju 2004. godine na nekoj slučajno otvorenoj stranici ponavljaju pogreške iz izdanja 1993.? Evo letimičnog pogleda na samo jedan stupac jedne stranice iz izdanja 2004.

Tako imamo na str. 415. krive nastavke za genitiv: *Kalenderjahr* - das, -es, -e (ispravno je -[e]s); *Kalifat* das, -s, -e (ispravno je -[e]s); *Kalk* der, -s, -e (ispravno je -[e]s); *Kalkbruch* der, -s, -e (ispravno je -[e]s); *Kalkstein* der, -s, -e (ispravno je -[e]s) i *Kalkstickstoff* der, -s, -e (ispravno je -[e]s).

Moglo bi se, možda reći da rječnik ne mora biti loš i kad navodi samo kratki oblik nastavka u genitivu (iako korisnik u tom slučaju upozna samo pola istine i ponavlja to cijeli život), no u ovom je rječniku na str. 7. rečeno *expressis verbis*: "Kod imenica muškog i srednjeg roda koje pripadaju u jaku ili mješovitu deklinaciju, a u genitivu mogu imati dulji ili kraći nastavak, stavljen je oznaka -(e)s." I stvarno, u mnogo slučajeva je to stavljena, ali u previše slučajeva nije.

Kontrolira li se navođenje raznoraznih odrednica i gramatičkih podataka u rječniku, onda se - neminovno čitajući njemačke natuknice i hrvatske prijevode - ustanovi da su i prijevodi u dosta slučajeva proizvoljni, netočni ili čak potpuno krivi, a nemali broj prijevoda izaziva smijeh i nevjericu. Ne zlonamjerni smijeh!

2.2.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti

2.2.1.1. Neujednačeno navođenje vremenskih odrednica

Vremenske odrednice su označene kraticama s *hist.* odnosno *pov.*, a nekada su i opisane. No, ako se vremenske odrednice pridodaju, onda to mora biti konsekvantno napravljeno, u protivnom je odobrena primjedba, zašto se kod nekih natuknica to izostavilo. Iz neznanja ili namjerno?!

Nekoliko primjera koji imaju vremensku odrednicu.

Stranica:

410.: Jugendbrigade die, -, -n - omladinska brigada, brigada omladinaca i omladinki (u bivšoj NjDR)

410.: Jugendweihe die, -, -n - svečanost prilikom prijelaza omladine u život odraslih (u bivšoj NjDR)

411.: Jugoslawien (das), -s (geogr., pov.) Jugoslavija

506.: LPG (*krat. za*) Landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaft - Zadruga poljoprivrednih proizvođača (u bivšoj NjDR)

521.: Maschinen-Traktoren-Station die, -, -en - stanica za strojeve i traktore, mjesto gdje ih poljoprivredna zadruga može najmiti (u bivšoj NjDR)
822: Tschechoslowakei die (geogr., hist.) Češko-Slovačka

No, u mnogo slučajeva ta odrednica nedostaje, kao u slijedećim primjerima, gdje je u izdanju od 2004. obligatorno trebala stajati.

Stranica:

158.: Drachme die, -, -n - drahma, grčka novčana jedinica
260.: Franc der, -s, -s (iza broja bez pl.) - franak, novčana jedinica u Francuskoj, Belgiji, Luksemburgu
500.: Lira die, - Lire - lira, talijanski novac
605.: Peseta die, -, -ten - pezeta, novčana jedinica u Španjolskoj i Juž. Americi
698.: Schilling der; -s, -e - šiling (novac u Austriji)
836.: UdSSR (kratica za) Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken

2.2.1.2. Neujednačena navođenja jezičnih odrednica

Ako se navode regija odn. dijalekt u kojem se neka njemačka natuknica upotrebljava kao npr. *bavarski*, *austrijski*, *švicarski* itd. onda bi i to trebalo raditi ili sustavno ili nikako. Naravno da rječnik kod nenavođenja ovih odrednica ne gubi valjanost, no korisnik ostaje uskraćen za onu informaciju za koju se je reklo da će se navoditi. Tako između mnogobrojnih primjera imamo i slijedeće:

Stranica:

605.: Pesel der, -s, - (donjonjem.) - velika (svečano uređena) soba u seljačkoj kući
619.: Postur die, -, -en (švic.) - stas, figura
619.: posten (švic.) - ići u kupovinu, nabavljati
779.: Stockzahn der, -s, "-e (austr. bav. švic.) - kutnjak
itd.

Kako je dobro da je kod navedenih natuknica opisan i jezik u kojem se natuknica upotrebljava, tako je nejasno zašto to kod slijedećih natuknica nije navedeno.

Stranica:

287.: Geißhirt der, -en, -en . (Geißer der, -s, -) - kozar, čuvar koza. (Nedostaje *donjonjem.*, *austr.*, *švic.*)
337.: Harke die, -, -n -grablje. (Nedostaje *donjonjem.*)
365.: Heurige, der, -n, -n - ovogodišnje (mlado) vino. (Nedostaje *austr.*)
419.: Karfiol der; -s, -e (austr.) (bot.) - cvjetača. (Nedostaje i *donjonjem.*)
422.: Kataster (lat.) der (das) -s, - katastar. (U austrijskom samo *der.*)
468.: Kunstgewerbler der, -s, - zaposlen u umjetničkom obrtu. (Nedostaje *austr.*)
639.: Rahne die, -, -n (region.) - cikla. (Nedostaje *donjonjem.*)
639.: Rahm der, -s, -vrhnje. (Nedostaje *donjonjem. austr. švic.*)
700.: Schlagobers das v. Schlagsahne. (Ovdje je moralo stajati *austr.*)
itd.

2.2.1.3. Neujednačeno navođenje etimoloških odrednica

Ako se korisniku kod, primjera radi, velikog broja natuknica kaže da one dolaze iz npr. turskog jezika *tur.*, a kod velikog broja nema odrednice *tur.*, a one isto dolaze iz turskog jezika, korisnik uči porijeklo pojedinih riječi krivo, misleći da su one natuknice gdje nema odrednice *tur.* ili *njem.* izvorne hrvatske riječi. Između mnoštva primjera samo nekoliko:

Stranica:

394.: Iman (arap.) das, -s - vjera

396.: Indigo (španj.) der(das), -s, -s - indigo, tamnoplava boja

397.: Influenz (lat.) die, -, -en - influencija, djelovanje, utjecanje, prenošenje

397.: Informand (lat.) der, -en, -en - čovjek koji prima informacije

No, sada se postavlja pitanje kako to da nisu navedeni jezici kod svih natuknica koje su preuzete iz drugih jezika. Samo nekoliko primjera, kod kojih se je moglo/trebalo navesti podrijetlo natuknice.

Stranica:

43.: Arbuse die, -, -n -(bot.) - lubenica. (Nedostaje *pers.-russ.*)

328.: Hadschi der, -s, -s - hadžija, hodočasnik. (Nedostaje *arap.*)

415.: Kalifat das, -s, -e - kalifat, država s kalifom na čelu, vlast kalife. (Nedostaje *arap.* korektni nastavak u genitivu glasi *-[e]s*).

itd.

2.2.1.4. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica

Tako imamo mnoštvo strukovnih odrednica koje su natuknicama pridodane korektno, koje su pridodane proizvoljno, koje su pridodane krivo, koje uopće nisu pridodane, koje su pridodane da bi se izazvao smijeh itd. Navedeni primjeri stoje umjesto mnoštva navedenih primjera. Slijedeće natuknice imaju strukovnu odrednicu *bot.*:

Stranica:

420.: Karotte die, -, -n (bot.) - mrkva

420.: Kartoffel die, -, -n (bot.) - krumpir

516.: Mandel (gr., lat.) die, -, -n - (bot.) - badem

524.: Maulbeere die, -, -n - (bot.) dud

529.: Melone (tal.) die, -, -n (bot.) - lubenica

617.: Porree (*fr.*) der, -s, -s (bot.) - poriluk

809.: Tomate die (meks.-španj.) die, -, -n (bot.) - rajčica

itd.

No, zašto kod slijedećih natuknica nema odrednice *bot.* nije jasno.

Stranica:

41: Apfel der, -s, "-. - jabuka

41: Apfelsine die, -, -n. - naranča

48: Aubergine (*fr.*) die, -, -n. - patlidžan

114: Birne die, -, -n. - kruška

324: Gurke, die, -, -n. - krastavac

668: Rose die, -, -n. - ruža

679: Salat der, -(e)s, -e. - salata
1002: Zwiebel die, -, -n. - luk, lukovica
itd.

Pogledamo li samo djelomično natuknice kojima je pridodana odrednica *zool.* ustanoviti ćemo istu trajlavost. Tako su neke životinje dobile odrednice *zool.* a neke opet nisu.

Nekoliko primjera koji imaju odrednicu *zool.*:

Stranica:

1: Aasfliege die, -, -n (zool.) - muha zujara
1: Aasgeier der; -s, - (zool.) - lešinar, strvinar, sup
1: Aal der, -s, -e (zool.) - jegulja. (Pravi nastavak glasi -[e]s, ovaj u rječniku -s je kriv.)
252: Fliege die, -, -n (zool.) - muha
253: Floh der, -s, -e (zool.) - buha
274: Gänserich der, -s, -e (zool.) - gusak, gusan
525: Maus die, -, -e (zool.) - miš
799: Taube, die, -, -n (zool.) - golubica
799: Tauber, der, -s, - (zool.) - golub
itd.

Mnoštvo je primjera natuknica koje obilježavaju životinje, ali nemaju odrednicu *zool.* .

Stranica:

34.: Hengst der, -es, -e. - ždrijebac, pastuh
274.: Fohlen das, -s, - . - ždrijebe
274.: Gans die, -, -e . - guska
389.: Hühnchen das, -s, - . - pile, kokica
389.: Hund der, -(e)s, -e. - pas
525.: Mäuserich der, -s, -e - miš mužjak
550.: Mücke die, -, -n. - mušica, komarac
754.: Spatz der, -n (-es), -en - vrabac
itd.

Neka bude ovdje kao zadnje navedeno neujednačeno navođenje odrednice pomorski *pom.*

Stranica:

255.: Fockmast der, -es, -en i -e - prednji jarbol (Nema pom.)
255.: Focksegel das, -s, - (pom.) - najdonje, najveće jedro na prednjem jarbolu
428.: kieloben adv. (pom.) - izvrnuto (o brodu)
428.: Kielwasser, das, -s - brazda, trag broda u vodi. (Nema pom.)
437.: Klüver der, -s, - - trokutasto jedro, (Nema pom.)
486.: Lee (-seite) die, - (pom.)- zavjetrina
523.: Mast der, -es, -en (-e) (pom.) - jarbol, katarka
927.: Want die, -, -en - jako uže, konopac na jarbolu. (Nema pom.)
itd.

Nakon što su primjeri pokazali da su odrednice proizvoljno stavljanje, postavlja se i još jedno pitanje, naime zašto su u obzir uzimane odrednice (*zool.* =

zoologija), (gim. = gimnastika), (stom. = stomatologija), (trg. = trgovina), (lov. = lovački),), (šum. - šumarstvo), a ne i (rel. = religija) premda u rječniku ima dosta natuknica iz ovog područja? Nekoliko primjera:

Stranica:

323.: Gründonnerstag der, -s, -e. - Veliki četvrtak
368.: Himmelfahrt die, - (-stag der) - Uzašašće (Spasovo)
419.: Karfreitag der, -s -e. - Veliki petak
445.: Kommunion die, -, -en - pričest
592.: Ostern die (pl.) - Uskrs.
595.: Palmsonntag der, -s, -e. - Cvjetnica, Cvjetna nedjelja
607.: Pfingsten die (pl.) (-fest das, -(e)s, -e). - Duhovi.
936.: Weihnacht(-en) f, (-). - Božić, božićna svetkovina
itd.

Kod većine natuknica iz područja religije nije navedena odrednica *rel.*. Ako se je uredništvo odlučilo ne navoditi odrednicu *rel.* niti natuknice iz ovog područja pojasniti, zašto su onda slijedeće natuknice pojašnjene?

Stranica:

496.: Lichtmeß (-messe) die, -, - Svijećnica (katolički blagdan.)
532.: Messe die, -, -n. - misa (katolička služba Božja)
537.: Ministrant (lat.) der, -en, -en. - ministrant (koji posluhuje pri katoličkom bogoslužju)
637.: ministrieren - posluživati svećenika pri katoličkom bogoslužju
itd.

2.2.2. Ozbiljne pogreške

2.2.2.1. Površni gramatički podaci

Kada se radi o natuknici kod koje se navodi tvorbeni oblik, onda i to treba biti ujednačeno. Neujednačenost predstavlja jednu vrstu problema, jer Nijemac koji uči ili donekle zna hrvatski neće uvijek znati da je nekakav oblik npr. komparativ od nečega, ili da je nešto augmentativ od nečega, ako se to nekada kod natuknice navodi, a nekada ne.

a) Neujednačeno navođenje kategorije natuknice i tvorbenih modela

Stranica:

103: besser *adj.* i *adv.* (komp. od gut) - bolji
317: grau *adj.* - siv, sijed
368: hilfweise *adj.* - za ispomoć
415: kalt (komp. kälter) (*adj.*) - hladan
419: kaputt *adj.* - propao, slomljen, dotrajao, pokvaren
562: näher (komp.) v. - nah
724: schwarz (*komp.* schwärzer) *adj.* - crn
itd.

b) Krivo navođenje genusa i nastavaka kod imenica

Veliki je broj natuknica u rječniku kod kojih je genus naveden, često i nije naveden, često krivo naveden, no isto tako radi se o velikom broju natuknica kod kojih su nastavci za genitiv jednine i množine navedeni, gdje nisu navedeni i gdje su krivo navedeni. Budući da se radi o velikom broju krivog navođenja ovdje će biti navedeno i malo više primjera, kako bi se formulirana tvrdnja potkrijepila. Razlog ovih pogrešaka se ne može razmišljanjem odgonetnuti.

Kod svih natuknica kod kojih je genus ili nastavak krivo naveden biti će u produžetku retka naveden korektan genus i nastavak uzet iz *Duden Universalwörterbuch*.

- Traljavi nastavak u genitivu singulara:

Stranica:

- 27.: Andrang der, -s, -stiska, navala. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 80.: Bannfluch der, -s, -"e. - crkveno prokletstvo (Ispravno je *-[e]s*)
 - 116.: Blätterteig der, -s, -e. - lisnato tijesto. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 282.: Gefrierfleisch das, -es - smrznuto meso. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 417.: Kampf der, -s, -"e. - borba. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 680.: Sammelband der, -es, -"e - zbirka u jednom svesku. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 702.: Schleim der, -s, -e. - sluz, slina. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 703.: Schlick der, -s, -e. - glib, mulj, blato. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 810.: Tonfilm der, -s, -e. - tonfilm, zvučni film. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 810.: Tonfall der; -s, -e. - način naglašavanja unutar rečenice. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 811.: Torso (*tal*). der, -s, -e. - torzo (trup bez udova), oštećeno ili nedovršeno umjetničko djelo. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 898.: Bummelzug der, -s, -"e. - spori putnički vlak. (Ispravno je *-[e]s*)
 - 983.: Zug der, -s, -"e. - 1. kretanje, povorka, jato 2. vlak. (Ispravno je *-[e]s*)
- itd.

- Traljavi nastavci u genitivu singulara i u pluralu:

Stranica:

- 41.: Apathie die, - - apatija. (U Dudenu je nastavak za množinu *-n*)
 - 131.: Bumerang der, -s, -e. - bumerang. (U Dudenu je plural *-s* ili *-e*, a ne samo *-e* kako je u rječniku)
 - 247.: Filmleinwand die; -, -" - filmsko platno. (U Dudenu je plural *"-e*, a ne samo *"-*)
 - 692.: Scheckbuch das, -es, -"e - čekovna knjižica. (Plural je isto kriv i glasi *"-er*, a ne *"-e* kako piše u rječniku)
 - 527.: Mehrwert der, -(e)s, -e- višak vrijednosti. (Po Dudenu nema plurala)
 - 529.: Melonengarten der, -s, -"e - bostan. (U Dudenu riječ *der Garten* ima u pluralu samo prijezlas bez nastavka *-e*).
 - 766.: Stag das; -s, -e - leto, brodsko uže (na jarbolu). (Korektan nastavak za genitiv glasi *-[e]s*, a za plural *-e[n]*)
 - 253.: Flößerei die - splavarenje. (Ne navode se nikakvi nastavci.)
- itd.

- Navođenje/nenavođenje člana:

Stranica:

210: Episkopat, (*gr.*) das, -(e)s, -e. - episkopat, biskupska čast (služba, biskupsko vijeće)

Budući da se radi o vjerskoj ustanovi onda je *der Episkopat*, a ne *das Episkopat* kako stoji u rječniku.

979: Zölibat (*lat.*) -[e]s -e - celibat, beženstvo. Nema nikakvog člana, a inače je *das Zölibat*, u teološkom smislu je *der Zölibat*.
itd.

2.2.2.2. Neujednačeno pojašnjenje ili nepojašnjenje značenja natuknica

Nekada su natuknice pojašnjene što je dobro, jer korisnik ne upoznaje samo novu njemačku riječ, nego upoznaje i njeno šire značenje. No, postoji jako veliki broj natuknica koje je korisniku trebalo pobliže pojasniti, jer bez tog pojašnjenja on će saznati samo голу njemačku/hrvatsku natuknicu. Tako su primjera radi pojašnjenja kod slijedećih natuknica dobra.

Stranica:

408.: Jaspis der, -(-sese), -sse - jaspis (poludragulj crvene boje)

409.: Jiddisch das, (-s). - jidiš, (jezik Židova u Njemačkoj, Austriji i u istočnoj Europi)

409.: Johannisfeuer, das; -s, -. - ivanjski krijes, vatra koja se pali na Ivanjdan.

547.: Monismus (*gr.*) der, -. monizam (nazor u svijetu koji sve svodi na jedan uzrok, načelo)

576.: Nihilismus der, -, -men - nihilizam, (nazor koji negira sva načela i tradicije)

No, kod slijedećih primjera je trebalo navesti pojašnjenja značenja budući da će određeni broj korisnika imati problema odgonetnuti i pravilno protumačiti značenje natuknica.

Stranica:

44: Arier der, -s. - (A-in die, -, -nen). - Ariji-ac (-ka)

44: arisch (adj.) - arijski

262: Freimaurerium das, -s -. - slobodno zidarstvo; (sinonim: Freimaurerei die)

368: Himmelsmechanik die - nebeska mehanika

547: Monomanie die, -. - monomanija

639: RAF (*krat. za*) Rote-Armee-Fraktion - Frakcija Crvene armije

618: Positivismus der, -, - pozitivizam, filozofsko učenje

(8) str. 780: Stoßtherapie die, -, -n /..ien/. - udarna terapija

itd.

2.2.2.3. Traljavi prijevodi

Jedna od najvećih primjedbi koja se može uputiti ovom rječniku, a koja naveliko umanjuje njegovu upotrebu je neprecizno navođenje njemačkih prijevoda, koji samo djelomično imaju nešto zajedničkog s hrvatskom natuknicom. Nekolicina detaljnije opisanih primjera neka pojasne ovu nepreciznost, a navedeni krivi prijevodi stoje kao zastupnici velikog broja ovakvih prijevoda.

Stranica 408.: Klosterfräulein das , -s, - u samostanu odgajana djevojka koja (još) nije položila zakletvu

Njemačka riječ *das Klosterfräuelin* ima u hrvatskom dva značenja, jedno se odnosi na kćerke iz *plemičkih/bogatijih obitelji* koje pohađaju školu u nekom samostanu, a drugo se značenje odnosi na jednu pripravnicu, znači djevojku koja želi postati časna sestra. O kojoj djevojci se ovdje radi, jer i jedna i druga mogu poželjeti biti časne sestre! Kada prođe određeno vrijeme boravka u samostanu i vrijeme kušnje, djevojka polaže zavjete, prvo privremene nakon toga vječne. Hrvatska riječ *zavjet* se na njemačkom kaže *Gelübde*. No, kako to da se kod riječi *Klosterfräulein* govori o *zakletvi - Schwur*? U samostanima se ne polažu zakletve pogotovo ne kada se radi o redovnicama koje se zavjetuju da će ostati u zajednici i živjeti po pravilima zajednice. Smiješno bi bilo upitati neku časnu sestru čime se ona zaklela da će doživotno živjeti po pravilima reda! Da li se zaklela *majkom* da će doživotno živjeti u siromaštvu, čistoći i poslušnosti?! Redovnici i redovnice se zavjetuju, a ne zaklinju! E, baš svašta u ovom prijevodu!

Stranica 436.: Klosterbruder, der; -s, "-er (-mönch der, -(e)s, -e) - redovnik, monah, kaluđer, fratar.

Hrvatska riječ *redovnik (der Ordensmensch, der Mönch)* je pripadnik nekog reda koji može biti zaređen za svećenika, ali i ne mora.

Hrvatska riječ *monah* se upotrebljava u dva značenja, muškarac u manastiru u Pravoslavnoj crkvi i muškarac redovnik u opatiji.

Riječ *kaluđer* se isključivo upotrebljava za redovnike u Pravoslavnoj crkvi.

Natuknica *fratar* opisuje pripadnika franjevačkog reda, koji može, ali ne mora biti svećenik.

Njemačka riječ *Klosterbruder* opisuje isključivo redovnika u samostanu koji nije svećenik. Teško je pretpostaviti zbog čega je ovako kriv prijevod!

Stranica 457.: Kraftfahrzeugbrief der, -(e)s, -e - prometna dozvola za automobil

Ovdje se radi o krivom prijevodu koje bi u nekim situacijama mogao imati i pravne posljedice. Ako bi se nekoga turistu iz Njemačke kaznilo što kod sebe nije imao isprave prilikom kontrole, te ako bi mu se navelo kao razlog da nije imao *Kraftfahrzeugbrief* onda bi on, mirne duše, mogao dokazati da se *Kraftfahrzeugbrief* u načelu čuva kod kuće. U isprave koji se moraju nositi spada *Kraftfahrzeugschein*. I upravo je ovdje pogreška rječnika, u kojem se *Kraftfahrzeugbrief* prevodi kao *prometna dozvola za automobil* što je potpuno krivo, jer *Kraftfahrzeugbrief* je *knjižica vozila*. Rječnik ne navodi riječ za *prometnu dozvolu za automobil*, a ona se na njemačkom kaže *Kraftfahrzeugschein*. Do kakvih jurističkih zavrzlama je dolazilo samo radi ovog krivog prijevoda! O tome sudski tumači mogu pisati knjige.

Stranica 580.: Nudist der, -en, -en - nudist, adamit

I ovaj primjer pojašnjava tvrdnju da su hrvatski prijevodi njemačke natuknice često poredani jedan iz drugoga te navode korisnika da pomisli kako se radi o sinonimima, što ni ovdje nije slučaj. Naime, prije natuknice *Nudist* rječnik donosi riječ *Nudismus - nudizam* (sinonim: *Freikörperkultur*), a na str. 262 *die Freikörperkultur - nudizam*. Sada se postavlja pitanje, ako se njemačka riječ *der Nudismus* kao i *die Freikörperkultur* prevodi isključivo kao *nudizam*, kako to da je

kod *der Nudist* dodana u hrvatskom prijevodu još jedna riječ, *nudist*, *adamit*. Je li *adamit* nova riječ za *nudist*? Kada se samo malo detaljnije pogleda značenje riječi *adamit* onda će se ustanoviti da se radi o jednoj jako složenoj riječi, koju urednik nije znao, inače bi kod lekture izbrisao ovu riječ. Jedno od značenja riječi *adamit* je: pripadnik vjerske sekte iz prvog stoljeća poslije Krista koji su bogoslužje/štovanje boga obavljali goli, po navodnom uzoru da je i Adam obavljao štovanje Boga gol. Ovako *biti gol* nema nikakve veze s kupacima na obali koji se kupaju goli. Pisanje riječi *adamit* iza riječi *nudist* je ne samo krivo, nego pomalo i smiješno, a ovakvih primjera je bezbroj. U reklamama za nudiste stoji npr. da je u nekom mjestu otvoren veliki hotel za adamite. Prema prijevodima neki propagandnih poruka trebali bi u Hrvatsku u svakoj godini dolaziti adamiti u većem broju!

Stranica 650.: Reede, die, -, -n - sidrište

Stranica 32.: Ankerplatz der, -(e)s, "-e - sidrište

Natuknice *die Reede* i *der Ankerplatz* se ne mogu po volji izmjenjivati te kod jednog prijevoda upotrijebiti jednu, a kod drugog drugu natuknicu, da se riječi ne bi ponavljale. Radi se o dvije sasvim različite stvari. *Die Reede* označava uvalu pored brodogradilišta gdje se dovozi gotovi trup broda i ovdje se brod oprema namještajem, instalacijom itd. Radi se o sidrištu, ali samo za brod koji se oprema. *Der Ankerplatz* je sidrište za svaki brod, domaći i strani, a za ovo sidrište se plaća pristojba.

Stranica 766.: Stag das; -s, -e - leto, brodsko uže (na jarbolu)

Stranica 927.: Want die, -, -en - jako uže, konopac na jarbolu

Kod riječi *das Stag* je nastavak u genitivu i u množini kriv, korektan nastavak za genitiv glasi *-[e]s*, a za plural *-[e]n*.

Budući da se radi o opisu koji dopušta svako tumačenje, pa čak i ono da se riječi mogu zamijeniti, onda se to mora protumačiti. Riječ *das Stag* je uže na jarbolu koje jarbol priteže po dužini, i prednje uže se zove *leto*, a zadnje uže *zaputka*. Kod riječi *die Want* treba navesti da je to brodsko uže koje jarbol priteže na stranu, bez obzira radi li se o lijevoj ili desnoj strani broda.

Stranica 792.: Symbol (gr.) das, -s, -e - simbol, znak

Stranica 924.: Wahrzeichen das, -s, -. - biljeg, znamenje, znak, obilježje, simbol

Po navodima u rječniku moglo bi se poći od pretpostavke, da obje njemačke natuknice *Symbol* i *Wahrzeichen* odgovaraju hrvatskoj riječi *simbol* i *znak*, što bi značilo da se njemačke riječi mogu proizvoljno mijenjati. No to nije tako. Riječ *simbol* - *das Symbol* opisuje nešto materijalno što obilježava nešto duhovno, *golub je simbol mira*, *ruža je simbol ljubavi* itd. *Das Wahrzeichen* je dio što stoji za cjelinu, tako je sv. *Vlaho das Wahrzeichen von Dubrovnik - znamenje/biljeg Dubrovnika*, sv. *Duje znamenje Splita* itd. Nekorektno bi stoga bilo u prijevodu navesti da je sv. *Donat simbol Zadra*.

Stranica 844.: UN (krat. za) United Nations - Ujedinjeni narodi

Stranica 876.: Vereinte Nationen (Ujedinjeni narodi, *krat.*) UN

Ovaj krivi prijevod teško je iskorijeniti. Naime, naroda na svijetu ima jako mnogo. Tako je Bog stvorio muško i žensko, iz toga dolazi obitelj, iz više obitelji nastaje rodbina, iz više rodbine nastaje pleme, a od više plemena narod. Riječ *nacija* nema podlogu u prirodnom nastajanju čovjeka, već je to pojam sociologije, politike.

Pred zgradom UN u New Yorku se ne vijore zastave svih naroda, jer to bi bilo nemoguće, nego zastave svih nacija, a nacija je narod koji ima svoju državu. Bolje rečeno, nacija je državotvorni narod. Hrvati su uvijek bili narod, ali tek od priznanja hrvatske države vijori se hrvatska zastava pred UN, jer je Hrvatska članica Ujedinjenih nacija, a ne Ujedinjenih naroda.

Stranica 931.: WC /vetse, engl./ das; -(s), -(s). - engleski nužnik

Ovdje se radi o krivom prijevodu, jer *WC* znači *watercloset* = *Wasserklosett* = *nužnik s vodom*. Nekorektan prijevod bi bio kada bi netko u prijevodu upotrijebio ponuđeni prijevod iz rječnika.

2.2.2.4. Traljave upute

Jako je nezgodno u rječniku davanje uputa opisano s (*vidi v.*) kada natuknica na koju se upućuje nije navedena. Samo nekolicina primjera:

Stranica:

19.: a. G. (krat. za) - als Gast; auf Gegenseitigkeit

Uputa da se radi o kratici je dobra, no prijevoda cijelog opisa kratice nema nigdje. Kako onda prevesti opise kratica?

593.: ÖVP (krat. za) Österreichische Volkspartei. (Nema prijevoda za Österreichische Volkspartei).

801.: TEE (*krat. za*) Trans-Europ-Express. (Nema prijevoda za Trans-Europ-Express).

824.: TÜV (*krat za*) Technischer Überwachungs-Verein. (Nema prijevoda za Technischer Überwachungs-Verein):

836.: UdSSR (krat. za) Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken. (Nema prijevoda za Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken).

Bez obzira što 2004. kad je rječnik izdan ove tvorevine nije bilo (trebalo je staviti *pov.*), a ta natuknice nigdje nije navedena.

2.3. R. Hansen-Kokoruš, J. Matešić, Z. Pečur-Medinger, M. Znika, Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik

Kada se pročita predgovor, obrada rječnika, upute itd., te pogleda stručna redakcija dobiva se dojam da se kod oba jezika radi u prvoklasnom djelu. O njemačkom *Duden Universalwörterbuch* koji je podloga ovom rječniku ne treba govoriti, jer je korektan i prvoklasan. No, kako se kod ovog Njemačko-hrvatskog univerzalnog rječnika radilo manje više u prijevodu njemačkog *Universalwörterbuch*, onda se u ovom Njemačko-hrvatskom univerzalnom rječniku nisu smjele pojavljivati nikakve pogreške, jer je njemački jezik bio već obrađen. Zašto je u ovom rječniku dosta prijevoda krivo, mnoštvo odrednica krivo navedeno, mnoštvo gramatičkih podataka krivo navedeno, neće nitko moći odgonetnuti. Postavlja se samo jedno teoretsko pitanje. Ako je njemački jezik već bio opisan, a greške se javljaju samo u hrvatskom jeziku, što bi onda bilo da je rječnik od početka pisan i za njemački i za hrvatski?!

Dobro je da ovakav rječnik postoji, no kako god je dobro hvaliti ono što je dobro, tako je isto dobro i ukazati na ono što treba popraviti. Ovaj disput predstavlja strukturalnu analizu rječnika, a ne hajku na krivce!

2.3.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti

2.3.1.1. Neujednačeno navođenje odrednica

Rječnik u predgovoru navodi da se ispred prijevoda njemačke natuknice kada je to potrebno navode stilske, prostorne i vremenske odrednice, te odrednice stručnih i znanstvenih disciplina. Pored ovoga natuknice viših uporabnih razina su označene kvalifikatorima kao *učeno, birano* itd., a nižih uporabnih razina kvalifikatorima kao *grubo, razgovorno, vulgarno* itd. Ovo u predgovoru zvuči dobro i korisno. No kada se samo malo podrobnije pogledaju raznorazne odrednice navedene ispred ogromnog broja natuknica onda se jako brzo vidi zbrka. Tako postoji velik broj natuknica koje bi morale imati odrednicu, ali je nemaju, velik broj natuknica koje imaju krivu odrednicu, bezbroj natuknica koje imaju zbudujuće odrednice i mnogo toga. Isto tako se često nameće dojam da bi kod ogromnog broja prijevoda bilo bolje da se odrednice nisu ni stavljale. Čini se da je bilo bitno da većina natuknica ima bilo kakvu odrednicu, čime rječnik dobiva na kvazikvaliteti i kvaziznanstvenosti.

Samo nekoliko neujednačenosti strukovne odrednice *zool.*

Stranica:

- 251.: Biene (f, -, -n) *zool.* - pčela
- 251.: Bienenkönigin (f; -, -nen) *pčel.* - matica
- 518.: Färse (f; -, -n) *stoč.* - junica
- 720.: Hahn (m; -[e]s, -Hähne) - pijetao, pjevac, kokot
- 727.: Hammel (m; -s, -) - uškopljeni ovan, škopac
- 836.: Huhn (n; -[e]s, -Hühner) *zool.* - kokoš
- 892.: Kalbin (f; -, -nen) *austr. jnj.* - junica
- 1004.: Kuh (f; -, Kühe) *zool.* - krava
- 1147.: Möwe (f; -, -n) *zool.* - galeb
- 1585.: Spatz (m; -en[es]; -en) *zool.* - vrabac
- 1677.: Täubchen (n; -s, -) - golubić, golubinji ptić

itd.

Nekoliko primjera neujednačenosti strukovne odrednice *bot.*

Stranica:

- 259.: Bittermandel (f; -, -n) *nam.* - gorki badem
- 273.: Bolle: (f; -, -n) *reg.* - lukovica
- 1087.: Maiglöckchen (n; -s, -) *bot.* - đurđica
- 1087.: Marienblume, f) -, -n) - svibanjski cvijet, đurđica
- 1105.: Maulbeere (f; -, -n) - dud, murva, dudov (murvin) plod
- 1145.: Morelle (f; -, -n) - višnja/amarela
- 1335.: Quitte (f; -, -n) *bot.* - dunja
- 1408.: Rose (f; -, -n) *bot.* - ruža
- 2029.: Zinnkraut (n; -[e]s) *nar.* poljska preslica
- 2070.: Zwiebel (f; -, -n) *bot.* - lukovica
- 2071.: Zwetschke (f; -, -n) *bot.* - (plava) šljiva
- 2071.: Zwetschge (f; -, -n) *jnj. švic.* /plava/ šljiva

itd.

Kod strukovne odrednice koja se nekada navodi kao *crkv.* a nekada kao *rel.* je ponajveća zbrka. Nekoliko primjera ove neujednačenosti strukovne odrednice *crkv.*

Stranica:

- 258.: Bischof (m; -s, Bischöfe) *crkv.* - biskup
- 340.: Diakon (m; -s[en] -e[en] *crkv.* - đakon, niži svećenik
- 347.: Diözese (f; -, -n) *crk.* - biskupija
- 491.: Erzbischof (m; -s, -bischöfe) - nadbiskup
- 491.: Erzdiözese (f; -, -n) - nadbiskupija
- 707.: Gründonnerstag (-[e]s, -e) - Veliki četvrtak
- 750.: Heiligenschrein (m; -[e]s, -e) - moćnik, relikvijar, spremnica za relikvije
- 750.: Heiligenverehrung (f; -) *crkv.* - štovanje svetaca
- 903.: Karfreitag (m; -[e]s, -e) *crkv.* - Veliki petak
- 1116.: Messbuch (n; -[e]s, -bücher) *crkv.* - misal, misna knjiga
- 1236.: Ostern (n; -, -) - Uskrs
- 1273.: Pfingsten (n; -, -) *crkv.* - Duhovi
- 1310.: Priester (m; -s, -) svećenik
- 1856.: Verklärung (f; -, -en) - uznesenje, preobraženje

itd.

Budući da strukovna odrednica *crkv.* nije pojašnjena onda ona može dovesti do sasvim krivih zaključaka, krivog znanja, a time i do krivog prijevoda. Samo nekoliko primjera ove problematike.

Stranica:

- 96.: Archimandrit (m; -en, -en) *crkv.* - arhimandrit
 - 545.: Firmung (f; -, -en) *crkv.* - krizma, konfirmacija, sakrament potvrde
 - 967.: Konfirmation (f; -, -en) *crkv.* - konfirmacija, sakrament svete potvrde, *razg.* firma, krizma
- itd.

Kada se samo ova tri primjera malo pomnije pogledaju može se zaključiti da korisnik od odrednice *crkv.* neće imati nikakve koristi, da između tri navoda *crkv.* neće steći razlikovno znanje, da će mu prijevodi i dalje ostati nejasni. Sve natuknice imaju odrednicu *crkv.* no, natuknica *arhimandrit* opisuje poglavara manastira u *Pravoslavnoj* crkvi, *konfirmacija* je obred uvođenja mlade osobe u vjersku zajednicu u *Protestantskoj* crkvi, a *krizma* je sakrament *Katoličke* crkve. (Da rječnik izjednačava *konfirmaciju* i *krizmu* i navodi druge šaljive informacije kao: da je *Konfirmation* razg. *firma*, *krizma*, to ovdje pustimo na stranu.) Znači, od odrednice *crkv.* koja nije diferencirana, a takvih je primjera podosta, korisnik ima mnogo više štete nego koristi, a strani čitatelj se može začuditi našem znanju/neznanju. Veliki broj ovakvih primjera ne umanjuju kvalitetu rječnika, umanjuju samo opći dojam o preciznosti, znanstvenoj dosljednosti itd., no nekada se radi i o greškama koje su odgovorne za stjecanje krivog znanja. Jer, onaj korisnik rječnika za koga je *krizma*, *konfirmacija* itd. jedno te isto, jer su iz područja crkve i imaju odrednicu *crkv.* je s ovim rječnikom potpuno krivo naučio stvari.

Neujednačeno navođenje strukovne odrednice *rel.* koja nije ni pojašnjena dovodi isto do smutnje. Samo nekoliko primjera.

Stranica:

523.: Fegefeuer (n; -s, -) *rel.* čistilište

828.: Hölle (f; -) *rel.* pakao

1061.: Limbus (m; -) *crk.* limb, pretpakao

itd.

Strukovne odrednice u navedene tri natuknice se nikako ne mogu protumačiti. Moglo bi se reći da natuknica *pakao* zaslužuje odrednicu *rel.* jer razne religije imaju *pakao* (Islam *džehenet*). No ni jedna druga religija osim kršćanske nema ni *čistilišta* ni *limba*. Ali zašto sada *čistilište* ima odrednicu *rel.* a *limb* odrednicu *crkv*? Čovjek može na sve moguće načine pokušavati, satima razmišljati zašto ove natuknice imaju različite odrednice, rješenje naći neće. Naučiti iz rječnika da je *Fegefeuer* pitanje religije, a ne znati u kojoj religiji je riječ znači upotrebljavati riječ krivo, steći površno znanje, poluznanje. Ova ista konstatacija važi i za slijedeća tri primjera.

Stranica:

205.: Beichte (f; -, -n) *crkv.* ispovijed

545.: Firmung (f; -, -en) *crkv.* krizma

1953.: Weihe (f; -, -n) *rel.* posvećenje, konsekracija

1678.: Taufe (f; -, -n) *crkv.* krštenje

itd.

Nitko ne može protumačiti zašto je kod nekih sakramenta odrednica *crkv.* a drugih sakramenta *rel.* osim ako se ne polazi od pretpostavke da autori nisu poznavali problematiku ili nisu korigirali one koji su radili na rječniku, a ovu problematiku nisu poznavali. Sakrament *posvećenja*, *konsekracije* dolazi isto kao i sakramenti *krštenja*, *ispovijedi* i *krizme* samo u crkvi, iako je sama odrednica *crkv.* kako je navedeno jako problematična.

Ništa bolje nije ni sa stilskim, vremenskim, prostornim odrednicama. Nekoliko primjera neujednačenog navođenja stilskih odrednica.

Stranica:

1061.: Limite (f; -, -n) *švic.* - granica, limit
1478.: Schleckerei (f; -, -en) *austr. jnj.:* - slatkiš, slastica
1475.: Schlagsahne (m; -[e]s) *raz. v. Schlagsahne.* (Iza *Schlagsahne* je trebalo navesti odrednice *austr. jnj. švic.*)
1513.: Schulbub (m; -en, -en) *austr. jnj.:* *švic.* - školarac
itd.

Nekoliko primjera neujednačenog navođenja vremenskih odrednica

Stranica:

360.: Drachme (f; -, -n) - drahma (*novčana jedinica*)
710.: Gulden (m; -s, -) *num.* - 2 gulden (*nizozemska novčana jedinica*)
1236.: Ostmark (f; -, -) *pov. istočna marka (u SRNJ naziv za valutu bivše NjDR)*
1553.: Serbokroatisch (n; -[s]) - srpskohrvatski [jezik]
1553.: serbokroatisch (pridj.) - srpskohrvatski
1702.: Tolar (m; -s, -) - tolar (*novčana jedinica*)
1268.: Peseta (f; -, -n) - pezeta (*novčana jedinica*)
itd.

2.3.1.2. Neujednačeno pojašnjenje/nepojašnjenje značenja natuknica

Mnoge njemačke natuknice u ovom rječniku koje su uzete iz svakodnevnog života, nekada i iz područja pojedine struke su na hrvatski jezik prevedene s

- a) dobrim pojašnjenjem,
- b) nepotrebnim pojašnjenjem
- c) nepostojećim pojašnjenjem.

a) Dobra pojašnjenja

Kada se u rječniku na određeni način pojasni značenje natuknice, korisnik spoznaje ne samo ekvivalent drugog jezika, nego i značenje tog ekvivalenta. Samo nekoliko primjera dobrog pojašnjenja.

Stranica:

434.: Eisheiligen (bez jedn. s. odr.čl.) *nar.* - Ledenjaci, Mrazni sveci (*hladnoća sredinom svibnja*)
701.: großdeutsch (*pridj.*) - velikonjemački (*koji se odnosi na težnje ujedinjenja Njemačke i Austrije u 19. st.*)
890.: Kaddisch (n; -s) *rel.* - kadiš. (*židovska molitva*).
1003.: Laubhüttenfest (n; -[e]s, -e) *rel.* - Blagdan sjenica, Sukoth (*židovska žetvena svetkovina*)
1065.: Lithologie (f; -) - litologija (*znanost o kamenju*)
1070.: Lomber (n; -s) *kart.* - lomber (*vrsta igre francuskim kartama*)
1133.: Mitteldrittel (n; -s, -) *šport* - neutralna zona (*hokej na ledu*)
1231.: Ordination (f; -, -n) *crkv* - ordinacija (*obred zaređivanje evangeličkog pastora*)
1305.: Pränomen (n; -s, Pränomina) - vlastito ime (*ispred imena roda u antičkom Rimu*)
1953.: Weihling, (m; -s, -e) *rel.* - zaređenik (*osoba koja prima sakrament svetog reda*)
itd.

b) Nepotrebna pojašnjenja

Budući da se pojašnjenja prijevoda nisu sustavno razradila, u slijedećim primjerima su prisutna nepotrebna pojašnjenja koja djeluju šaljivo, možda smiješno, no u svakom slučaju nespretno. Ovdje se ne radi o velikom nedostatku nego o suvišnom višku.

Stranica:

214.: Belgrad (-s) - Belgrad (*glavni grad bivše Jugoslavije; glavni grad Srbije i Crne Gore.*)

1064.: Lipa (f; -, -) - lipa (*novčana jedinica*)

1070.: Lord (m; -s, -s) - lord (*engleski plemićki naziv*)

1437.: Sarajevo (-s) - Sarajevo (*glavni grad Bosne i Hercegovine*).

1977.: Wien (-s) - Beč (*gl. grad i savezna pokrajina Austrije*).

2008.: Zagreb (-s) - Zagreb (*glavni grad Hrvatske*).

itd.

Kod pojašnjenja natuknica kao *lipa, Zagreb, Sarajevo, Belgrad* itd. se mehanički preuzeo opis iz Dudenovog *Universalwörterbuch*. Tamo stoji npr. *Zagreb (Hauptstadt von Kroatien)*. Ispravno je jer se to mora napisati za Njemce u njihovom jednojezičnom rječniku, no ako se od navedenog rječnika radi dvojezični rječnik, tada su za Hrvate ova objašnjenja smiješna. Sastavljači rječnika o ovome uopće nisu razmišljali.

c) Nepostojeća pojašnjenja

Primjera nepojašnjenih prijevoda ima u rječniku jako mnogo te upravo radi te kvantitete predstavljaju onaj ogroman balast kod korištenja istoga. Nekolicina dolje navedenih primjera želi samo senzibilizirati ovu problematiku. Što bez pojašnjenja opisuje slijedeće natuknice?

Stranica:

45.: Alkoven (m; s-s,-) - alkoven

96.: Archimandrit (m; -en, -en) *crkv.* - arhimandrit

106.: Attizismus (m; -) - aticizam

278.: Bramme (f; -, -n) *teh.* - brama

303.: Chasidismus (m; -) *rel.* - hasidisam

727.: Hammada, (f; -, -s) *geogr.* - hamada

1079.: Lutein (n; -s) - lutein

1279.: Phloem, (n; -s, -e) *bot.* - floem

1663.: Sylogistik (f; -) *filozf.* - silogistika

1663.: Sütterlinschrift (f; -) - süterlinsko pismo

1684.: Telefonitis (f; -) *raz. šalj.* - telefonitis

itd.

2.3.1.3. Krivo upućivanje na ekvivalente

Ponekad je navedena njemačka natuknica te je odmah iza nje uputa v. *vidi/siehe*, ali ta natuknica na koju se upućuje nije navedena. Kako prevesti prvu natuknicu, ako nije navedena i prevedena ona druga natuknica na koju se upućuje?!

Navodimo između mnogobrojnih samo nekolicinu primjera, kod kojih nigdje nije navedena natuknica iza upute *vidi v.* Kako prevesti onda prvu natuknicu?

Stranica:

250.: Bezugssystem - stoji v. Bezugssystem
342.: Dickwanst - v. Dicksack
567.: Fourier - v. Furier
589.: Funkfeuer - v. Funkbake
721.: Hakenbüchse *zast.* v. Arkebuse
849.: Implikatur (f; -, -en) - *učeno* v. Implikat
876.: Iterativ (m; -s, -e) - v. Iterativbildung
903.: Karfunkel - v. Karfunkelstein
1018.: Kyklike - v. Zyklizer
1018.: Kyklizer - v. Zyklizer
1398.: Rietblatt - v. Riet
1399.: Rietkamm - v. Webeblatt
1936.: Wandlung (f; -, -en) 3. jur. - v. Wandlung
itd.

Nekada je opet navedena skraćenica za natuknicu koja je na drugom mjestu i navedena, ali njenog prijevoda nema. Kako prevesti puni naziv skraćenice, ako on nije niti naveden niti preveden?! Badava je dakle znati da *DAAD* stoji kao kratica za *Deutscher Akademischer Austauschdienst*, ako ovaj opis nije preveden. Samo nekoliko primjera.

Strana:

312: *DAAD krat. za: Deutscher Akademischer Austauschdienst.*
339: *DFB (m; -[s]) krat. za: Deutscher Fußballbund.*
339: *DGB /dege'be./ (m; -[s]) krat. za: Deutsche Gewerkschaftsbund*
521: *FDGB (n; -[s]) krat. za: Freier Deutscher Gewerkschaftsbund*
521: *FDJ (f; -) krat. za: Freie Deutsche Jugend*
635: *GEMA (f; -) kraće za: Gesellschaft für musikalische Aufführungen und mechanische Vervielfältigungsrechte.*
886: *Jumbo (m; -s, -s) kraće za: Jumbo-Jet*
2013: *ZDF krat. za: Zweites Deutsches Fernsehen*
2065: *ZVS (f. -) kraće za: Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen*
itd.

2.3.2. Ozbiljne pogreške

2.3.2.1. Površni i ponekad krivi gramatički podaci

Rječnik se ne koristi samo da bi se našla odgovarajuća riječ u stranom jeziku, nego se s rječnikom ujedno i uči, jer onaj koji nađe novu riječ, će iz rječnika naučiti i gramatičke podatke, bilo da se radi o članu, o nastavcima, o tvorbenim oblicima, o kategoriji riječi, već prema tome što rječnik navodi.

Korigirani su nastavci u zagradama prema *Duden Universalwörterbuch*.

Stranica:

45.: *Alk (m; -[e]s, -en) zool.- jorka, alka (Ispravni nastavak za genitiv glasi -[e]s ili -en, dok nastavak za plural glasi -e[n])*

185.: Barometer (n; -s, -) *met.* - barometar (Ispravni član glasi *das* ali i *der*)
 880.: Jämmerling (f; -s, -e) - kukavac, slabić, bijednik, jadnik (Ispravni član *der*)
 1002.: Kubikmeter (m; -s, -) - kubični metar (Ispravno član glasi *der* auch *das*).
 1044.: Lehrstoff (n; -[e]s, -e); - nastavno gradivo (Ispravni član je *der* a ne *das*)
 1194.: Newtonmeter (m; -s, -) *fiz.* - njutmetar (*mjerna jedinica*) (U Duden u stoji pak pak *Newtonmeter*, *der* ali i *das*)
 1612.: Standarte (f; -, -en) - a) *vojn. zast.* - mala zastava postrojbe, b) državnička zastavica. (U Duden nastavak za plural glasi *-n*, a ne *-en* kao u rječniku)
 1693.: Thermometer (n; -s, -) - toplomjer, termometar (Ispravni član glasi *das* ali i *der*.
 itd.

2.3.2.2. Neujednačeno navođenje gramatičkih podataka kod upućivanja na sinonime

Ponekad je navedena njemačka natuknica te su odmah iza nje gramatički podaci, strukovne i druge odrednice te onda uputa *v. (vidi/siehe)* na drugu natuknicu koja je onda navedena i opisana.

Nekoliko primjera kod kojih je u tablici na lijevoj strani navedena natuknica s odgovarajućim gramatičkim podacima i uputom *v.*, a na desnoj je navedena natuknica na koju se upućuje i koja je opisana. Ovo je korektno jer se gramatički podaci nekada kod obje natuknice ne podudaraju te je stoga za korisnika dobro znati gramatičke podatke i jedne druge natuknice.

Stranica: 346.: Dille (f; -, -n) <i>v.</i> Dill 509.: Fahrdamm (m; -[e]s; -dämme) <i>v.</i> Fahrbahn. 1923.: Laientheater (n; -s -) <i>v.</i> Laienbühne. 720.: Hagelwetter (n; -s, -s) <i>v.</i> Hagelsturm. itd.	Stranica: 346.: Dill (m; -[e]s, e) <i>bot.</i> kopar. 509.: Fahrbahn (f; -, -en) kolnik. 1023.: Laienbühne (f; -, -n) amatersko kazalište. 720.: Hagelsturm (m; -[e]s, -stürme) oluja s tučom (gradom). itd.
---	---

Postoji ponovno i veliki broj natuknica iza kojih stoji uputa *vidi (v.)* a kod te natuknice nisu navedeni gramatički podaci premda se i oni razlikuju od onih koje ima natuknica na koju se upućuje.

Stranica: 499: Exekutivgewalt <i>v.</i> Exekutive 719: Hächsler <i>v.</i> Hächselmaschine. itd.	Stranica: 499: Exekutive (f; -) <i>polit.</i> - egzekutiva, izvršna vlast. (719: Hächselmaschine (f; -, -n) <i>agr.</i> - sjeckalica. itd.
--	---

2.3.2.3. Donekle trajlavi prijevodi

Krivi prijevodi predstavljaju veliki problem kod upotrebe rječnika, jer korisnik s vremenom postaje nesiguran može li upotrijebiti ponuđeni prijevod ili ne. Može li se koristiti rječnikom ili ne?! Samo nekoliko primjera:

Stranica 16.: Ablass (m; -es, Ablässe) *crkv.* - oprost: *dem Sünder bringt das 50 Tage*

Ablass - grješniku to donosi oprost od 50 dana

Riječ *oprost* je u primjeru krivo protumačena, jer se prvo ne zna na što se misli pod *das/to* što donosi oprost, a drugo *oprost od 50 dana* ne daje se nekome *grješniku* (čovjeku koji je živ) nego se daje samo *duši u čistilištu*. Tako gledano je *Ablass* - oprost zapravo smanjenje kazne duši u čistilištu kojeg samo Bog daje, a za taj oprost, to smanjenje kazne duši u čistilištu treba se moliti! Molitva donosi ovaj oprost! Rječnik je krivo protumačio riječ *Ablass* te time navodi i korisnika na potpuno krivu upotrebu ove riječi.

Stranica 58.: Andacht (f; -, -en) *crkv.* - a) pobožnost, b) kratka misa. (eine kurze

Andacht halten - *održati kratku misu*)

Ovdje je potpuno kriv prijevod pod b) jer u crkvenom smislu ne postoji *kratka misa*. Misa može biti samo kratka (u smislu trajanja) ako svećenik brzo govori molitve, ako ima kratku propovjed. Nema *kratke mise* kao takve! Mise se ne dijele na kratke i duge! Ma, gdje mi živimo! I u hrvatskom bi zvučalo smiješno kada bi netko umjesto da ide *na svibanjsku pobožnost u čast Marije*, rekao da ide *na kratku svibanjsku misu u čast Marije*. Hrvati bi ispali tako prvi vjernici koji imaju i *duge* i *kratke mise*! No, svašta je ovdje moguće! Nikad ne reci nikad!

Stranica 68.: Ankerplatz (m; -es, -plätze) *pom.* - sidrište

Stranica 1362.: Reede (f; -, -n) - sidrište

Razlika u ove dvije natuknice se ne sastoji samo u tome da je kod prve navedena strukovna odrednica *pom.*, a kod druge bez ikakvog razloga ona nije navedena. Korisnik će na temelju ponuđenih prijevoda misliti da se radi o dva sinonima te se jednom može uzeti jedna, a drugi puta druga njemačka riječ. No tome nije tako. Riječ *Ankerplatz* označava stvarno mjesto gdje se brodovi mogu sidriti, bilo da su strani ili domaći. Riječ *Reede* naprotiv označava *sidrište* pored brodogradilišta gdje se izveze gotovi trup broda da bi se ovdje opremao, namještajem, električnim vodovima, itd.

Strana 70.: Anlegesteg (m; -[e]s, -e) - pristanište, gat

Strana 1281.: Pier (m; -s, -e[s] i f; -, -s) - gat, pristanište

Prema prijevodu rječnika njemačke natuknice *Anlegesteg* i *Pier* razlikuju se zapravo samo u redosljedu hrvatskih natuknica. Jednom je *pristanište, gat* a drugi puta o *gat, pristanište*. Ovo je pak potpuno krivo jer između dva njemačka pojma postoji velika razlika. Dok u *Anlegesteg* (*pristanište*) brod pristaje na jednoj strani, kod *Pier* (*pristanište*) brod može pristati sa obadvije strane. Jest da jedna i druga riječ u hrvatskom znači *pristanište/gat* no razliku njemačkih riječi je trebalo bar na temelju primjera pojasniti. U rječniku riječ *Anlegesteg* nema primjera, a riječ *Pier* ima dva primjera koji ne pokazuju razliku, naime; *das Schiff legt am Pier an* - *brod pristaje uz gat*; *das Schiff hat am Pier festgemacht* - *brod se vezao za gat*. Primjer je trebalo navesti za obadvije natuknice te primjerima protumačiti opisanu razliku.

Stranica 545.: Firmung (f; -, -en) *crkv.* - krizma, konfirmacija, sakrament potvrde

Stranica 967.: Konfirmation (f; -, -en) *crkv.* - konfirmacija, sakrament svete potvrde,
razg. firma, krizma

Ovaj prijevod odaje dosta neznanja te time navodi na tugaljiv podsmijeh. Naime, nejasno je zašto je natuknica *Konfirmation* prevedena kao *sakrament svete potvrde*, a natuknica *Firmung* samo kao *sakrament potvrde*. Ako već, onda je trebalo u oba slučaja staviti i riječ *sveta* ili ju u oba slučaja izbaciti. Još zapanjujuća je činjenica da *Konfirmation* uopće nije *sakrament*, pogotovo ne *sakrament potvrde*, pogotovo ne *svete potvrde*, a *Firmung* jest *sakrament svete potvrde*. *Konfirmation* je obred uvođenja mladog člana u vjersku zajednicu u Protestantskoj crkvi, a *Firmung* je jedan od sedam svetih sakramenta u Katoličkoj crkvi. Niti je *Firmung* na hrvatskom *konfirmacija*, niti je *Konfirmation* na hrvatskom *krizma*, a pogotovo *sakrament* itd. Bože sačuvaj! Dovoljno je ovo kratko pojašnjenje da se vidi veliko nepoznavanje materije, no u ovom i svim drugim slučajevima trebalo je pitati stručnjaka! Pa zar oni za pojedina područja u predgovoru nisu navedeni?! Navedeni su, navedeni, no da li radi forme ili radi suradnje?!

Stranica 554.: Floß (n; -es, Flöße) - splav; skela

Stranica 554.: Floßboot (n; -[e]s; -e) - gumeni čamac

Natuknica *Floß* je prevedena i kao *skela* što nije u potpunosti točno, ali se može prihvatiti. Pravi prijevod glasi *splav* što je i navedeno. No odmah ispod ove natuknice se navodi natuknica *Floßboot* i prevodi kao *gumeni čamac*. Ovaj prijevod je netočan, jer *Floßboot* je zapravo *splav uređen za stanovanje/splav-kuća*, na splavu je napravljena kuća, a tim se splavom može i ploviti. Analogno tome postoji i na str. 743: *Hausboot* (n; -[e]s, -e) *brod uređen za stanovanje, brod-kuća*.

Riječ *das Floß* nema nikakve veze s materijalom zvanim *guma* nego samo s *drvetom*. Stanovnici jedne pomorske zemlje bi to morali znati!

Stranica 720.: Hagiographen (bez jed.) *rel.* - Proročke knjige

Prijevod i tumačenje koje donosi ovaj rječnik je krivo, jer *Hagiographen* hebrejski *ketuvim/ketubim* znači *die Schriften*, a to nisu ni u kojem slučaju *proročke knjige*. *Hagiographen* ili *ketuvim* označavaju treću skupinu knjiga židovskog kanona. U prvu skupinu spadaju *Tora* (naredbe/upute), u drugu *Nevim* (proroci) i treća zbirka je *ketubim/Hagiographen*. Ovdje spadaju: *Psalmi*, *Knjiga poslovice*, *Jobova knjiga*, *Rutina knjiga*, *Pjesma nad pjesmama*, *Kohalet*, *Tužaljke Jeremijine* i *knjiga Estera* kao i četiri *Povijesne knjige* u koje spadaju *Danijelova knjiga*, *Ezrina knjiga*, *Nehemia* i *dvije knjige Kronika*. Ako dakle netko pročita u ovom rječniku prijevod natuknice *Hagiogprahen* naići će ne samo na potpuno krivi prijevod, nego će naučiti jednu potpuno krivu stvar te time steći jednu vrstu poluznanja

(8) str. 721.: haken (*sl.gl.hat*) - /za/kvačiti.

Prijevod je sasvim korektan, no primjer je kriv: *die Angelschnur hakt irgendwo* - *udica se negdje zakvačila*. Na str. 64: se *Angelschnur* (f; -, *schnüre*) ispravno prevodi kao *plastični konac /za udicu/*, *razg. flaks*. Njemački primjer govori, negdje se zakvačio *plastični konac*, a ne *udica* kako se prevodi.

Pravilan prijevod natuknice i upotrebljavanje krivog primjera nije veliki problem, ali ako se ovakvi problemčići nagomilaju, onda to postaje upadljivo.

Stranica 847.: Imam (m; -s, -s i e) *rel.* - 1(a) imam (*islamski svećenik*)

Islam nema svećenika. Svećenik je duhovni vođa, duhovna osoba samo u crkvi, dok druge religije imaju za svoje duhovne vođe, duhovne osobe druga imena. Ako se htjelo riječ *Imam* protumačiti kao islamski svećenik (umjesto predmolitelj u Islamu), onda se moralo na str. 1336: i natuknica *Rabbi* protumačiti kao *židovski svećenik*.

Stranica 886.: Jungakademiker (m; -s, -) [mladi] akademičar, mladi akademski građanin

Rječnik se ovdje dao nasukati radi riječi *jung* te je stoga u hrvatski prijevod i ubacio riječ *mladi*, *mladi*. No to nije tako, jer *Jungakademikar* je osoba koje je upravo diplomirala, a radi li se o staroj ili mladoj osobi potpuno je nevažno. Jedan šezdesetogodišnji diplomirani profesor njemačkog jezika je isto tako Jungakademiker kao i dvadesetipetogodišnji diplomirani profesor.

Stranica 944.: Kloster (n; -s, Klöster) - samostan; manastir

Stranica 1140.: Monasterium (n; -s, Monasterien) - manastir, samostan

Prva primjedba. Ako su značenja natuknica identična zašto rječnik na str. 710: *Guardian* (m; -s, -e) navodi samo *gvardijan*, *glavar samostana*, a ne i *glavar manastira*?

Druga primjedba. Njemačka riječ *Monasterium* znači *samostan*, ali i *samostanska crkva*, dokle riječ *Kloster* to ne znači.

Stranica 944.: Klosterschwester (f; -, -n) *crkv.* - časna sestra, redovnica, opatica, kaluđerica

Prva primjedba. Natuknice *časna sestra* i *redovnica* se upotrebljavaju u Katoličkoj, *kaluđerica* u Pravoslavnoj crkvi. Hrvatski prijevodi se nisu mogli jednostavno pisati u jednom redu bez pojašnjenja jer korisnika mogu navesti na krivo razmišljanje, da je *redovnica* i *kaluđerica* jedno te isto.

Druga primjedba. *Opatica* njemački *Äbtissin* je *predstojnica neke ženske opatije*. Ona jest i časna sestra, ali ima još jednu dodatnu zadaću. Jednostavno bi se krivi prijevod mogao protumačiti: opatica jest časna sestra, ali časna sestra ne mora biti i opatica!

Stranica 1044.: Lehrprobe (f; -) *škol.* - ogledno predavanje

Kao prvo u školi nema predavanja, nego su satovi t.j. nastava. U tom slučaju bi se onda govorilo o *oglednom satu* ili *oglednoj nastavi* koju izvode nastavnički pripravnici. *Ogledno predavanje* ili *nastupno predavanje* se održava na fakultetu ili sveučilištu i ono se zove *Antrittsvorlesung*, kao što i stoji na str. 86.

Stranica 1203: Nonnenkloster (n; -s, -klöster) - opatički (redovnički) samostan

Zanimljivo pitanje. Žive li u jednom *opatičkom samostanu* samo *opatice*, a u *redovničkom samostanu* samo *redovnice*. Ima li opće *opatičkih samostana*? Moglo bi se ovdje navesti jako puno pitanja kojima bi se čitatelja potaklo na smijeh, no pitanje religije je i previše ozbiljna tema, da bi poslužilo za šalu. Ima u rječniku dosta drugih šaljivih prijevoda iz drugih područja. No, njemačka riječ *Nonnenkloster* se prevodi kao *redovnički samostan*, *samostan časnih sestara*, a ako je opatica predstojnica ženske opatije, onda bi se moralo skupiti dosta predstojnica koje bi onda živjele u

jednom opatičkom samostanu, a toliki broj opatica koje bi mogle osnovati samostan nema, kao što možda ni nema sedamdesetisedam djevice koje čekaju na jednog mučenika, nego možda samo jedna djevica kojoj je sedamdesetisedam godina.

Stranica 1398.: Riemen (m; -s, -) - (dugo) veslo

Stranica 1418.: Ruder (n; -s, -) veslo

Stranica 1240.: Paddel (n; -s, -) veslo

Sve tri njemačke natuknice su prevedene s hrvatskom riječju *veslo*. Da li bi se jedna galija mogla pokrenuti veslom koje se u njemačkom zove *Paddel*, ili veslom *Ruder*, ili veslom *Riemen*? Hrvatski prijevod *veslo* se je za svaku njemačku natuknicu moralo pojasniti, opisom ili primjerom.

Stranica 1455.: Schauer mann (m; -[e]s, -leute) *pom.* - lučki radnik na istovaru, istovarivač

Ovaj prijevod je samo polovično ispravan, a kako ovakvih primjera ima u izobilju, onda se to može smatrati propustom. *Schauer mann* nije samo *lučki radnik na istovaru*, nego *na istovaru i utovaru* pa je prema tome i *istovarivač* i *utovarivač*.

Stranica 1468.: Schiit (m; -en, -en) *rel.* - šijit

Stranica 1468.: Schiitin (f; -, -en) *rel.* - šijitka

Stranica 1661.: Sunnit (m; -en, -en) *rel.* - sunit, pravovjerni musliman

Stranica. 1661.: Sunnitin (f; -, -nen) *rel.* - sunitkinja, pravovjerna muslimanka

Onaj tko ne poznaje islam neće razumijeti koja je razlika između *šijita* i *sunita* i o čemu se radi kod izraza *pravovjerni musliman* tako da sve može dovesti do zabune. Ako su po prijevodu rječnika jedni *pravovjerni muslimani*, što su onda drugi?

Vjernici koji su opisani i prevedeni kao *šijit/šijitkinja* priznaju i štuju zeta proroka Muhameda i njegove potomke kao legitimne prorokove nasljednike.

Vjernik koji je preveden s rječju *sunit/sunitkinja* i dodatnim opisom *pravovjerni musliman* opisuje onog vjernika koji kao pravilo svog života priznaje *Sunnu* t.j. cjelokupne predajom sačuvane izreke, ponašanja, postupke itd. proroka Muhameda. Ako se ovo u rječniku dovoljno ne pojasni, nego se samo površno navede prijevod *pravovjerni* onda bi netko mogao krivo protumačiti da je drugi *krivovjerni*, što bi lako moglo dovesti do ozbiljnih nesporazuma.

Stranica 1856.: Verklärung (f; -, -en) - uznesenje, preobraženje; *die Verklärung Christi uznesenje Kristovo.*

Zanimljiva je ovdje činjenica da uredništvo ne razlikuje između *uznesenja* i *preobraženja*, te je onda i primjer potpuno kriv, *die Verklärung Christi je preobraženje Kristovo*, nikako *uznesenje Kristovo*. Nek'ima svašta! Hrvatska riječ *Uznesenje* glasi *Himmelfahrt*. Da je netko slučajno prevodio nekakav religijski tekst te umjesto *uznesnje/Himmelfahrt* upotrijebio riječ *preobraženje/Verklärung* nastalo bi kod običnog čitatelja malo zaprepašćenje, o stučnjacima da i ne govorimo. U evanđelju Mat. 17,2 stoji: "*Tada se preobrazi pred njima; lice mu zasja kao sunce, a haljine postadoše bijele kao svjetlo. ...*" Kada je preobraženje prošlo, učenici "*... podigoše oči, ali ne vidješe nikoga, osim Isusa*". Kada bi njemačka riječ *Verklärung* značila stvarno *uznesenje*, učenici ne bi vidjeli Isusa, jer je užasao na nebo. Ovakvo namjerno ili nenamjerno krivo prevođenje opovrgava tvrdnju da sastavljači rječnika

spadaju u narod koji sebe naziva predziđem kršćanstva. Ili oni ne spadaju u taj narod, ili je naziv *predziđe kršćanstva* izraz koji samo lijepo zvuči!

2.4. G. Šamšalović, Njemačko-hrvatski rječnik

Rječnik u svom predgovoru navodi raznorazne napomene koje služe boljoj i lakšoj upotrebi. To je dobro!

Prva napomena na str. X glasi: "Kod hrvatskih imenica je označen rod. Ukoliko rod nije označen, hrvatska je imenica istog roda kao i njemačka".

Navođenje genusa kod hrvatskih imenica je svrsishodno i dobro, jer rječnik upotrebljavaju i Nijemci koji govore ili uče hrvatski, radi se o Njemačko-hrvatskom rječniku. Ako se dakle obeća da će korisniku biti naveden rod hrvatske imenice (što je važno jer se puno imenica u genusu ne slaže) on to treba činiti sustavno, u protivnom će Nijemac naučiti genus hrvatskih imenica krivo.

Druga napomena na str. X glasi "... Kod svake njemačke imenice naveden je rod i nastavci za genitiv singulara i nominativ plurala."

Premda nije *expressis verbis* navedeno da će se napraviti, navode se u predgovoru raznorazne kratice pripadajućih kategorija za pojedine odrednice kao npr. *bot.* za *botanički*, *zool.* za *zoološki*, *mus.* za *muzički*, *adj.* za *adjektiv*, *adv.* za *adverb* itd. Trajavo napravljeno.

Kada se rječnik pogleda i donekle provjeri u odnosu na sve navedene napomene koje su uvrštene u rječnik, dolazi se do slijedeće slike, a navedeni primjeri stoje umjesto velikog broja istih takvih primjera.. Navedeni primjeri govore dovoljno!

4.4.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti

4.4.1.1. Neujednačeno navođenje odrednica

Premda navođenje, nenavođenje ili krivo navođenje odrednice ne umanjuje vrijednost rječnika treba ipak reći da odobrava primjedbu da se radilo ponekad površno, tim više ako se uzme u obzir da su ovakva trajava navođenja odrednica u raznim izdanjima ovog rječnika ista.

Jedan manji broj primjera će pojasniti ovaj nehaj. Uzmemo li strukovnu odrednicu *zool.* onda ćemo vidjeti da u rječniku ima natuknica koje nose ovu odrednicu. Samo nekoliko primjera.

Stranica:

501.: Hahn m -(e)s, Hähne *zool.* - pijetao

513.: Hase m -n, -n *zool.* - zec

550.: Huhn n -(e)s, Hühner *zool.* - kokoš

635.: Kuh f - Kühe - *zoll.* - krava

662.: Lerche f -, -n *zool.* - ševa

701.: Möwe f -, -n *zool.* - galeb m

723.: Nilpferd n -(e)s, -e *zool.* - potočni konj

906.: Stute f -, -n *zool.* - kobila

itd.

Slijedeće imenice koje predstavljaju životinje nemaju odrednicu *zool.* bez da je to protumačeno zašto je to tako.

Stranica:

34.: Affe m -n,- n - majmun
343.: Erpel m -, - patak
352.: Esel m -s, - magarac
422.: Gans f -, Gänse - guska
685.: Maultier n -(e)s - mazga, mula
761.: Pudel m, -s, - čupavo pseto, kudrov
781.: Reitpferd n -(e)s, -e - jahaći konj, sedlenik
872.: Spatz m -en, -en - vrabac
itd.

Ako se malo podrobnije pogleda strukovna odrednica *bot.* doći će se do istog rezultata, jer i ovdje su odrednice davane onim natuknicama kod kojih se to nije zaboravilo! Tako imaju odrednicu.

Stranica:

201.: Birne f -, -n: *bot* - kruška
374.: Feldsalat m -(e)s: *bot* - matovilac
678.: Mais m -es: *bot* - kukuruz
679.: Malve f -s, -n: *bot* - sljez, metvica, sljezovača
679.: Mandel f, -n, -: *bot* - badem
688.: Melisse f -, -n. *bot* - matičnjak
727.: Nuß f -, Nüsse: *bot* - orah
itd.

Kakogod je u gore navedenim primjerima odrednica korektna tako ona u slijedećim primjerima nedostaje.

Stranica:

69.: Apfelsine f -, -n - narandža
70.: Aprikose f, -, -n - kajsija
371.: Feige f -, -n - smokva
596.: Kartoffel f -, -n - krumpir
611.: Kohlsporse f -, -n - mladi kelj
688.: Melone f -, -n - lubenica
800.: Salat f -(e)s, -e - salata
871.: Spargelkohl m -(e)s - prokula
itd.

Nekoliko primjera za za odrednicu *mus.* koju slijedeće natuknice imaju.

Stranica:

52.: Harfe f -, -n *mus* - harfa
73.: Armgeige f-, -n *mus* - brač
512.: Harmonika f -, -s *mus* - harmonika
734.: Orgel f -, -n *mus* - orgulje
itd.

Slijedeći instrumenti nemaju odrednicu *mus.*

Stranica:

209.: Blockflöte f -, -n - frula s piskom
265.: Dudelsack m -[e]s, -säcke - gajde

752.: Posaune f -, -n - truba, pozauna
929.: Trommel f -, -n - bubanj
929.: Trompete f -, -n - truba, trublja
itd.

I vremenska odrednica *pov* je donekle stavljena krivo. Slijedeće natuknice su morale dobiti odrednicu *pov*.

Stranica:

858.: serbokroatisch *adj* - srpskohrvatski
870.: Sowjetunion f - Savez sovjetskih socijalističkih republika (SSSR)
itd.

2.4.1.2. Zastarjele riječi

Jedan veliki nedostatak ovog rječnika je navođenje zastarjelih riječi koje se ili nikako ili jako rijetko upotrebljavaju. Upotreba tih riječi kod prijevoda nije potpuno kriva, ali često puta jako nerazumljiva. S druge strane će korisnik jako često tražiti riječi iz današnjeg, aktualnog života koje u rječniku nisu navedene.

Tako imamo u rječniku skoro pa najviše zastarjelih riječi, a ovdje samo njih nekoliko.

Stranica:

1. : abäugen - tražiti trag divljači
2.: abbreviiieren - kratiti
2.: Abbreviatur f -, -en - kratica
3.: abdingen - obaliti cijenu
3.: abderitisch adj. - abderitiski, budalast, organičen
3.: abdulden -monotono odsvirati pjesmu
4.: Aberwillen m; etw. mit - tun - činiti nešto protiv volje
6.: abflößen - plaviti drva
34.: Aftermiete f, - podnajam
34.: Afterrede f, -, -n - ogovor, ogovaranje
250.: Deuschtümler m -s, -. - teutoman
250.: deuschtümeln - u njemačkom domljublju prevršiti mjeru
250.: deuschvölkisch *adj*. - odnoseći se na njemački narod
250.: Deuschtümelei f - nametljivo njemačko domljublje
itd.

S druge strane u rječniku nedostaju riječi današnjice bez kojih je rječnik u nekim slučajevima neupotrebljiv. Samo nekoliko natuknica s početnim slovom *C* iz rječnika R. Hansen-Kokoruš, koje su tamo korektno navedene, a koje u ovom rječniku nisu navedene.

das Café - kavana, slastičarnica
der Café crème - kava sa slatkim vrhnjem
die Cafeteria - kafeterija
der Callboy - callboy, žigolo
das Callcenter - telefonski centar za posredovanje usluga
der Calvados - jabukovača
der Calvinismus - kalvinizam
das Camp - kamp, logor, tabor

der Camper - kampist
das Camping - kempiranje
der Campingbus - autobus za kempiranje
der Campus - kampus (prostor sveučilišnih institucija)
der Campingführer - vodič za kempiste (knjiga)
der Campingplatz - kamp
der Campingstuhl - stolac za kempiranje
die Caritas - Karitas
der/das Cartoon - karikatura, strip
der Cartoonist - karikaturist
die Cartoonistin - karikaturistica
der Casanova - kazanova, zavodnik
das Cash - gotovina
cash - u gotovini
die Cassa - blagajna, kasa
der Castor - castor, spremnik za radioaktivni otpad
itd.

2.4.2. Ozbiljne pogreške

2.4.2.1. Nekorektno označavanje genusa

Najveći broj imenica ima označen rod u oba jezika, što je u predgovoru i obećano. Veći broj primjera to ne mora potkrepljivati. Korisnik vidi da je genus neke imenice u njemačkom npr. *maskulin (m)* a u hrvatskom *feminin (f)*, u njemačkom *neutrum (n)* a u hrvatskom *maskulin m* itd.

Stranica:

59.: Ansatzstück n -(e)s, -e - pisak m
59.: Anrempelung f -, -en . nasrtaj n
641.: Kurszettel m -s, - tečajnica f
itd.

Veliki broj ovakvih primjera daju mogućnost da se nauči rod imenice u svakom jeziku te da se tako upozna istovjetnost i razlika. To je dobro! No kod navođenja genusa rječnik pokazuje dvije nedosljednosti.

Prva nedosljednost ne predstavlja nekakvu veliku pogrešku ali predstavlja odstupanje od načela, koje je glasilo, ako je genus imenice u oba jezika isti onda se to neće obilježavati. Takvih nepotrebnih obilježavanja je dosta, ali se ne radi o propustu za korisnika nego o nepotrebnom poslu za sastavljača rječnika. Radi toga samo nekolicina primjera, koji pokazuju da hrvatska natuknica ne treba oznaku genusa jer je on u oba jezika isti.

Stranica:

59.: Ansäßigkeit f - nastanjenost f
59.: Ansage f -, -n - objava f
421.: Gamsche f -, -n - dokoljenica f
566.: Inhalt m -(e)s - sadržaj m
678.: Maikäfer m -, - bršut m
itd.

Druga nedosljednost je pogreška. Kod ovih imenica se radi o nedostatku u odnosu na korisnike Nijemci koji znaju hrvatski ili koji upotrebljavaju ovaj rječnik, jer će oni na temelju ovog rječnika učiti krivi genus kod hrvatskih imenica, misleći ako on nije naveden da je u oba jezika isti. No to nije slučaj. Ovakvih primjera je jako puno.

Stranica:

- 547: Hirtenknabe m -n, -n - pastirče (Nedostaje *n*)
 - 559: Huhn n -(e)s, Hühner - kokoš (Nedostaje *f*)
 - 609: Knute f -, -n - bič (Nedostaje *m*)
 - 650: Lastermaul n .(e)s, -mäuler - klevetnik (Nedostaje *m*)
 - 678: Maisbrot n -(e)s -e - kukuružnjak (Nedostaje *m*)
 - 685: Mausdreck m -(e)s - miševina (Nedostaje *f*)
 - 691: Metzerei f -, -en - pokolj (Nedostaje *m*)
 - 693: Million f -, -en - milijun (Nedostaje *m*)
 - 693: Mineralwasser n -s, - kiselica (Nedostaje *f*)
- itd.

2.4.2.2. Nekorektno navođenje gramatičkih podataka

U napomenama je opisano mnogo toga što će u rječniku biti navedeno, kao npr. oblici komparativa, oblici glagola, nastavci imenica, obilježavanje kategorija riječi itd. Tako imamo ogroman broj natuknica kod kojih su nastavci za genitiv i za plural krivi, član kriv, kao i nazivi kategorija riječi.

Svi pravi nastavci su preuzeti iz *Duden Universalwörterbuch*.

Samo malo primjera s prvih stranica rječnika

Stranica:

- 14.: Abmarsch m -es - polazak (vojske) (Genitiv je *-[e]s*, a plural je *-märsche*)
 - 16.: Abprall m -s - odboj (Nastavak je *-[e]s*, a plural *-e*)
 - 17.: Abtritt m -es - odlazak na konju (Genitiv je *-[e]s*, a plural *-e*)
 - 22.: Abschwung m -(e)s - spuštanje (Plural glasi *Abschwünge*, prijeglas)
 - 27.: Abtritt f - skretanje broda s određenog smjera (Plural je *-en*)
 - 31.: Achsenfett n -es - kolomaz (Nastavak za genitiv je *-[e]s*, a za plural *-e*)
 - 31.: Achterdeck m -s - stražnja paluba (Genitiv je *-[e]s*, a plural *-s*)
 - 33.: Adebar m -s, - roda (Plural je *-e*)
 - 36.: Alaun m -(e)s - stipsa (Genitiv glasi *-s*, a plural *-e*)
 - 39.: Altar m -s, -e - oltar, žrtvenik (Genitiv je *-[e]s*, a u pluralu je prijeglas *Altäre*)
 - 64.: Ansteckungsgefahr f - opasnost od zaraze. (Plural je *-en*)
 - 70.: Ar n -s, -e - ar (Član je i *der*)
 - 249.: dergestalt *adj.* - takav. (Radi se o adverbu *adv.* a ne o adjektivu *adj.*)
 - 249.: desgleichen *adj.* - takav. (Radi se o adverbu *adv.* a ne o adjektivu *adj.*)
- itd.

2.4.2.3. Nedovoljna pojašnjenja

Nekada su pojedine njemačke natuknice prevedene na hrvatski i opisane tako da se bez problema razumije o čemu se radi. Takvih pojašnjenja ili opisa ima dosta. To je dobro! Samo nekoliko primjera.

Stranica:

19.: absichten - odijeliti se iz imovine zajednice svoje porodice

27.: Abtrift f - skretanje broda od određenog smjera

36.: Akrostichon n -s, -sticha - akrostih m (početna slova stihova strofe čine riječ)

250.: Deutschherren m pl - pripadnici njemačkog viteškog reda u srednjem vijeku itd.

Veliki broj njemačkih natuknica je preveden s jednom ili više natuknica koje nisu protumačene. Bez pojašnjenja korisnik će malo saznati o sadržaju natuknice.

Stranica:

69.: Apfelblütenstecher m -s, -zool. - jabukova pipa

69.: Äolsharfe f - Eolova (vjetrena) harfa

69.: Apotheose f -, -n - apoteoza

73.: Armfüßer m -s, -zool. - brahiopod

526.: Helote m -n, -n - helot

578.: Justierwaage f -, -n - tačna tezulja

651.: Laubhüttenfest n -es - praznik sjenica

1042.: Weihnachtswann m -(e)s (Knecht Ruprecht) - Božićnjak
itd.

2.4.2.4. Krivi prijevodi

Jako je teško o ovom rječniku započeti raspravu o krivom prijevodu, jer je zapravo najveći broj natuknica s jedne strane gledano korektan, a opet s druge strane gledano posve nekorektno preveden. Najkorektnije je reći, većina natuknica je djelomično dobro prevedena što je za prevoditelja jako opasno. Neka nekoliko primjera pojasni ovu problematiku.

Stranica 13.: der Ablaßkrämer - prodavač oprosta

Što to znači?! Svatko će bez razmišljanja reći da je to osoba koja prodaje oproste. Dobro, a kakvi su to oprosti, pravi li dotični prodavač sam te oproste, određuje li on sam cijenu oprosta, kome ih može prodati itd.? Da bi se shvatilo o čemu se radi kod natuknice *prodavač oprosta* moguća su dva smjera.

Prvi smjer. U istom rječniku tražiti natuknicu *der Ablaß* i natuknicu *der Krämer*, te pokušati pomoću tih dvaju natuknica pronaći značenje natuknice *der Ablaßkrämer*. Pod natuknicom *der Ablaß* na str. 12 istog rječnika naći će se prijevod *oprost*. Pod natuknicom *der Krämer* na str. 625 istog rječnika naći će se *piljar, torbar, trgovčić, cincar, krajceraš i kramer*. I sada se opet dolazi na isto. Ne zna se o čemu se radi!

Drugi smjer. Korisnik ovog rječnika uzme hrvatsko-njemački rječnik te u njemu traži njemačke riječi za *prodavač* i za *oprost*. Pod natuknicom *prodavač* naći će npr. u Jakić-Hurm na str. 826 *der Verkäufer, der Händler*, a pod natuknicom *oprost* naći će na str. 638: *die Verzeihung, der Ablaß, der Erlaß, die Absolution, die Freisprechung, der Abschied, das Abschiednehmen*. Što sad? Koja od njemačkih natuknica je korektna?

Gledano dakle na prvi pogled natuknica *der Ablaßkrämer* jest *prodavač oprosta*, gledano na drugi pogled to ni izbliza nije tako. Nakon slijedećeg pojašnjenja biti će jasno o čemu se radi.

Riječ *der Ablass* opisuje smanjenje kazne duši u čistilištu za koju se treba moliti, prema kršćanskoj religiji. Za vrijeme Martina Luthera svećenici su se počeli moliti za duše u čistilištu i za to uzimati novac. Kasnije su davali potvrde i koliko će se dugo moliti i za koliko vremena će se smanjiti kazna duši u čistilištu. Takve su se isprave zvale *pisma o oprost* koja su navedena na str. 12. ovog rječnika *der Ablassbrief - pismo o podijeljenom oprost* (*grijeha*). I riječ *der Ablassbrief* je isto tako i prava i kriva. *Der Ablass*, naime nije *oprost od grijeha*, nego *oprost od kazne duši u čistilištu*.) Kada su se počela prodavati pisma o oprost, protiv čega je ustao Martin Luther, ova je tema postala dominantna u Europi. Na temu prodaje pisama o oprost švicarski je pisac Nikolaus Manuel (1484 -1530) napisao komediju za karneval pod naslovom *Der Ablasskrämer = Cincar prodaje pisma o oprost*. U njoj se ismijava svećenik koji prodaje takva pisma, te kojega dvije žene prisiljavaju da im vrati uplaćeni novac, jer se ustanovilo da on vara narod. Pogleda li se sada prijevod na str. 13 *Ablasskrämer - prodavač oprosta* može se donekle reći da je dobar. No ako se odnosi na komediju *der Ablasskrämer* bolje je upotrijebiti neku omalovažavajuću natuknicu, kao *trgovčić, cincinar, piljar* itd..

Konstatacija da su njemačke riječi na hrvatski prevedene potpuno ispravo, a opet potpuno krivo može se mirne duše prenijeti na veliku većinu natuknica u ovom rječniku.

Stranica 27.: die Äbtin - žena protestantskog opata

Po svoj će prilici mnogi korisnici razumijeti svaku pojedinu riječ *žena - protestantskog opata* te uzeti prijevod njemačke natuknice *die Äbtin* kao ispravan, jer su eto i sve hrvatske riječi ispravne. No, korektan prijevod ovdje je nemoguć, osim ako se ne radi o šali ili nekakvom vicu!

Kao prvo u protestantskoj crkvi nema monaha kao u katoličkoj crkvi, koji žive povučeno, asketski u jednoj opatiji po motu *moli se i radi - ora et labora*. Poglavar jedne takve opatije je *opat*. Znači riječ *opat* je kriva u gore navedenom prijevodu, jer kod protestanata nema monaha, dakle onda nema ni *opata*. Inače, protestantizam ne prihvaća ni redove (franjevački, dominikanski, augustinski itd.) koji postoje u katoličkoj crkvi. Zvuči pomalo smješno kada se govori o protestantskom opatu, jer bi se prema tome moglo govoriti i o adventističkom opatu, i ortodoksnom opatu, kalvinističkom opatu itd. Toga nema! Tamo pak gdje postoji *opat*, znači u opatiji katoličke crkve, on živi u celibatu, dakle ne ženi se kao ni ostali monasi. Kada bi se dakle pitalo što je to *žena protestantskog opata*, teško se ispravno može protumačiti. Ne postoji *žena protestantskog opata*, jer ne postoji ni *protestantski opat*. Kada bi kod nas ne-znanje boljelo kao zubi, dosta bi nas jaukalo!

Stranica 33.: der Adventist - subotar, adventist

Ni ovom se prijevodu na hrvatski na prvi pogled ne može ništa prigovoriti. Pogleda li se hrvatski prijevod malo podrobnije u jednojezičnim rječnicima ili enciklopedijama onda će se vidjeti da je *adventist* pripadnik Adventističke crkve koja vjeruje u Kristov skori dolazak, a svetkuje prema 4. Božjoj zapovijedi sedmi dan, tj. subotu. Naravno da nije zadaća njemačko-hrvatskog rječnika donositi opis adventističke crkve, tumačiti njihovu vjeru, uvjerenje i život po vjeri, ali rječnik može bez daljnjega, radi poštivanja vjerskih osjećaja izbaciti podcjenjivajući naziv za adventiste. Adventisti sedmog dana u Hrvatskoj se nazivaju samo adventisti, a to što slave sedmi dan, subotu, u Hrvatskoj im je donijelo ponižavajući naslov, *subotari*.

Ispred natuknice *subotar* trebalo je staviti ili *pogrdno*, *omalovažavajuće*, ili pak ispustiti tu riječ, jer ne postoje *subotari*, nego samo *adventisti*. Radi se o vjericima koje treba poštivati, želimo li da i oni poštuju nas!

Stranica 35.: die Agraaffe - kopča

U hrvatskom jeziku riječ *kopča* nema samo jedno značenje, postoji više vrsta kopči. Kako rječnik ima njemački kao polazni jezik, treba prvo vidjeti što se u njemačkom misli pod riječju *die Agraaffe*.

- Ako se radi u uredskom priboru, kad npr. treba spojiti dva papira onda se uzima posebna *Agraaffe/kopča*, a ona se zove *die Hefiklammer - spajalica*.

- Ako se želi objesiti npr. oprano rublje na konop, ono će se na njega pričvrstiti s jednom vrstom *Agraaffe/kopča*, a ona se zove *die Klammer - štipaljka, kvačica, kopča*.

- Na kaput se, u svrhu zakopčavanja, mogu prišiti gumbi, ali se umjesto gumba mogu prišiti i kukice *Agraaffe/kopča* koje se provlače kroz petlju, a u njemačkom se one nazivaju *der Haftel - kukica*.

- Riječ *Agraaffe/kopča* znači i mrežicu od žice koja ide preko čepa na boci za pjenušac, a to se onda kaže *das Drahtgestell - žičani okvir*.

- Kada se prilikom operacije rubovi rane moraju spojiti, upotrijebit će se riječ *Agraaffe/kopča*, ali se pod tim misli na - *die chirurgisch Klammer, die Wundklammer - kopče za šivanje rana*.

- Nekada se na najviši kamen u luku napravi nekakav reljef, npr. glava neke poznate osobe. I taj ukras u luku od kamena zove se *Agraaffe/kopča*, ali za to je prava riječ *der Schlussstein - zaglavni kamen*.

- Postoje opet ukrasne kopče kojima su se kopčali dijelovi odijela, plaštevi, ogrtači itd. I ove se kopče mogu nazvati *Agraaffe/kopča*, no njihov pravilan naziv je *die Fiebl - fibula, kopča, spona*.

- Konačno i u glasoviru postoji *Agraaffe/kopča*, ali tu se radi o kopči od mesinga koja drži žicu glasovira u zadanoj poziciji.

Kada bi se skupili svi predmeti koji se mogu svesti pod riječi *Agraaffe - kopča*, moglo bi se reći da svaki predmet u sebi sadrži elemente od onoga što riječ *Agraaffe - kopča* opisuje, no svaki predmet ima svoje zasebno ime i svoje karakteristike. Tako se primjera radi na njemačkom ne bi smjelo reći da je liječnik prilikom šivanja rane upotrijebio *die Agraaffe*, ili *der Haftel* ili *der Schlussstein*, već je moguće upotrijebiti samo *die Wundklammer*. Tako prijevod njemačke natuknice *Agraaffe - kopča* opisuje i sve i ništa, i pravilno i posve krivo!

Stranica 39.: das Altarparament - oltarski nakit

Na prvi će pogled svatko razumijeti prijevod, jer se radi o *nakitu oltara* ili *nakitu na oltaru, oltarskom nakitu*. Sadržaj natuknice *nakit* razumijeti će svatko na svoj način, jer za nekoga je nakit *prsten, ogrlica, lančić, neki uporabni predmet* itd. Učini li se nekomu riječ *nakit na oltaru* malo čudnom i potraži li značenje riječi *parament* vidjeti će da je hrvatski prijevod kriv. Naime riječ *parament* dolazi od latinskog i znači *parare = pripremiti* i *mensa - stol*, a stol se za blagovanje, za ritualni obred itd. priprema tako da se na njega prvo stavi stolnjak. Ovako gledano ne radi se kod riječi *Altarparament* više o *oltarskom nakitu*, nego o *oltarskom stolnjaku* koji je tako napravljen da predstavlja umjetničko djelo te je tim sam po sebi ukras oltara. Oltarski stolnjak je u liturgijskoj boji, a na njemu mogu biti izvezeni razni motivi, slike itd. Naravno kada se vidi pravo značenje riječi može se naravno reći da je

ukrašeni stolnjak za oltar jedna vrsta nakita na oltaru. Koliko je točno toliko je to i netočno. *Das Altarparament* je *oltarski stolnjak*, a ako netko ukrašeni stolnjak želi proglasiti nakitom, neka mu bude! To je privatna stvar, prijevod je zasigurno kriv.

Stranica 39.: der Altenteil - doživotna opskrba starih roditelja (kod seljaka)

Svaki će korisnik pomisliti da se ovdje na neki način radi o mirovini koju seljaci zaslužuju na način da sami uplaćuju mirovinske doprinose, jer doživotna opskrba može biti samo mirovina, ili nekakvo drugo osiguranje. Njemačka riječ *Altenteil* pak opisuje situaciju u kojoj seljak svoju imovinu pravomoćno ostavlja naslijedniku, a od njega traži npr. doživotnu opskrbu živežnim namirnicama, odijelom, lijekovima, pomoć kod bolesti, njegovanje kod nepokretljivosti itd., što znači da on daje svoje imanje nekome, a za to dobiva opskrbu koja mu je potrebna za starost. *Der Altenteil* bi onda bio *ugovor o skrbi* koju naslijednik seljačkog imanja preuzima na sebe.

Stranica 69.: die Apostelgeschichte - povijest apostola

Za hrvatski ekvivalent se u načelu mora reći da se radi o korektnom prijevodu, jer apostoli imaju svoju povijest, oni su rođeni, živjeli su i djelovali, susretali se s ljudima itd. No kada bi se povijest svakog apostola istraživala od rođenja do smrti dobila bi se onda *povijest* svakog *apostola*, a takav spis se ne bi zvao u njemačkom *die Apostelgeschichte - povijest apostola*, nego *Geschichte der Apostel - povijest apostola*. Ako se u obzir uzme razlika u njemačkom naime *Apostelgeschichte* (doslovno prevedeno *apostolska povijest*) i *Geschichte der Apostel* (*povijest apostola*) onda se uviđa da tu postoji velika razlika, da jedna i druga riječ označavaju nešto sasvim drugo. I uistinu kod natuknice *die Apostelgeschichte* radi se o dvjema knjigama koje opisuju djela apostola. Kod jedne knjige se radi o apokrifu, znači o nepriznatoj knjizi, a druga knjiga je dio Svetog pisma s naslovom *die Apostelgeschichte - Djela apostolska*. E sada, na što je mislio rječnik kod *Apostelgeschichte* i hrvatskog prijevoda *povijest apostola*? Na knjigu koja opisuje *povijest apostola* ili na poznatu knjigu *Djela apostolska*? I opet stani i misli! Autor bi pak na ovu i slične dileme odgovorio onom poznatom, da nije *išao za tim* da protumači razliku!

Stranica 75.: die Asebie - bezboštvo, ateizam

Stranica 76.: der Atheismus - ateizam, bezbožništvo

Kada se pogledaju prijevodi onda se dobiva dojam da se dvije njemačke natuknice u hrvatskom razlikuju samo po tome na kome mjestu stoji hrvatska natuknica na prvom *bezboštvo*, *ateizam* ili obrnuto *ateizam*, *bezbožništvo*. Pogledaju li se malo temeljitije njemačke natuknice u jednojezičnim rječnicima vidjeti će se da svaka od njih opisuje nešto sasvim drugo, te bi stoga i u hrvatskom prijevodi trebali izgledati sasvim drugačije. Riječ *Asebie* je grčkog porijekla i znači *svetogrđe protiv bogova*, *nevjera u bogove*, *uvreda bogova* i takvo stajalište se osuđivalo u antičkoj Grčkoj. Ovdje se dakle nije radilo o *bezbožništvu* i *ateizmu* u današnjem smislu koje se ne kažnjava nego je stvar pojedinca. Ako se ovo znade onda bi se natuknica *Asebie* mogla prevesti kao *nijekanje postojanja bogova u antičkoj Grčkoj*, dok je *ateizam* *vjerovanje da ne postoji Bog*. Dvije njemačke natuknice su potpuno različite, premda se prema hrvatskom prijevodu može zaključiti da je riječ o sinonimima. Zasigurno se i ovakvi krivi prijevodi opisuju izričajem: *Što je, tu je?*

(11) Na str. 81 stoji natuknica *die Auferstehung* - uskršnuće, Uskrs. Mnogima nije potrebno tumačiti razliku. No, ako se to nije znalo, dovoljno je samo čuti čestitke za Uskrs. Bilo da se čestita, bilo da se čita na čestitki nigdje ne stoji *Sretno uskršnuće!* Smiješno!

Stranica 161.: *Bekehrte(r)* m -n, -n - obraćenik, konvertit

Stranica 618.: *Konvertit* m -en, -en - obraćenik

Stranica 759.: *Proselyt* m -en, -en - obraćenik

I ovdje se postavlja pitanje, naime u kojem kontesktu upotrijebiti njemačku riječ *Proselyt*, u kome *Konvertit*, a u kome riječ *Bekehrte* za hrvatsku riječ *obraćenik*. Bez pravog bi se pojašnjenja mogle dogoditi mnoge pogreške, jer svaka njemačka riječ znači nešto sasvim drugačije. Riječ *der Proselyt* opisuje obraćenika i to poganina koji je prešao na Židovstvo, *der Bekehrte* može biti svatko tko je promijenio vjeru ili pak način života, dok je *der Konvertit* osoba koja je promijenila vjeru i u većini slučajeva prešla na kršćanstvo. Bilo bi jako smiješno govoriti o muslimanu koji je prešao na kršćanstvo, da je on *der Proselyt*?!

Stranica 251.: *die Diatribe* - rasprava

Stranica 10.: *die Abhandlung* - rasprava

Stranica 923.: *der Traktat* - rasprava

Stranica. 983.: *die Verhandlung* - rasprava

Kao i do sada! Svaki prijevod njemačke natuknice izgleda i zvuči dobro i korektno. Nakon detaljnije analize značenja njemačkih natuknica vidjeti će se da hrvatska natuknica može stajati kao prijevod svake njemačke natuknice, ali opet u smilu najšireg značenja riječi *rasprava*. Pojedine njemačke natuknice opisuju svaka za sebe poseban način rasprave. Sve je rasprava, samo kakva?! Korisnik ima sreću da se stvar nije zakomplicirala, a to se moglo dogoditi da rječnik donosi suvremenije natuknice kao *die Diskussion*, *der Disput*, *die Erörterung*, *die Aussprache* itd. koje se isto tako mogu prevesti s hrvatskom riječju *rasprava*.

Kod riječi *die Abhandlung* radi se o pismenoj raspravi neke teme; *der Traktat* je malo zastarjela riječ i opisuje znanstvenu, teološku raspravu o nekoj temi, dok *die Verhandlung* opisuje raspravu na sudu. Riječ *die Diatribe* je zapravo način rasprave pomoću koje se na jedan jednostavan način obrađuju moralno-filozofsko-teološke teme. U toj se raspravi nazočni govornik obračunava s nekim fiktivnim sugovornikom koji zastupa nekakvu poglupu temu koja se može lako i brzo pobiti. Govornik na taj način slušateljima brzo, jasno i uvjerljivo dokazuje ispravnost svog mišljenja. Ovakav način rasprave daje govorniku mogućnosti da u raspravi upotrebljava riječi i izričaje opomene, ironije itd. *Die Diatribe* je bila u helenističko-rimskoj kulturi jako omiljena, tako da nju i sveti Pavao upotrebljava u svojim Poslanicama. E sada si čovjek može zamisliti smijeh znalaca kada pročita prijevod na njemački *djeca su vodila raspravu o ocjenama u školi - die Kinder führten Diatribe über die Noten in der Schule*. Prevoditelj nije kriv, jer u rječniku stoji *die Diatribe - rasprava!*

Stranica 615.: *die Konkordanz* - alfabetski popis biblijskih rečenica

Gore navedeni prijevod na prvi pogled izgleda razumljivo. Veliki broj korisnika ovaj će prijevod na hrvatski prihvatiti, jer zvuči nekako logično. Pogleda li

korisnik pak samo malo bolje i detaljnije u prijevod *alfabetски popis biblijskih rečenica*, sjeti li se korisnik svih biblijskih knjiga, razmisli li koliko rečenica te knjige imaju, onda će prilikom prijevoda *alfabetски popis biblijskih rečenica* zastati i malo razmisliti.

Zapravo nema, a i nepotreban je alfabetски popis svih biblijskih rečenica, jer se njime ne dobiva ništa, osim bespotrebne zabave i nadriznanstvenog posla. Pravilno gledano je *Konkordanz* alfabetски popis ključnih riječi. Kada se npr. u internetsku tražilicu napiše bilo koja ključna riječ onda se pojave sve rečenice Biblije u kojima ta riječ dolazi. Napiše se npr. riječ *ljubav* dolaze sve rečenice u kojima dolazi riječ *ljubav*, napiše li se riječ *poštenje*, dolaze sve rečenice u kojima dolazi ključna riječ *poštenje*, napiše li se riječ *grieh* dolaze sve rečenice u kojima dolazi ključna riječ *grieh* itd. Sada se ključne riječi alfabetски poredaju, znači *grieh*, *ljubav*, *poštenje* itd. Kada se sve ključne riječi poredaju radi se o *Konkordanz - alfabetски popis ključnih riječi*, a svatko može upiši li bilo koju ključnu riječ dobiti izlistane sve rečenice Biblije u kojima je ta riječ sadržana. Tek sada se uviđa besmisao gornjeg prijevoda, koji je laiku zvučao razumljivo i koji ga je za to prihvatio i u rječnik uvrstio. Ostali laici su ga bez komentara upotrebljavali!

(16) Na str. 680.: das Manipel (Armbinde des Meßpriesters) - naručnik

Ako korisnik znade što je to *naručnik* onda će na temelju upotrebe rječnika (ako ga je kritički pregledavao) postati sumnjiv u vezi prijevoda njemačke riječi *Manipel*. Sumnju izazivaju dvije stvari.

Prva stvar. Ako *svećenik - Priester* nosi *Manipel*, a to je *Armbinde* na str. 73 *die Armbinde - povež na ruci, povež oko ruke*, pitanje je može li dijeliti svetu pričest jer je slomio ruku. Inače ne bi nosio povež oko ruke - *Armbinde*! Nešto tu nije u redu. Svećenik može imati povež oko ruke (ako ga ruka boli, ako je ruku slomio itd.) no, to jest onda *Armbinde*, ali nije *Manipel*.

Druga stvar. Riječ *Priester - svećenik* postoji, ali ne postoji *Meßpriester*, jer bi to bio *misni svećenik*, a ako postoji *misni svećenik*, (on drži misu) onda bi postojao i *nemisni svećenik* (on ne drži misu, ali je svećenik) i *pričesni svećenik*, (on dijeli svetu pričest) i *posvetni svećenik* (on nešto posvećuje), *pogrebni svećenik* (on vodi pogreb) i još jako veliki broj vrsta svećenika. Nema toga! Bar to svatko znade! Svećenik je služi li on svetu misu, dijeli li svetu pričest, krsti li dijete, ispovijeda li vjernike itd.

2.5. I. Antić, Naslov izvornika: Nemško-slovenski slovar, Prijevod: M. Zeman i K. Metzger, Suvremeni hrvatsko-njemačko i njemačko-hrvatski rječnik

Jezik jednog naroda se razlikuje od jezika drugog naroda. Iz ovog se razloga postavlja pitanje da li je bilo potrebno, uzeti "Nemško-slovenski slovar" te slovenske natuknice prevesti samo na hrvatski i tako dobiti suvremeni hrvatsko-njemački rječnik?! Može li se uopće govoriti o suvremenom hrvatsko-njemačkom rječniku ako je to prijevod odabranih slovenskih riječi, a slovenske riječi su već kod pisanja izvornika bile određene?! Kako su se onda mogle u rječnik ubacivati nove, suvremene riječi iz hrvatskog jezika?

Ostavimo li ova pitanja po strani, vidimo da se i kod ovog rječnika govori na petoj strani kako je on "*savršeno prilagođen potrebama današnjeg korisnika*". Kada se šale radi pogleda u hrvatsko-njemački dio i pogleda kako je hrvatska riječ *korisnik* prevedena na njemački, vidi se da te natuknice u rječniku nema. Eto!

I ovaj rječnik je dobar, kao što je isto tako dobro upozoriti na njegove nedostatke. Rječnik u svom predgovoru pojašnjava strukturu, a na koncu rječnika se navode raznorazne kratice/odrednice za one struke iz kojih su natuknice preuzete. Davanje odrednica daje rječniku veću znanstvenu težinu, temeljitost i uvjerljivost, pogotovo ako se zna da je rječnik prošao kroz *dvije ruke*, original kod autora "Nemško-slovenski slovar", a prijevod kod prevoditelja i redakcije izdavačke kuće. Smjelo bi se onda pretpostaviti da u rječniku ne smije biti manjkavosti.

Kontrolira li se navođenje raznoraznih odrednica, gramatičkih podataka itd., u rječniku, onda se neminovno čitajući hrvatske natuknice i njemačke prijevode ustanovi da su i prijevodi u dosta slučajeva proizvoljni, netočni, potpuno krivi, a veliki broj prijevoda izaziva smijeh i nevjericu. Radi li se tu o podmetanju?! A gdje je Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje?!

Kako je dobro da ovakav rječnik postoji, tako je i obaveza upozoriti, upravo sada, da se kod pisanja novih rječnika pogreške koje će ovdje biti opisane ne smiju ponavljati.

2.5.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti.

2.5.1.1. Traljave vremenske odrednice

Vremenske odrednice uz natuknicu su djelomično ispravne, što je dobro, jer time korisnik stječe ispravno znanje, a one su u rječniku označene sa *POV.* - Tako primjera radi imamo.

Stranica:

103.: Deutsche Demokratische Republik die *POV.* - Njemačka Demokratska Republika.

103.: Deutschlandlied das (-/e/s) *POV.* - himna njemačkog rajha.

108.: Donaumonarchie die (-) *POV.*- podunavska monarhija
itd.

Kako su gore navedene vremenske odrednice dobre, tako one nedostaju kod slijedećih natuknica. Bez vremenskih odrednica može se steći dojam da se ove riječi

i danas u svakodnevnicu upotrebljavaju. No to nije tako. Nema više Jugoslavije! Nažalost, nema ni njemačke marke!

Stranice:

- 103.: Deutsche Mark die - njemačka marka
- 108.: DM *kratica za* - Deutsche Mark DM - njemačka marka
- 243.: Jugoslawien das (-s) - Jugoslavija
- 243.: Jugoslawe der (-n, -n) - Jugoslaven
- 243.: Jugoslawin die (-, -nen) Jugoslavenka
- 243.: jugoslawisch - jugoslavenski
- 431.: Schilling der (-s, -e) - šiling
- itd.

2.5.1.2. Traljavo navođenje strukovnih odrednica

Loše navođenje strukovnih odrednica ne umanjuje kvalitetu rječnika, pod pretpostavkom da je prijevod korektan, no one u svakom slučaju svjedoče o nemarnosti i površnosti kod pisanja rječnika i to kako kod autora tako i kod prevoditelja i cjelokupne redakcije izdavačke kuće. Tako imamo mnoštvo strukovnih odrednica koje su napisane korektno, koje su pridodane proizvoljno, koje su pridodane krivo, koje uopće nisu pridodane, koje su pridodane da bi se izazvao smijeh.

Između ostalih imaju i slijedeće natuknice odrednicu *BIO*.

Stranice:

- 9.: Aal der (-/e/s, -e) *BIO* - jegulja
- 161.: Fischotter der (-s, -) *BIO* - vidra
- 161.: Fischadler der (-s, -) *BIO* - orao ribar
- 163.: Fliege die (-, -n) *BIO* - muha
- 163.: Fledermaus die (-, Fledermäuse) *BIO* - šišmiš
- 394.: Raubtier das (-/e/s, -e) - *BIO* - zvijer
- itd.

Protumačiti se ne može zašto između mnogih i ove natuknice nemaju odrednicu *BIO*.

Stranica:

- 80: Blume die (-, -n) - cvijet
- 204: Halm der (-/e(s), -e) - travka
- 209: Haustier das (-/e/s, -e) - domaća životinja
- 227: Hündchen das (-, -) - psić
- 252: Kätzchen das (-s, -) - mačkica
- 509: Taube die (-, -n) - golubica
- 516: Tier das (-/e/s, -e) - životinja, zvjerka
- 585: Vogel der (-s, Vögel) - ptica
- 731: glista - Wurm der (-/e/s, , Würmer)
- 1110: salata - Salat der (-/e/s, -e)
- itd.

Pogledamo li odrednicu *GLAZ* u nadi da će ona biti dosljednije navedena. Između ostalih i ove natuknice imaju odrednicu *GLAZ*

Stranica:

206.: Harfe die (-, -n) - *GLAZ* - harfa

258.: Klavier das (-s, -e) *GLAZ* - klavir

258.: Klavierkonzert das (-/e/s, -e) *GLAZ* - klavirski koncert

258.: Klavierlehrer der (-s, -) *GLAZ* - učitelj klavira

itd.

Kako god *klavir* zaslužuje odrednicu *GLAZ* tako ju zaslužuju i *gitare*, ali ju jenema. Između ostalih navedimo samo ovu šaćicu primjera iz oba dijela rječnika.

Stranica:

79.: Blechtrommel -die (-, -n) - limeni bubanj

194.: Gitarre die (-, -n) - gitara

256.: Kirchenmusik die (-) - crkvena glazba

526.: Trommler der (-s, -) bubnjar

526.: Trompeter der (-s, -) - trubljač, trubač

725.: frula - Flöte die (-, -n)

itd.

Bacimo li pogled na odrednicu *REL* dobivamo istu sliku. Dosta natuknica ima odrednicu, ali ih je dosta bez ikakvog objašnjenja. Ponekad navođenje natuknica nitko čistim i logičkim razmišljanjem ne može dokučiti, osim ako se ne pretpostavi da se pisanje natuknica radilo uz šalu i smijeh po našem motu: Ma, što to ima veze?! Kako drugačije protumačiti da npr. na str. 92. *das Christentum REL - kršćanstvo*, ima odrednicu, a na str. 558. *das Urchristentum - prakršćanstvo* nema odrednicu.

Tako nalazimo odrednicu kod slijedećih natuknice.

Stranica:

356.: Palmsonntag der (-s, -e) *REL* - Cvijetnica

379.: Priester der (-s, -) *REL* - svećenik

379.: Priesterschaft die (-) *REL* - svećenstvo

379.: Priesteramt das (/e/s, Priesterämter) *REL* - svećenička služba

603.: Weihung die (-, -en) - *REL* - posveta

itd

Veliki broj natuknica koje nemaju ovu odrednicu, a isto su uzete iz područja religije.

Stranica:

39.: Aschermittwoch der (-s, -e) - Pepelnica

184.: Geistliche der (-n, -n) - svećenik

278.: Kruzifix das (-es, -e) - raspelo

256.: Kirche die (-, -n) - crkva

itd.

Da se ne bi gubili u uspoređivanju svih odrednica navest ćemo samo još odrednicu *POM*. Nekoliko natuknica s odrednicom *POM*.

Stranica:

82.: Bootssteg der ((-/e/s, -e) *POM* - mostić za ukrcavanje/iskrcavanje

82.: Bord der (-/e/s) *POM* - paluba

82.: Bootsmann der (-/e/s, Bootsleute) *POM* - niži palubni časnik

481.: Stag das (-/e/s, -/e/n) *POM* - brodsko uže (na jarbolu)

451.: Schwesterschiff das (-/e/s, -e) *POM* - brod blizanac

681.: čamac *POM* - Barke, die (-, -n)
itd.

Nekoliko primjera bez odrednice *POM*.

Stranica:

430: Schiffahrtsgesellschaft die (-, -en) - brodarsko društvo

430: Schiffsbrüchige der (-n, -n) - brodolomac

430: Schiffsfracht die (-) - brodski teret

430: Schiffsname der (-ns, -n) - ime broda

430: Schiffstaufe die (-, -n) - krštenje broda

430: Schiffsjunge der (-n, -n) - mladi mornar

itd.

U rječniku se nalazi i veliki broj slučajeva gdje natuknice u njemačko-hrvatskom dijelu imaju odrednice, a te iste natuknice u hrvatsko-njemačkom dijelu ih nemaju. Tako u njemačko-hrvatskom dijelu natuknice *Priester/svećenik* ima oznaku *REL*, a u hrvatsko-njemačkom dijelu je nema. Nemoguće je poći od pretpostavke da prevoditelji nisu znali što je *svećenik*?! No pogleda li se natuknica malo bolje postaje i ovo upitno, jer natuknica glasi:

Na strani 1170. se navodi:

svećenik - *Priester* der (-s, -); *Geistliche* der (-n, -n) *Pfaffe* der (-n, -n); *Pope* der (-n, -n); *REL*, *Pater* der (-s, ili *Patres*).

Naravno da je ovdje i previše toga krivo, jer je *svećenik -der Pfaffe* ponižavajući izraz za nižeg duhovnika iz Srednjeg vijeka; *svećenik - der Pope* je omalovažavajući naziv za svećenika u Pravoslavnoj crkvi itd. No, natuknica *svećenik -der Pater* je kriva jer *Pater* je naziv za duhovnika nekog katoličkog reda. Natuknica *svećenik -der Geistliche* je isto kriva jer *Geistliche* je *duhovna osoba/duhovnik* ili *dušobrižnik*. Bez obzira na njemačke ekvivalente postavlja se pitanje zašto radi same hrvatske natuknice *svećenik* nije navedene odrednica *REL*.

Evo na jedan pogled samo nekoliko neujednačenosti u davanju odrednica u pojedinom dijelu rječnika.

Njemačko-hrvatski dio.

Hrvatsko-njemački dio:

<u>Stranica:</u>	<u>Stranica</u>
19.: Advent der (-/e/s, -e; množina rijetka) <i>REL</i> - Došašće	705.: Došašće - Advent der (-/e/s)
81: Blumenkohl der (-/e/s) <i>BIO</i> - cvjetača	795.: karfiol - Blumenkohl der (-/e/s)
82: Boje die (-, -n) <i>POM</i> plutača	979.: plutača - Boje, die (-, -n)
134: Flöte die (-, -n) <i>GLAZ</i> frula	725.: frula - Flöte die (-, -n)
154: Fastenzeit die (-) <i>REL</i> - korizma	801.: korizma - Fastenzeit die (-).
str. 256: Kirche die (-, -n) crkva	678.: crkva <i>REL</i> . - Kirche die (-, -n)
str. 324: Mönch der (-/e/s, -e) <i>REL</i>	72: kaluđer- Mönch der (-/e/s, -e)
kaluđer	itd.
itd.	

Teško je priznati, ali je vidljivo da je njemačko-hrvatski (prije Nemško-slovenski) dio bolji, nego što je hrvatsko-njemački (prije Slovensko-nemški).

Nezgodno je reći, ali se čini da su redakcija i uredništvo rječnika slovenski dio površno prevodili na hrvatski i površno stavljali odrednice.

2.5.1.3. Neslaganje primjera

Imamo tako veliki broj primjera koji su u njemačko-hrvatskom dijelu sasvim drugačije prevedeni nego u hrvatsko-njemačkom dijelu. Ovo predstavlja određeni nedostatak, jer korisnik nije siguran za koju varijantu se treba odlučiti. I ovdje samo nekoliko primjera. Ekvivalenti su istaknuti kurzivnim slovima:

Hrvatsko-njemački:	Njemačko-njemački:
Stranica:	Stranica:
205: das Kleid - <i>ruho</i>	924: <i>odjeća</i> - das Kleid, die Bekleidung, die Kleidung, das Zeug
226: die Hostie - <i>hostija</i>	747: <i>hostija</i> - die Hostie, die Oblate.
239: die Irrfahrt - <i>lutanje</i>	837: <i>lutanje</i> - die Irrfahrt, die Odyssee, die Verirrung
352: das Orakel - <i>proročanstvo</i>	1064: <i>proročanstvo</i> - das Orakel, die Prophezeiung
itd.	itd.

2.5.2. Ozbiljne pogreške.

2.5.2.1. Genus i nastavci za genitiv jednine i množine

Gramatički su podaci navedeni kako valja, premda se tu i tamo nađe po koja greška. Nekoliko primjera.

Stranica:
713.: džeparac - Taschengeld das (-es, -er) (Genitiv je <i>-[e]s</i>)
783.: jantar - Bernstein der (-s) - (Nastavak je za genitiv singulara <i>-[e]s</i> .)
798.: kći - Tochter die (-, -er) - (U pluralu je prijeglas <i>die Töchter</i>).
928.: odsjaj - Widerschein der (-/e/s -) (Nastavak za plural je <i>-e</i> .)
itd.

2.5.2.2. Nepotpuna pojašnjenja

Naravno, neke su natuknice objašnjenja, što je dobro. No mnoge natuknice su prevedene s jednom riječju bez ikakvog objašnjenja.

Nekoliko primjera pravog tumačenja natuknica.

Stranica:
57.: Baptiserium das (-s, Baptiserien) <i>REL</i> - baptizerij, krstionica.
229.: Ich-Roman der (-s, -e) roman pisan u prvom licu.
342.: Nihilismus der (-) - nihilizam, nazor koji negira sva načela i tradiciju.

itd.

Kako rječnik tumači npr. *nililizam* tako je trebao protumačiti i slijedeće natuknice.

Stranica:

20.: Agnostizimus der (-s) - agnosticizam

37.: Arier der (-s) - Arijac

57.: Baptist der (-en, -en) *REL* - baptist

148.: Exlibris das (-, -) - ekslibris

250.: Kartäuser der (-s, -) *REL* - kartuzijanac

980.: pogrom - Pogrom der ili das (-s, -e)

itd.

2.5.2.3. Nepotpuni prijevodi

Nepotpuni prijevodi ovog rječnika su nastali iz dva razloga.

a) Često su puta prijevodi krivi samo zato što je rječnik pisan po sustavu 1:1 t.j. jedna njemačka natuknica i jedan hrvatski ekvivalent. Malo je, pak riječi u dva jezika koje imaju potpuno isto značenje i koje se prevode jednim ekvivalentom drugog jezika.

b) Isto tako često puta se radi o krivim prijevodima i kod onih unesaka gdje je za jednu natuknicu navedeno više ekvivalenata.

Ad a)

Nekoliko primjera krivog prevođenja radi sustava 1:1.

Stranica 26.: die Anbetung - obožavanje

Teško je išta konkretnije reći o sadržaju riječi *obožavanje*, jer taj sadržaj nije ničim pojašnjen, nema nikakvih primjera, a u hrvatsko-njemačkom dijelu natuknice *obožavanje* i nema. Tako se može reći da se kod riječi *obožavanje* radi o obožavanju nekog glumca, obožavanju nekog jela, obožavanju mode itd. Ovako gledano smije se reći da se njemačka natuknica *die Anbetung*, kao prvo može na hrvatski prevesti s riječima *obožavanje* i *divljenje*. No kada se radi o obožavanju koje je povezano s molitvom onda se njemačka natuknica *die Anbetung* na hrvatski prevodi s riječju *klanjanje*. *Klanjanje Isusu* se prevodi kao *die Anbetung Jesu*. Kako riječ *klanjanje* nije nigdje navedena, tako bi nastao i problem kada bi se rečenica *klanjanje Isusu* morala prevesti pomoću ovog rječnika. Riječi *klanjanje* u rječniku nema, no zato bi moralo stajati *die Anbetung* - 1) *obožavanje* 2) *klanjanje*.

Stranica 35.: der Apostel *REL* - apostol

Ovo je ispravan prijevod, ali samo onda ako se radi o učenicima Isusovim i njih se je moglo protumačiti npr. primjerom *dvanaest aspostola* - *die zwölf Apostel*. No što će napraviti prevoditelj ako naiđe na rečenicu da je neka osoba *revan zastupnik*, *neustrašivi zagovornik*, *veliki pobornik* zdrave hrane i zdravlja općenito, slobodnog tržišta, askeze itd. Njemu treba njemačka natuknica za hrvatsku riječ *zagovornik*, *pobornik*, *propovjednik*. On će pod natuknicom *zagovornik* naći u hrvatsko-njemačkom dijelu prijevode na str. 1259 *der Befürworter*, *der Fürsprecher* i *der Vertreter*. No, svi su oni drugačiji *zagovornici* od onog što korisniku treba, a korisniku treba riječ *zagovornik* u smislu osobe koja sa svojim cijelim bićem, svom

dušom, svim srcem nešto zagovara. Takav *zagovornik* se na njemački prevodi s rječju *der Apostel*. Tko od nas ne zna za riječ *der Gesundheitsapostel*, *der Apostel der freien Marktwirtschaft*, *der Apostel der Enthaltbarkeit*, itd. Možda je uredništvo i znalo, ali u datom momentu nije išlo za tim, kako se to obično kaže. Sveti Pavao se, iako nije bio Isusov učenik radi propovijedanja i širenja vjere ubraja u apostole.

Njemačka natuknica korektnosti radi morala bi se prevesti s *der Apostel - apostol (Isusov učenik)*, *propovijednik*, *apostol*, *revan zastupnik*, *zagovornik*.

Stranica 35.: apostolisch - apostolski; na str. 357 päpstlich - papinski

I ovdje će korisnik imati problema pri upotrebi, poglavito kod riječi *päpstlich*. Svaka riječ za sebe je dobro prevedena, ali opet u relaciji 1:1. Problem će nastati kod prijevoda *papinski blagoslov*, *papinska (Sveta stolica)*, ili *papinski nuncij*. Ove tri riječi se ne prevode s njemačkom natuknicom *päpstlich*, nego s rječju *apostolisch*. To znači da je krivo prevesti hrvatski tekst *papinski blagoslov* s *der päpstliche Segen*. Pravi prijevod glasi *der apostolische Segen* pa prema tome ni *papinski nuncij* nije *der päpstliche Nuntius* nego *der apostolische Nuntius*, *papinska (Sveta stolica)* nije *der päpstliche Stuhl* nego *der apostolische Stuhl*. U svim drugim kombinacijama se upotrebljava pridjev *päpstlich*, kao *papina vlast das Papstum* itd. Ako kod njemačkih natuknica ovo nije pojašnjeno može se lako dogoditi da korisnik upotrijebi riječ *apostolisch* ili *päpstlich* u krivom kontekstu. U rječniku je trebalo u oba hrvatska prijevoda stajati i jedna i druga riječ. Tako bi pravilan prijevod njemačke natuknice *apostolisch* morao glasiti *apostolski*, *papinski*, a natuknice *päpstlich* onda *papinski*, *apostolski*.

Stranica 35.: stoji der Apologet - apologet, branitelj, pobornik

Pomoću ove natuknice neće se moći prevesti slijedeći hrvatski tekst na njemački. Neka se u tekstu npr. govori kako je sveti Augustin bio veliki crkveni otac, pisac i branitelj kršćanstva. Kao prvo rječnik ni u jednom dijelu ne donosi svakodnevnu riječ *crkveni otac - der Kirchenvater*, a riječ *branitelj kršćanstva* isto tako nema u rječniku. No, pravi prijevod riječi *branitelj kršćanstva* u smislu pisanja knjiga, disputa i rasprava jest *der Apologet*.

Šale radi se može upitati; kako to da u rječniku nema uobičajene i svakodnevne riječi *crkveni otac - der Kirchenvater*, a u oba dijela rječnika navodi se natuknica koja samostalno ne postoji naime na str. 679. *crkveni miš - die Kirchenmaus* i na str. 256. *die Kirchenmaus - crkveni miš*. Oba primjera donose čak i množinu *crkveni miševi - die Kirchenmäuse*. Bez obzira na ovaj mali vic u stvarnosti nema zasebne životinje *crkvenog miša*, ima ova riječ samo u prenesenom značenju i u izrazu *biti siromašan kao crkveni miš* (i to opet samo u jednini) jer se u crkvi nema što jesti. Nema ni izraza *biti siromašan kao crkveni miševi*! Ova primjedba rječniku je možda i dobra, jer ova natuknica čitatelja, ako je umoran od čitanja, može malo raspoložiti i navesti na smijeh! Natuknica *der Apologet* je trebala imati ekvivalente *apologet*, *branitelj kršćanstva*, *branitelj*, *pobornik*.

Stranica 111.: die Drohne BIO- trut

Strogo stručni naziv za *trut* je *der Drohn*, ali je i riječ *die Drohne* u svakodnevnoj upotrebi. Na str. 1202. je hrvatska riječ *trut - die Drohne*. I ovdje je dakle prijevod po sustavu 1:1 bez ikakvih primjera. Pročitaju li se vijesti u njemačkim novinama ili poslušaju na njemačkoj televiziji koje se odnose na stanje u Afganistanu,

Iraku, Pakistanu itd. naići će se na veliki broj upotrebe riječi *die Drohne*, kao npr. da američka vojska sve češće upotrebljava u ratu s Talibanima *die Drohne*. No, ako bi netko takvu vijest htio prevesti na hrvatski i pri tome upotrijebio ovaj rječnik, on bi brzo uvidio da se ovdje nikako ne može govoriti o *trutu* - *die Drohne*, jer američka vojska ne upotrebljava *trutove*! Iz ovog razloga je trebalo, poglavito jer se ta riječ svaki dan upotrebljava, njemačku natuknicu opisati u omjeru 1:2 naime, *die Drohne* - 1) *trut*; 2) *izviđačka letjelica bez posade*.

Stranica 266.: *die Kommunion* - pričest

Stranica 1041.: pričest - *die Kommunion* (*protestantski das Abendmahl*)

Bez obzira na njemačku natuknicu *das Abendmahl* koja se izjednačava s riječju *die Kommunion* i hrvatskom riječju *pričest* što ni u kojem slučaju nije točno, zapravo je potpuno krivo, osvrnuti ćemo se samo na njemačku riječ *die Kommunion* i hrvatsku riječ *pričest*. Kada se radi o riječi iz katoličke religije (samo ovdje postoji *pričest*) onda se u svakom normalnom govoru i pisanju u oba jezika upotrebljava riječ (*sveta*) *pričest* i *die (heilige) Kommunion*. Kako to da Hrvati-katolici to nisu znali?! Što je pak kod natuknice *pričest* manjkavo jest činjenica da ni u njemačkom ni u hrvatskom jeziku nije navedeno još jedno značenje riječi *die Kommunion*. Korisniku je mogao doći tekst na prijevod u kojem stoji da je dijete našeg susjeda u prošlu nedjelju imalo *prvu svetu pričest*. U rječniku se nakon dugog traženje ne može naći izraz *prva pričest* ili *prva sveta pričest* te se stoga postavlja pitanje kako s ovim rječnikom prevesti gore navedeni tekst, osim ako se ne zna da riječ *die Kommunion* znači i *pričest* i *prva pričest*. Prevoditelju je rječnik mogao pomoći samo da je natuknicu *die Kommunion* preveo kao 1) (*sveta*) *pričest*, 2) *prva (sveta) pričest*.

Stranica 665.: *blatiti* - *jmdn mit Schmutz bewerfen*

Glagol *blatiti* ima u hrvatskom više značenja, on stvarno u relaciji 1:1 znači na nekoga bacati *den Schmutz* - *prljavštinu*, *nečistoću*, *blato* itd. Takvih situacija ima i zato je ovaj prijevod korektan. No, koju riječ uzeti za situaciju kada netko šefu jako loše govori o svom kolegi, on ga isto *blati*, ali glagol *blatiti* ne odgovara u njemačkom jeziku samo navedeni prijevod *mit Schmutz bewerfen*. Kako prevesti tekst, *blatio ga je pred šefom*? Ovaj se glagol *blatiti* može na njemački prevesti, (u rječniku nije navedeno) s riječima i izričajima *übel nachreden*, *diffamieren*, *in den Dreck ziehen*, *übel verleumden*, *in üblen Ruf bringen* itd.. Tekst *blatio ga je pred šefom* se može prevesti svakim navedenim prijedlogom, osim onoga iz rječnika. Dogodi se da je, eto, naveden jedini krivi ekvivalent?!

Stranica 901.: *neukost* - *die Ignoranz*

Prijevod je potpuno korektan i istodobno potpuno nepotpun. Ako se od korisnika bude tražilo da ovim rječnikom npr. prevede *neukost* nekoga u smislu što netko nema znanja o nečemu, onda je ta *neukost* - *die Unwissenheit*. Nema li netko drugačije iskustvo u nečemu onda i kod njega vlada u tom segmentu *neukost*, ali se ona prevodi kao *die Unerfahrenheit*, što u rječniku nije navedeno. Pravi ekvivalenti za riječ *neukost* glasi *die Unwissenheit*, *die Ignoranz*, *die Unerfahrenheit*.

Stranica 974.: *pjevati* - *singen*

I ovaj prijevod je ispravan, ali samo u kontekstu kad se ljudskim glasom proizvodi neka melodija. Tako kažemo da netko *lijepo pjeva* - *jemand singt schön*. No

kako se kod njemačke natuknice *singen* radi o jednom procesu koji se može izvoditi na više načina od više živih bića, onda tu postoje i različite riječi za različite vrste pjevanja. U hrvatskom to nije toliko diferencirano te se stoga za njemački glagol *singen* mora navesti više hrvatskih ekvivalenata i ako je potrebno primjerima ih pojasniti. Upravo iz tog razloga korisnik će ovim rječnikom prevesti na njemački npr. *slavuj pjeva - die Nachtigall singt* ili *ševa pjeva- die Lerche singt*. U oba slučaja u njemačkom jeziku, ako se hoće znalčki i stručno prevesti tekst ne može se upotrijebiti glagol *singen*, nego u prvom slučaju glagol *schlagen* (*die Nachtigall schlägt*), a u drugom slučaju *jubilieren* (*die Lerche jubiliert*). I ovaj primjer zorno pokazuje kako je s rječnikom *opasno* raditi ako se prijevodi natuknica uzmu u omjeru 1:1. Pravi unesak je trebao glasiti *pjevati - singen, schlagen jubilieren*.

Ad b)

Nekoliko primjera krivog prevođenja gdje je za jednu natuknicu navedeno više ekvivalenata.

Stranica 60.: (der) Beelzebub - belzebub, vrag

Kako su hrvatske natuknice pisane jedna iza druge svatko ima pravo pomisliti da se radi o istovjetnim sadržajima, inače bi se moralo obilježiti da se radi o dva značenja i to tako da se ispred svakog prijevoda npr. stavi redni broj.

Prvo se riječ *Beelzebub* i u hrvatskom mora pisati velikim slovom, jer se radi o imenu. Kod ovog imena radi se ismijavanju boga proročišta u Ekronu kod naroda Filistejaca koji se zove Baalzebub kako se opisuje u 2 Kr 1, 2. "*Poslije smrti Ahabove pobuni se Moab protiv Izraela. Kako Ahazja bijaše pao preko prozorske rešetke svoje gornje odaje u Samariji i ozlijedio se, poslao glasnike, kojima reče; 'Idite, pitajte Baal Zebuba, boga ekronskog, hoću li ozdraviti od ove bolesti'*" Ova forma Baal Zebub, kasnije Baalzebul poprimila je oblik Belzebub. U evanđelju MT. 12, 24 spominje se Belzebul, kada farizeji napadaju Isusa kako on istjeruje đavle iz opsjednutih ljudi. Tako govorahu farizeji: "*Ovaj izgoni zle duhove uz pomoć Belzebula, poglavice zlih duhova!*" Znači, ime Belzebub je rezervirano za kneza, poglavicu svih vragova. Krivo je dakle prevoditi njemačku natuknicu *Beelzebub* s hrvatskim riječima *belzebub, vrag*. U njemačkom se to još jasnije vidi u izričaju kada netko nešto krivo radi. U hrvatskom se to opisuje izričajem *gasiti slamu vatrom*, a u njemačkom *den Teufel mit dem Belzebub austreiben*. Ne bi valjalo kada bi hrvatski prevoditelj trebao prevesti nekakav tekst iz područja egzorcizma gdje se npr. kaže da je netko *istjerao vraga* iz opsjednute osobe te na temelju ovog rječnika preveo kako je netko *istjerao Belzebuba* iz opsjednute osobe. Svašta?!

Stranica 981.: pobožnost - die Andacht, die Frömmigkeit, die Religiosität

I ovdje imamo više natuknica, no one su po sadržaju potpuno različite, jer prva se odnosi na jedan čin, kada netko ide npr. na svibanjsku pobožnost, a druge dvije natuknice se odnose na osobinu osobe, tako da imamo npr. osobe od duboke pobožnosti, od dubokog religioziteta. Stoga se zbog različitih značenja navedeni ekvivalenti ne mogu svojevóljno zamijenjivati.

Stranica 1005.: poslanica - die Botschaft, die Gesandte

Kako u rječniku nigdje nisu navedeni znakovi za naglasak, (u hrvatskom se značenje riječi mijenja i pomoću naglaska, primjera radi se može reći da se stavljanjem pravog naglaska dolje navedene hrvatske riječi ne ponavljaju, kako se na prvi pogled čini: *Gore gore gore gore, nego gore gore dolje!*) Kada bi se navedeni izraz preveo na njemački, glasilo bi: *Oben brennen die Wälder schlimmer, als die Wälder unten brennen*. Potrebno se je malo zamisliti nad prijevodima natuknice *poslanica* na njemački. Prvi njemački ekvivalent *die Botschaft* pretpostavlja naglasak hrvatske natuknice na samoglasniku *ó*, dok je u drugom primjeru *die Gesandte* naglasak na samoglasniku *á*. Bez stavljanja naglaska na hrvatsku natuknicu ponuđeni prijevodi na njemački su u najmanju ruku nejasni. Korisnik se mora dakle dobro zamisliti nad njemačkim prijevodima, da bi ustanovio kako je hrvatska natuknica upotrebljena u dva značenja!

Što će korisnik ovog rječnika napraviti ako dobije na prijevod rečenicu, *poslanica svetog Pavla*? Uzeti njemačku riječ *die Botschaft* je krivo i smiješno, uzeti njemačku riječ *die Gesandte* je opet žalosno i smiješno! Pravi prijevod koji se u rječniku ne navodi za riječ *poslanica* u navedenom kontekstu je *der Brief des Apostel Paulus*, ili *der Paulusbrief* oder *der Sendebrief*. U Hrvatskoj se svake nedjelje na misnim slavljinama pročita u crkvama nekoliko tisuću puta: *Čitanje poslanice svetog Pavla ...!* Kako to prevesti s ovim rječnikom?!

2.6. I. Wolf, Rječnik njemačko-hrvatski, hrvatsko-njemački

Pogledaju li se detaljnije natuknice ovog rječnika, onda se smije reći da je on više za gimnazijsku upotrebu, da on između njemačko-hrvatskog i hrvatsko-njemačkog dijela donosi cijelu gramatiku u skraćenom obliku, što pri studiranju jezika kao i kod profesionalnog prevođenja nije baš potrebno. No, on ipak u ponekim svakodnevnim situacijama može poslužiti upotrebi na višoj razini, studentima, prevoditeljima itd. te će se iz tog razloga i on ovdje analizirati ali samo u kratkim crtama. Rječnik sam najbolje određuje mjesto upotrebe kao i svoje korisnike na šestoj stranici:

«Kao u dosadašnjim rječničkim projektima, želja nam je bila u jednom izdanju dati obje rječničke cjeline, kako bi popunili prazninu koja je nastala dosadašnjim objavljivanjima ili previše suženih, pomoćnih rječničkih izdanja, bilo skupih 'regalni' izdanja, neprikladnih za svakodnevnu uporabu. Podršku tom našem opredjeljenju pronašli smo i u vrlo dobrom prijemu naših dosadašnjih rječničkih izdanja, što samo dokazuje da smo na dobrom putu i da smo uspjeli prepoznati ono što prosječni korisnik zahtijeva. A to je u svakom slučaju, sveobuhvatno dvosmjerno rječničko izdanje. Broj zastupljenih riječi i jezičnih fraza daleko nadilazi potrebe osnovnog sporazumijevanja i zadovoljit će mnogo veće potrebe, pa i na razini akademskog izučavanja jezika.»

Prosječni korisnik ovog rječnika je u načelu učenik viših razreda gimnazije, zasigurno i poneki student pogotovo u prvim semestrima studija, strani gost u Hrvatskoj što i sam rječnik na šestoj stranici kaže "da su Nijemci tradicionalno najvjerniji gosti Hrvatske, ..." - Svi oni mogu ovim rječnikom svladati svaku svakodnevnu situaciju. Naravno, ovdje nedostaju riječi koje su dosta stručne, kao npr. pri posjeti neke crkve ili crkvene riznice (ističu se u svim aspektima i stavljaju na prvo mjesto). Koristeći ovaj rječnik korisnik neće naći riječi i prijevode koji su mu potrebni, kao *die Kampanile, das Reliquiar, die Reliquie, die Patene, das Altartuch, die Monstranz, der Kelch, die Altarschranke, das Messgewand, die Apsis, der Kunkelturm, das Kruzifix, der Altarraum, das Altarbild*, itd. itd. Neće gost bolje proći ni u marini, ni u nekom arheološkom muzeju, arheološkom nalazištu itd. itd.

Nakon kraće analize rječnika smije se ustvrditi da rječnik ima nedostataka koji nisu zanemarivi i koji mogu korisnika navesti na krivi put prilikom razgovora ili prevođenja.

2.6.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti.

2.6.1.1. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica

Prva se greška kod navođenja odrednica sastoji u tome da neke odrednice nigdje nisu navedene, a da su one koje su tu i tamo navedene, opet neujednačeno navedene.

Budući da je manji broj s odrednicama navesti ćemo ih isto tako u manjem broju. Samo nekoliko primjera.

Stranica:

321.: Natter f. (zool.) - bjelouška, zmija neotrovnica

358.: Pulpe f. (zool.) - hobotnica

375.: Reptil n. (zool.) - gmaz
481.: Wanze f. (zool.) - stjenica
495.: Zobel m. (zool.) - samur
itd.

Kada se podrobnije pogledaju slijedeće natuknice onda se smije s pravom reći da i one trebaju imati odrednicu *zool.*, no one ih nemaju. Kako to protumačiti drugačije osim da prve imaju odrednicu slučajno, a druge ih slučajno nemaju.

Stranica:

264.: Kuh f. - krava
268.: Lamm n. - janje
302.: Mücke f.- komarac
333.: Ochse m.- vol
338.: Otter m.- 1. vidra, 2. zmija, guja
393.: Schlange f. - zmija
itd.

Prostorna proširenost natuknica nije navedena niti opisana. Budući da se pojedine natuknice upotrebljavaju samo u jednom govornom području, onda je to trebalo naznačiti, jer će korisnik u protivnom poći od pretpostavke da se radi o visokonjemačkom jeziku. Tako se primjera radi u visokonjemačkom ne bi upotrebljavale ove riječi, a u ovom rječniku to nije naznačeno.

Stranica:

164.: Firm m. - vječni snijeg. (Samo u Švicarskoj)
211.: Hag m. - živica, grm (Samo u Švicarskoj)
215.: Haue f. - motika (Samo u Austriji, Švicarskoj i južnoj Njemačkoj)
215.: Hauer m. - vinogradar (Samo u Austriji i južnoj Njemačkoj)
473.: Vesper f. - popodnevna užina (Samo u južnoj Njemačkoj)
601.: cerada -Blache f.- (Samo u Švicarskoj i u Austriji)
itd.

2.6.1.2. Teško snalaženje u rječniku

Teško snalaženje u rječniku ima više razloga. Među najvažnije činjenice koje uveliko otežavaju upotrebu rječnika mogu se ubrojiti:

- a) Navođenje natuknica u semantičkim poljima,
- b) Opis natuknica bez prijevoda
- c) Navođenje zastarjelih riječi
- d) Neujednačenosti

Ad a) Navođenje natuknica u semantičkim poljima

Budući da je rječnik pisan po principu asocijacije (što se povezuje s čime), a asocijacije se razlikuju od osobe do osobe, onda se s pravom smije reći da će se neki korisnici ovog rječnika lakše, a neki teže snalaziti pri uporabi. Samo nekoliko primjera kao dokaz rečenomu.

Nekom korisniku, koji neće radi ove koncepcije rječnika dobro proći ako bude npr. tražio prijevod hrvatske riječi *koncil* na njemački. Onaj koji misli da će ovu riječ naći po alfabetskom sustavu pod slovom *K* i onda *Konzil*, u rječniku neće naći

ništa. No onaj koji razmisli da *koncil* između ostalog ima veze i s vjerom, vjera s crkvom itd. će nešto pronaći. I zaista, onaj tko tako razmišlja, naime *koncil* - *crkva*, *crkva* - *crkvena vlast*, *crkvena vlast* - *biskup* doći će na *skup biskupa*. Tako na str. 603: *crkva* f - *Kirche* f (*saborna crkva Domkirche, Kathedrale*) f; *crkveni* - *kirchlich*, *Kirchen-*, *Kirch-*; *crkveno pravo* - *Kirchenrecht*, *kanonisches Recht* n; *crkveni sabor* - *Kirchenversammlung* f, *Konzil* n; *Kirchenrat* m; *crkvenjak (remeta)* - *Mesner*, *Sakristan*, *Küster* m.; *crkvica* f - 1. *Kapelle* f, 2. *Kirchlein* n.

Svaki korisnik mora s rječnikom raditi neko određeno duže vrijeme da bi ga mogao upotrebljavati, jer će se nakon duže upotrebe naviknuti na razmišljanje uredništva te onda i lakše pronalaziti riječi. Tek će nakon duge upotrebe korisnici moći reći, ako mi npr. treba prijevod njemačke riječi *Augenzeuge* ili neke druge riječi što je u daljnjoj vezi s riječju *oko* – *Auge*, to ću tražiti pod riječju *Auge*. I stvarno pod natuknicom *Auge* na str. 44 naći će pored mnogih i traženu riječ *Augenzeuge* - *očevidac*. Onaj tko pak pomisli da će svaku natuknicu naći kao samostalni unos, dugo će i uzaludno trošiti vrijeme.

Veliki broj natuknica je predstavljen, moglo bi se reći kao nekakvo semantičko polje.

Ad b) Opis natuknica bez prijevoda

U rječniku su navedene neke natuknice, većinom su to prefiksi (ima i drugih riječi) iza kojih stoji opis na hrvatskom, a prijevoda te riječi pak nigdje nema. Korisnik mora pročitati sve navedene primjere, koji su (ako su) navedeni, da bi na temelju tih primjera samostalno izvukao zaključak, kako bi prijevod navedene natuknice mogao glasiti. Samo nekoliko primjera.

Stranica 45.: *aus-* II = prefiks glagola pokazuje kretanje van (*austreten* - izaći), svršetak radnje (*ausheilen* - izliječiti)

No, kako se prevodi prefiks *aus* na hrvatski? Iz navedena dva primjera bi se reklo da se *aus* prevodi sa *iz* što se vidi iz navedenih primjera. No to nije točno, kao što nije točan ni opis, jer *ausmalen* znači *opisivati*, *oslikavati*; *auslösen* - *potezati*, *povući*; *auslosen* - *odlučivati* *ždrijebom*; *ausleuchten* - *rasvijetliti*; *auslegen* - *izložiti*, *tumačiti*; *ausleihen* - *posuditi*, *posuđivati*; *auslachen* - *ismijavati*, *smijati se komu*; *auskosten* - *nauživati se*, *uživati* itd. Na temelju navedene šačice glagola s prefiksom *aus* se vidi da se ne radi o *kretanju van*, niti o *svršetku radnje*, niti da se on može prevesti na hrvatski samo s riječju *iz*. U rječniku je trebalo dakle navesti prijevode prefiksa *aus*, kao npr. *na*, *iz*, *po*, *o* itd. Nije bilo potrebno uopće navoditi prefiks kao samostalnu natuknicu, ako se navedu svi glagoli se ovim prefiksom.

Stranica 139.: *er-* = neodvojivi glagolski prefiks znači: postignuće, pokret nagore, ubrzavanje radnje

Ovdje nema nikakvih primjera na temelju kojih bi korisnik mogao vidjeti može li prijevod prefiksa *er* možda glasiti i *o*, i *po*, i *na*, i *naj*, i *za*, ili nekako drugačije. Ako se uzme npr. glagol *lügen* - *lagati* i njemu pridoda prefiks *er* dobije se *er-lügen* - koji u hrvatskom ima prijevode *s-lagati*, *na-lagati*, *iz-misliti* itd. Kada bi se tako navelo više primjera, korisnik bi možda sam mogao pronaći prijevod prefiksa *er*. Ovako je natuknica beskorisna, a i sam opis prefiksa je neispravan. No, i ovdje se

može konstatirati, da navođenje samog prefiksa *er-* i nije potrebno ako su već navedeni svi glagoli s ovim prefiksom. Ne radi se dakle o velikom propustu već o suvišnim i krivim informacijama.

Stranica 58.: *be-* = prefiks glagola: pretvara neprijelazne glagole u prijelazne, pokazuje radnju koja se događa na cijelom predmetu, stvara prijelazne glagole od imenica i pridjeva

Ni ovdje nije ništa navedeno, prevodi li se *be s o, na, za, po* itd. I sam opis je neispravan jer se ovdje radi o gramatičkim i leksikološkim podacima kao što su prijelazni, neprijelazni glagol, tvorba glagola od imenica i pridjeva itd. Značenje prefiksa *be-* bi se moglo opisati kao opskrbljivanje nečega s nečim (latinski *ornare*, zato i izraz *verba ornativa*). Nema li netko *odjeću - Kleider* pa ju dobije, onda je to *bekleiden*. Analogno tome se tumači onda i *bewässern, bewaffnen, bemuttern, bemitleiden* itd. Kada se naveđu glagoli s prefiksom *be-* sam je opis prefiksa i nepotreban. Krivi višak pomiješan sa željom da se sve ono što se zna u rječnik i unese!

Istu situaciju imamo s prefiksima na str. 110: *durch*, na str. 300: *miß*, na str. 302: *mit III.*, na str. 185: *gegen I.* itd. itd.

Ad c) Navođenje zastarjelih riječi

Sve što čovjek zna može nekada biti od koristi, a ova konstatacija se odnosi na činjenicu da korisnik s ovim rječnikom uči riječi koje danas nisu u upotrebi i koje mnogi neće ni razumijeti. Nije zgorega te riječi znati, ali korisnik mora imati na umu da se u današnjem njemačkom jeziku ove riječi u svim rječnicima navode kao zastarjele, te ih on prilikom prevođenja ne treba upotrebljavati.

Tako će primjera radi, malo tko znati za natuknicu koju navodi rječnik na str. 161- *Fememord m. - političko ubojstvo. Die Feme* je specijalni sud u pokrajini Westfaliji između 13. i 15. stoljeća, koji je mogao nekoga zbog političkih razloga osuditi na smrt. Takav sud već dugo ne postoji, kao što se i sama imenice više ne upotrebljava.

Isto tako se ne upotrebljavaju između mnogih natuknica i ove, budući da se radi o zastarjelim rječima. Dobro ih je znati, nepotrebno ih je upotrebljavati jer ih mnogi neće shvatiti.

Zastarjelo a u rječniku navedeno
Stranica:

4.: behufs - zbog, radi
14.: Abort m. - zahod, nužnik
20.: Agram - Zagreb
23.: Ätermutter f. - prababa
67.: Belaufe m.- iznos
104.: Diktionär n. - rječnik
197.: Gevatter m.- kum
453.: Unbill f.- nepravda
itd.

Danas

zum Zwecke
die Toilette
Zagreb
die Ugroßmutter
der Betrag
das Wörterbuch
der Taufpate
das Unrecht

Ad d) Neujednačenosti

Među neujednačenosti spadaju slijedeće konstatacije;

- navođenje natuknica samo u jednom jeziku,
- drugačiji prijevod u pojedinom dijelu

- Navođenje natuknica samo u jednom dijelu rječnika

Natuknice moraju biti navedene u oba jezika. Nekada su natuknice navedene samo u jednom dijelu rječnika i one su u tabeli napisane kurzivnim slovima.

Njemačko- hrvatski dio

nema

Stranica 295.: Meise f. - *sjenica*

nema

nema

nema

nema

nema

nema

nema

itd.

Hrvatsko-njemački dio

Stranica 622: djever - *Brautführer* m

nema

Stranica 876.: prizvuk - *Beiklang* m

Stranica 602.: cimet - *Zimt* m

Stranica. 603: cisterna - *Zisterne* f

str. 603: cjepivo - *Impstoff* m

str. 601: cerada - *Blache* f

str. 581: Arbanas - *Albaner* m

str. 581: apostol - *Apostel* m

- Drugačiji prijevod u pojedinom dijelu rječnika

U ovom poglavlju se mogu navesti raznorazne pogreške. Ako je primjera radi *ajkula* i *morski pas* jedno te isto, onda ih treba navesti u svakom dijelu rječnika jednu iza druge. Imamo pak dosta primjera da se riječi u jednom dijelu navode jedna iza druge, a u drugom dijelu zasebno itd. Tako je npr. na str. 479. *der Vorschuß - predujam, akontacija*, a u hrvatsko-njemačkom dijelu na str. 579. *akontacija - der Vorschuß*, a onda opet na str. 859. *predujam - der Vorschuß*. Zašto odmah nije kod natuknice *akontacije* naveden i *predujam*?! Imamo opet dosta natuknica koje se prevode u pojedinim dijelovima rječnika sasvim drugačije.

Nekoliko primjera za različito prevođenje u pojedinom dijelu rječnika. Različiti prijevodi napisani kurzivnim slovima.

Njemačko-hrvatski dio:

Stranica:

23.: Althändler m - *staretinar*

84.: Biwak n - *tabor*

188.: Geizhals m - *škrtac*

211.: Haifisch m - *morski pas*

246.: Kaviar m - *riblja ikra, kavijar*

307.: Mücke f - *komarac*

354.: Prestige n - *prestíž*

Hrvatsko-njemački dio:

Stranica:

937.: *staretinar* - Trödler m, Altwarenhändler m., Antiquar m

957.: *tabor* - Lager n

972.: *tvrdica* - Geizhals m

579.: *ajkula* - Haifisch m

579.: *ajvar* - Kaviar m

707.: *komarac* - Stechmücke f, Gelse f

865.: *prestíž* - Prestige n

Ansehen n, Vorrang m

414.: Specht m - *žuna*
455.: Unschuld . - *nevinost*

622.: *djetlić* - Specht m
781.: *nevinost* - Unschuld f
Schuldlosigkeit f. Keuschheit f,
Harmlosigkeit f

itd.

Kada se ove pogreške podrobnije pogledaju onda se ne može odgovoriti na pitanje jesu li oba dijela rječnika radile iste ekipe?!

2.6.2. Ozbiljne pogreške.

Budući da se radi o upotrebi u školi gdje se još uvijek uči, a ne studira jezik, bilo je potrebno navesti bar neke najvažnije gramatičke podatke. Rječnik navodi ime kategorije natuknice kao *adj=adjektiv, ad.=adverb, v=verb*, što se može reći da korisniku u neku ruku daje dodatne informacije. No puno važnije bi korisniku bili opisi kao npr. kojim pomoćnim glaglom se tvori perfekt u njemačkom ili kako glasi nastavak kod imenica za genitiv jednine i množine. To, i drugi važniji gramatički podaci nisu navedeni. Pored ovog opravdanog/neopravdanog prigovora se mora ukazati na manjkavosti koje se nisu smjele u velikom broju dogoditi.

4.6.2.1. Krivi genus kod imenica

Ovo nije baš zanemariva greška, jer učenik uči krivi član imenice i tako ostaje uvijek u glavi. Evo samo nekoliko primjera kod kojih će član biti masno ispisan kako bi se pogreška bolje uvidjela.

Stranica:

15.: der Abscheu - gnušanje, odvratnost (Pravi član je der i die)
54.: der Avis - obavijest (Pravi član je der i das)
86.: der Borg - veresija, poček (Nema člana, dolazi samo u izrazima)
181.: der Gau - okružje, krajolik (Pravi član je der i das)
217.: das Hehl - tajenje, prikrivanje (Pravi član je das i der)
241.: das Juwel - dragulj (Pravi član je das i der)
285.: der Lug - laž, obmana (Nema člana, dolazi samo u izrazima)
282.: der Liter - litra (Pravi član je der i das)
311.: die Mutwille - nepodobština, nestašluk, vragolija, objest (Pravi član je der)
310.: das Mus - 1. marmelada, 2. kaša od voća (Pravi član je das i der)
itd.

2.6.2.2. Neujednačeno navođenje komparativa

Drugi gramatički podatak, a radi se o navođenju *komparativa (=comp.)* pridjeva, je isto tako neujednačeno napravljen. I ovdje se radi o slučajnom navođenju gramatičke odrednice.

Tako imamo slijedeće primjere:

Stranica:

598.: brže *comp.* - schneller
633.: dublji *comp.* - tiefer

634.: duže *comp.* -länger
724.: lakše - (*comp. od lako*) -leichter.
972.: tvrdi *comp.*- härter.
itd.

No, ako je naveden gramatički podatak *comp. tvrdi*, onda to mora važiti i za *mekši* (nema gramatičkog podatka), ako je naveden gramatički podatak *comp. duži* onda to mora važiti i za *kraći* (nema gramatičkog podatka), ako je naveden gramatički podatak *comp. lakši* onda to mora važiti i za *teži* (nema gramatičkog podatka).

2.6.2.3. Problematični prijevodi

a) Krivi prijevodi zbog prevodenja sustavom 1: 1

Naravno da se kod početnog učenja jezika može poći od pretpostavke kako je dobro da učenik nauči njemačku riječ i hrvatsko značenje te riječi, pa se prema tome može reći da glagol *lesen* znači *čitati*. Tko zna to, dovoljno mu je, što je uistinu i ispravno na početku učenja stranog jezika. Pođe li se pak sada od pretpostavke da rječnik upotrebljavaju i maturanti, student, a ponekad i prevoditelji onda rječnik koji prevodi natuknice po sustavu 1:1 ima dosta propusta i ne omogućava korisniku spoznavanje šireg značenje neke natuknice. Time mu opet otežava upotrebu i korištenje u mnogim situacijama. Evo samo nekoliko primjera koji demonstriraju opisanu problematiku kod velikog broja istih primjera iz rječnika.

Stranica 24.: Andacht f - molitva

I ovdje se radi o prijevodu po sustavu 1:1. Ako bi ljudi koji govore isti jezik počeli opravdavati prijevod dosjetkama onda bi se moglo nekako doći do ispravnog prijevoda *die Andacht - molitva*. Ako npr. netko kleči pred oltarom u tihoj pobožnosti onda se mirne duše smije pomisliti da se on i moli, no sama riječ *tiha pobožnost - die Andacht* ne implicira *molitvu*, jer se kod pobožnosti može raditi i o meditaciji. Kada se pak ne bi natezalo i dosjetkama htjelo opravdati unos *die Andacht - molitva* mora se reći da je riječ *die Andacht* krivo prevedena, jer *die Andacht* nije *molitva*. *Molitva* je *das Gebet*, a pored riječi *die Andacht* trebalo je stajati, *pobožnost, predanost*.

Stranica 48.: aushorchen - oslušivati

Prijevod *oslušivati* bi se s teškom mukom, dobrom voljom i s mnogo okolišanja mogao uzeti kao ispravan, no samo u razgovoru dvojice native-speakera. Ako npr. netko spretno od nekoga dobiva, ispipava, izvlači itd. informacije onda bi se reklo, da u trenutku kada netko počne otkrivati informacije, osluškuje neće li doći još neka informacija. Ovo bi bilo nategnuto tumačenje *aushorchen - oslušivati*.

Ako se pak uzme rječnik i pomoću njega prevodi nekakav tekst onda je *oslušivati* potpuno krivi prijevod glagola *aushorchen*. Pravi prijevod glasi *ispitati, ispitivati, izvući, izvlačiti, izmamiti informacije (iz nekoga o nečemu)*. Ovo rečeno vrijedi i za glagol na str. 331. *einräumen - odrediti*. Teškom mukom i dosjetkama bi se i ovdje moglo reći da je prijevod *odrediti* ispravan. Naime, prije nekog skupa se određuje broj sudionika, određuju okvirne teme itd. pa eto postavlja se/određuje se nekakva *ograda/okvir* za cijeli projekt. Krivo je ovo razmišljanje, ali dva native-

speakerera bi mogli ovako razmišljati. No, pravo značenje glagola *einzäunen* je *ograditi, podići zid, podiću ogradu, zagradi, zagradi ogradom*.

Stranica 49.: *ausnutzen* - iskoristiti

Ovaj primjer na jako dobar način pokazuje kako je opasno koristiti rječnik koji je pisan po sustavu 1:1. Prijevod glagola *ausnutzen* je ispravno naveden, ali se nikako ne može odgonetnuti u kojem smislu se *iskoristiti* misli, budući da hrvatski glagol ima dva glavna značenja. Jedno je nešto *pozitivno iskorisiti; dobro iskoristiti vrijeme - die Zeit gut ausnutzen*, dok drugo značenje misli *iskoristiti* u negativnom smislu, t.j. *zlorabiti*. Tako imamo primjer *seine Stellung ausnutzen - zlorabiti svoj položaj*. Ako bi se ova rečenica *seine Stellung ausnutzen* prevela kao *iskoristiti svoj položaj* u smislu dobroga, naime da se nešto dobro napravi, onda je netko za to dobro djelo iskoristio svoj položaj. No, ako je netko pokrao novac onda je on u biti iskoristio, ali ovdje se pravilno kaže *zloupotrijebio* svoj položaj. Pored navedenog prijevoda *iskoristiti* trebalo je stajati još *zlouporabiti, zloupotrijebiti*. Bez ova dodatna dva navoda rječnik je neupotrebljiv, zapravo upotrebljiv, ali će prijevod biti kriv i smiješan, a takvih prijevoda je na pretek!

Stranica 52. *austreiben* - istjerati

Ovaj jedini navedeni prijevod je korektan, ako se pri tome misli da se nekoga istjera iz stana, iz kuće itd., međutim i tu postoje nijanse, pa se pored *istjerati* može navesti i *protjerati, tjerati, otjerati* itd. No, odmah se može reći da *austreiben* nema veze s glagolom *istjerati na vidjelo, istjerati na čistac* itd. Ali i pored toga što ni ovaj jedini prijevod njemačkog glagola *austreiben - istjerati* nije ispravan treba reći slijedeće: bude li korisniku potreban prijevod *istjerati mušice iz glave, odviknuti, dobivati mladice, goniti, tjerati, razviti, razvijati*, a sve navedeno pokriva njemački glagol *austreiben*, onda će korisniku biti ovaj rječnik beskoristan. Kako prevesti npr. *pupovi već izbijaju* ako ne *die Knospen treiben aus*; kako prevesti *istjerati nekome hirovitost iz glave* ako ne *jemandem die Launen austreiben* itd. Navesti samo jedan prijevod koji i sam nije korektan, a ne navesti nekoliko ispravnih prijevoda nije potpuno korektno, a još manje znanstveno.

Stranica 53.: *auswischen* - brisati, obrisati

Kada se radi o čistoći npr. čaše, ormara, police onda je prijevod naveden u rječniku korektan, jer uistinu se *prašina s ormara briše - den Staub vom Schrank auswischen*. Korisnik se ne smije uljuljati u uvjerenje, da njemački glagol *auswischen* ne pokriva i druga značenja. U konstalaciji da je lopov pobjegao policajcu također se upotrebljavao glagol *auswischen* te je i ovaj hrvatski glagol trebalo navesti. Kratko rečeno. Kao moguće ekvivalente trebalo je navesti kod glagola *auswischen - brisati, izbrisati, obrisati, pobrisati, počistiti, pobjeći, uteći, umaknuti* i za svaku ovu varijantu navesti kratki primjer.

Stranica 93.: *Code m* - kodeks

Kako u hrvatskom tako i u njemačkom riječ *kodeks - der Kodex* označava više datosti. Prvobitno kodeks je značio daščicu na kojoj je bio sloj voska da bi se na njoj moglo pisati, kasnije je ova riječ označavala format knjige, da bi kasnije proširila značenje u zbornik sakupljenih zakona, i u današnjem smislu skup pisanih zakona. Kod njemačke riječi *Code* radi se pak o hrvatskim riječima *kod, ključ, šifra, znakovnik*, u jezikoslovlju to znači *način govora*. Tako imamo restringirani kod, znači

ograničeni način izražavanja i elaborirani kod, učeni, istančaniji način izražavanja. Obično se smatra da dijete iz nižeg, siromašnijeg društvenog sloja koristi ograničeni kod. Kod ove natuknice u rječniku radi se o dvije potpuno različite riječi, u jednom jeziku je navedena njemačka riječ, a u hrvatskom jeziku prijevod za sasvim drugu njemačku riječ.

Stranica 101.: Dentist m - zubar

Značenja riječi u jednom jeziku se ne moraju u potpunosti poklapati sa značenjima riječi u drugom jeziku. Tako je isto i u izričajima, kada jedan liječnik primjera radi u Njemačkoj dobije *einen blauen Brief/Umschlag - plavo pismo/kuvertu*, taj se izričaj ni izdaleka ne može tumačiti kao u hrvatskom jeziku. Liječnik u Njemačkoj dobiva *plavo pismo/kuvertu* ako mu je dijete u školi loše i ako mu prijete opasnost da izgubi godinu, dok liječnik u Hrvatskoj koji prima *plavo pismo/kuvertu* prima mito. Kada kod nas liječnik kaže *sljedeća* onda on misli na novčanicu a ne na pacijenticu. Izričaji zvuče isto, ali su značenja potpuno različita. Isto tako je i kod riječi *der Dentist - zubar*. U Hrvatskoj je svatko *zubar* tko popravlja, pravi nove zube, proteze itd. U Njemačkoj se pak razlikuje *zubar* koji je studirao za zubara i ima visokoškolsku diplomu, on se zove *der Zahnarzt*, a *zubar/zubotehničar* bez visokoškolske diplome se zove *der Dentist*. Nezgodno bi bilo nekoga tko je *der Dentist* nazvati *der Zahnarzt*. Isto tako se kod nas upotrebljava krivo riječ doktor za svakog liječnika, premda postoji puno liječnika koji nemaju visokoškolsku diplomu doktora znanosti.

Stranica 294.: meckern - blejati

Za početnika je ovo dovoljno, i on može prevesti rečenicu u kojoj se kaže da *koza bleji/mekeće*. No, njemački glagol *meckern* dolazi u velikom broju konteksta u kojima se može upotrijebiti, ali ne u značenju *blejati*. Ako netko radi bolesti ili po prirodi govori kreštavo, znači sitnim kreštavim glasom što se u njemačkom isto opisuje glagolom *meckern* korisnik to neće naći u rječniku. Može se, pak, dogoditi da se nekome jelo ne sviđa pa on onda gundā, prigovara kuharu itd. I ovdje se može upotrijebiti glagol *meckern*. Šaljivo bi bilo prevesti njemačku rečenicu *der Gast meckert über das Essen - gost bleji na jelo/o jelu*, a to bi se moglo dogoditi s ovim rječnikom koji navodi samo riječ *blejati* kao prijevod glagola *meckern*. Još gore bi možda prošao student koji bi nastavniku na ispitu preveo rečenicu *der Student meckert über die Lehrerin - student bleji na nastavnicu*.

Ne navodeći ostale kontekste smije se reći da je u rječniku pored *blejati* trebalao stajati još *meketati, kreštavo govoriti, prigovarati, čangrizati, gundāti, zanovijetati*.

Stranica 377.: Robbe f - morski pas

Moguće je da se uredništvo rječnika nije previše razumjelo u životinjski svijet, ali tko bi pomoću ovog rječnika radio prospekte za jednu zemlju te pisao kako na obali ili uz obalu mora ima dosta morskih pasa u smislu gornjeg navoda, onda bi on toj zemlji učinio medvjedu uslugu. Malo bi koji gost došao na obalu gdje ima morskih pasa. No, njemačka riječ *die Robbe* znači *tuljan*, a oni nisu opasni za kupače. Bez obzira na turiste i rasprostranjenost tuljana, doveo bi nastavnik sebe u nezgodan položaj ako bi u školi tvrdio da je *die Robbe morski pas*, a djeca našla na internetu da je *die Robbe* zapravo *tuljan*.

Stranica 473.: Vesepr f - užina

U južnoj Njemačkoj se upotrebljava riječ *Vesper* za *užine* ali opet za popodnevnu užinu. U ostalim dijelovima Njemačke ima riječ *Vesper* sasvim drugačije značenje. Još gore bi prošao svatko tko razgovara s Nijemcima koji nije iz Južne Njemačke, te mu rekao da njegova *užina* - *die Vesper* traje kratko, te da za užinu ima kolač i šalicu kave. Svaki bi Nijemac ostao zatečen i ne bi shvatio o čemu se radi jer riječ *Vesper* u Njemačkoj znači ili *večernja služba Božja*, ili *Večernjica u časoslovu* t.j. molitva koju mole redovnici. Uzme li se dakle ovaj rječnik za prijevod doći će se u jako neugodnu situaciju, smiješnu i pomalo sramotnu.

Pravilno je bilo navesti kod riječi *die Vesper* - 1. *popodnevna užina* (u južnoj Njemačkoj), 2. *Večernjica* (*večernja molitva u samostanu*), *večernja služba Božja*, *večernja (misa)*. U ovom slučaju bi rječnik bio upotrebljiv.

Stranica 579: ajvar - Kaviar m.

Riječ *ajvar* je turskog porijekla i glasi *hajvar* ili *kajvar*. Radi se o mješavini povrća. Treba si zamisliti gosta bolje platežne moći koji u našem restoranu naruči *kavijar*, pogotovo onaj najskuplji iz Rusije, a njemu se servira *ajvar*. Ako bi netko prevodio jelovnik ovim rječnikom, gost bi mogao doživjeti i ovu smiješnu situaciju.

Ovo malo primjera iz rječnika zorno pokazuje problematiku pisanja rječnika po sustavu 1:1 koji je većim dijelom tako i napisan.

b) Krivi prijevodi kao takvi

Ako bi se dogodilo da se ovaj rječnik upotrebljava prilikom prevođenja, onda se mora biti jako oprezan, jer ponekad i navođenje više ekvivalenata u jednom jeziku ne garantira korektnost. Ako se npr. na str. 305 za njemačku riječ *mollig* nude prijevodi 1. *prijatan, ugodan*, 2. *Udoban* te ako se ti prijevodi uzmu kao korektni, prevoditelj može doći u nezavidan položaj, ako npr. hrvatsku rečenicu *Marija je jedna prijatna žena* prevede na njemački *Maria ist eine mollige Frau*. Prijevod riječi *mollig* kao *prijatan* i *udoban, ugodan* se odnosi samo na temperaturu u prostoriji i to zimi. Inače *mollig* u njemačkom znači *debeo, pretio, ugojen*.

Nekoliko primjera krivih prijevoda.

Stranica 72.: *bescheren* - pokloniti, obdariti

Ovaj prijevod je koliko korektan toliko i kriv. *Bescheren* znači *pokloniti, obdariti*, ali to isto to znače i glagoli *schenken, beschenken, spendieren, ein Geschenk machen* itd. Kod glagola *bescheren* je onaj koji poklanja potpuno nevažan, ali ako ga se navodi to je neko više biće, sudbina, milost itd., a ono što se dobiva je uvijek pozitivno. Kod glagola *bescheren* se misli na sam čin poklanjanja, za Božić ili u situaciji kada se hoće reći da je nekome ukazana nekakva milost, da je imao sreću. U njemačkom se može dakle reći *ich schenke dir das Auto - ja ti poklanjam automobil*, ali ne *ich beschere dir das Auto*. Pravi primjer bi bio *das Schicksal hat ihm etwas beschert - sudbina mu je bila sklona*, itd. Bez daljnjeg navođenja i opisivanje primjera kod glagola *bescheren* trebalo je navesti: *darivati, darovati, obdariti, podijeliti darove (za Božić), dodijeliti, biti sklon, donijeti*. I ovdje je trebalo navesti primjere da korisnik vidi u kojim konstalacijama se koji glagol upotrebljava. Začuđuje

razmišljanje redakcije po onom motu: Gdje je more ispravnih navoda, tu mora biti i otoka krivih navoda. U odnosu na važnost rječnika je ovakvo razmišljanje krivo!

Stranica 198.: Gewand n - odijelo, odjeća

Postoji više riječi za hrvatsku riječ *odijelo* kao npr. *Anzug, Kleid, Bekleidung, Gewand* itd. Sve što se nosi je zapravo odijelo, odjeća. No kako u njemačkom tako i u hrvatskom odijela se razlikuju i to ne samo po velični, kroju itd. nego i po tome kada se nose. Neko odijelo može se nositi u nekim prigodama, a drugo u nekim drugim. Ako se neko odijelo nosi u bogoslužju i drugim vjerskim obredima, to više nije odijelo nego ruho, a ruho se na njemačkom kaže samo *Gewand*. Tako gledano radi se ovdje o krivom prijevodu.

Stranica 364.: rasen - bjesnjeti, pobjesnjeti

Ovaj prijevod je dobar samo u konstalacijima da je netko ljut i gnjevan na nešto ili nekoga. U takvom kontekstu se ovaj prijevod može upotrijebiti. Što pak uraditi ako liječnik mjeri nekomu bilo i ustanovi da *sein Puls rast*. Smješno je to prevesti kako nekomu *puls bjesni*. *Rasen* ovdje znači *biti ubrzan*. Tako bi prijevod glasio *sein Puls rast - njegov puls je ubrzan*. Kako prevesti *rasen* u kontekstu kada policija govori da je netko *mit dem Auto um die Ecke gerast ist*. Smješno bi bilo i ovdje na temelju ovog rječnika prevesti da je netko *iza ugla s automobilom pobjesnio*. Pravi prijevod bi glasio kako je netko *s automobilom dojurio iza ugla*, što onda znači da se glagol *rasen* u ovom kontekstu prevodi s *dojuriti*. Ne opisujući sve konstalacije u kojima se upotrebljava glagol *rasen* može se reći da je u rječniku kao prijevode trebalo navesti: *juriti, dojuriti, biti ubrzan, bjesniti, pobjesniti, zabiti se, biti izvan sebe od*. Još bi bilo bolje da je rječnik za svaku ovu varijantu naveo po jedan kratki primjer!

Stranica 658.: guja - Otter f, Schlange f

Hrvatskoj riječi *guja* nasuprot su u njemačkom stavljene dvije natuknice, a kako nema objašnjenja onda se može pomisliti da se jedna njemačka riječ može zamijeniti drugom, što nije slučaj. Riječ *guja/zmija* označava porodicu gmazova u kojoj postoji velik broj vrsta, tako da je *guja* uistinu *die Schange*. *Die Otter* je pak jedna od vrsta opasnih zmija jer je otrovna i ona se naziva ili *ljutica, ridovka*, ili ako se ne zna pravo ime onda se može reći *zmija otrovnica*. Ne bi valjalo za propagandu jedne zemlje kada se radi o šetnjama pisati kako su putevi potpuno bezopasni jer u šumi imade samo *guja = die Otter = ridovka*. U gornjem slučaju je ispravno *guja - die Schlange*, ali nikako *die Otter*.

2.7. T. Ladan-I.Markešić, Njemačko-hrvatski i hrvatsko-njemački rječnik

Ovaj rječnik u jednom tomu donosi tri cjeline, njemačko-hrvatski rječnik, sažetak njemačke gramatike, hrvatsko-njemački rječnik. Sam rječnik za sebe kaže: "Ovaj je rječnik zasnovan kao praktično pomagalo. Nadamo se da će on - iako u džepnom obliku - pomoći našincima pri učenju njemačkog jezika i tuđincima koji s pomoću njemačkog jezika traže primjerene zamjendbenice u hrvatskom jeziku. Ukratko, imao bi poslužiti za različite vrste tumačenja i prevođenja u oba smjera, bilo u školi ili domu, bilo u uredu ili na putovanju, ili radi bilo koje obavijesti što je potrebno izravno i brzo." (str. VIII)

I uistinu čovjek se može u mnogo slučajeva poslužiti ovim rječnikom, ali će isto tako biti prisiljen u mnogo slučajeva pogledati značenje neke natuknice u jednojezičnim rječnicima. Budući da je rječnik navodio natuknice u jako mnogo slučajeva po sustavu 1: 1 u mnogo će slučajeva biti potrebno pogledati i potražiti i druge natuknice koje odgovaraju značenju riječi jednog jezika, što će kasnije biti opširnije opisano.

Kao i kod ostalih rječnika nedostaci se i u ovom rječniku mogu svrstati u dvije grupe.

2.7.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti

2.7.1.1. Krive strukovne odrednice

Rječnik u samom predgovoru navodi kratice za pojedine odrednice kao npr. *bot.* - *botanika*, *zool.* - *zoologija* itd. koje će se u rječniku upotrebljavati, no ni ovdje nije navedeno zašto se te kratice uvrštavaju u rječnik i koju svrhu one imaju. Kada se te odrednice pobliže analiziraju dođe se do zaključka da one nisu sustavno pisane te da se ne može odgovoriti zašto su one negdje navođene, a negdje nisu.

Analiza odrednice *bot.* - *botnika* pokazuje slijedeću sliku, a ovdje sa radi o malom broju primjera koji stoje umjesto nenavedenih drugih primjera. Tako imamo natuknica koje imaju odrednicu *bot.*

Stranica:

21.: Apfelsine f (*bot*) - naranča
179.: Kartoffel f (*bot*) - krumpir
246.: Orchidee f (*bot*) - kaćun, orihideja
252.: Pfirsich m (*bot*) breskva
itd.

Kako navedeni primjeri imaju odrednicu *bot.* što je i razumljivo, tako je nerazumljivo zašto slijedeći primjeri tu odrednicu nemaju.

Stranica:

21.: Apfel m - jabuka
39.: Beere f - boba
54.: Birne f - kruška

56.: Blume f - cvijet
242.: Nuß f - orah
252.: Pflanze f - biljka
282.: Salat m - salata
378.: Wassermelone f - lubenica
itd.

Uzme li se u razmatranje odrednica *zool.* - *zoologija* ustanoviti će se ista situacija, naime neobjašnjiva navođenja.

Tako imamo primjera u kojima dolazi odrednica *zool.*

Stranica:

147.: Hahn m (*zool.*) - pijetao
147.: Hai m (*zool.*) - morski pas
153.: Henne f (*zool.*) - kokoš
283.: Schaf n (*zool.*) - ovca
283.: Schafbock m (*zool.*) - ovan
itd.

Drugi primjeri iz istog područja nemaju ovu odrednicu.

Stranica:

180.: Kätzchen n - maca, mačkica
128.: Geflügel n - perad
144.: Großvieh n - krupna stoka
147.: Hähnchen n - mladi pijetao
272.: Reitpferd n - jahaći konj
283.: Schäfchen - ovčica
256.: Polyp m - hobotnica
368.: Vieh n - stoka
396.: Zuchtvieh n - rasplodna stoka
itd.

Kako protumačiti da je pojedini čin glazbe dobio odrednicu *glaz.* a drugi nije. Slijedeće natuknice su dobile odrednicu *glaz.*

Stranica:

80.: Dudelsack m (*glaz.*) gajde, gusle
130.: Geige f (*glaz.*) - violina, gusle
150.: Harfe f (*glaz.*) - harfa
150.: Harmonium n (*glaz.*) - harmonij
150.: Harmonika f (*glaz.*) - harmonika
256.: Posaune f (*glaz.*) - vrsta limenog glazbala
itd.

Slijedeće natuknice iz istog područja nemaju odrednicu *glaz.*, a i one stoje umjesto velikog broja istih primjera.

Stranica:

55.: Bläser m - trubač
113.: Fiedel f - gusle
130.: Geiger m - guslač, violinist
139.: Gitarre f - gitara

334.: Trommel f - bubanj
252.: Pfeife f - svirala, zviždaljka
335.: Tuba f - trublja, tuba
itd.

2.7.1.2. Neujednačeno navođenje odrednica u pojedinom dijelu rječnika

Premda davanje odrednica spada u nedostatke iz nehaja, površnosti ili brzopletosti, premda one ne umanjuju vrijednost rječnika, neujednačeno navođenje ukazuju na nepreciznost i nedosljednost redakcije. No, ova nedosljednost upada možda još više u oči ako se vidi da se odrednice u jednom dijelu rječnika navode na jedan, a u drugom dijelu rječnika na drugi način ili ako se kod istih riječi u jednom dijelu odrednica navodi, a u drugom ne navodi.

Da se ne bi previše i nepotrebno opisivalo biti će razlike istaknute u nekolicini navedenih primjera.

Njemačko-hrvatski:

Stranica:

21.: Apfelsine f (bot) - naranča

21.: Apostel m - apostol

226.: Ministrant m (rel/kat) - ministrant

228.: Mitternachtsmesse f (rel)

334.: Trommler m (glaz) - bubnjar

378.: Wassermelone f - lubenica

itd.

Hrvatsko-njemački:

Stranica:

615.: naranča f - Orange f

445. apostol (rel) - Apostel m, Jünger
Jesu m

597.: ministrant - (rel) -Ministrant m

685.: ponočka - Mette f. - ponočka

462.: bubnjar - Trommler m

583.: lubenica f (bot) -Wassermelone

2.7.1.3. Neujednačenost navođenja natuknica u pojedinom dijelu rječnika

Radi li se u jednom (ili dva toma) njemačko-hrvatski i hrvatsko-njemački rječnik, korisnik polazi od pretpostavke da će naći onu natuknicu koja njega zanima i to u bilo kojem dijelu rječnika. Nijemac će pogledati u njemačko-hrvatski dio kako bi pronašao neku hrvatsku riječ, a Hrvat će pogledati u hrvatsko-njemački dio da bi pronašao njemačku riječ. To je dostojno i pravedno! Usporede li se natuknice u oba dijela ovog rječnika ustanoviti će se da mnoštvo natuknica dolazi samo u jednom dijelu rječnika. Neka nekolicina primjera koja stoji za poprilično mnoštvo istih nepravilnosti protumači opisanu činjenicu.

Njemačko-hrvatski:

Stranica:

10: Adamsapfel m. - Adamova jabučica

10: Äffin f. (zool) - majmunica

11: Aktenmensch m - birokrat

13: Altweibersommer m - bablje ljeto

Hrvatsko-njemački:

Stranica:

adamova jabučica - *nije navedena*

majmunica - *nije navedena*

birokrat - *nije navedena*

bablje ljeto - *nije navedena*

66.: Countdown n - odbrojavanje	odbrojavanje - <i>nije navedena</i>
66.: Comic m - strip	strip - <i>nije navedena</i>
125.: Gaffer m - zjakalo	zjakalo - <i>nije navedena</i>
125.: Gallwespe f - osa šiškarića	osa šiškarića - <i>nije navedena</i>
str. 498: Advent - <i>nije navedena</i>	došašće (<i>rel</i>) - Advent m
Adam - <i>nije navedena</i>	443.: Adam - Adam m
Zahnbrasse - <i>nije navedena</i>	849.: zubatac - Zahnbrasse f, Zahnbrassen m
Harfenistin - <i>nije navedena</i>	518.: harfistica f (glaz) - harfistica
Firmung f - <i>nije navedena</i>	572.: krizma (<i>kat</i>) - Firmung f
Messdiener m - <i>nije navedena</i>	597.: ministrant m (<i>rel</i>) - Messdiener
Altar m - <i>nije navedena</i>	646.: oltar - Altar m
Kücken n - <i>nije navedena</i>	669.: pile (<i>zool</i>) - Kücken n
itd.	

4.7.1.4. Neujednačeno navođenje prijevoda

U ovoj rubrici je naveden pregršt primjera koji zorno pokazuju da se prilikom prijevoda slijedećih natuknica nije sustavno radilo.

Njemačko-hrvatski	Hrvatsko-njemački
Stranica:	Stranica:
10.: Adel m - plemstvo	672.: plemstvo - Adel m. Aristokratie f
10.: Adoptivkind n - posvojče	690.: posvojče - Adoptivkind n, Pflegekind n
11.: Ahnung f - slutnja	762.: slutnja - Ahnung f, Vermutung f, Intuition f
20.: Anstreicher m - ličilac	580.: ličilac - Maler m
84.: Echo n - jeka	547.: jeka - Echo n, Wiederhall m, Widerschall m
379.: Weihnachtsmette f (<i>rel</i>) - ponočka	685.: ponočka - Mette f Mitternachtsmesse f Mitternachtsgottesdienst m

2.7.1.5. Neujednačeno pojašnjenje natuknica

Bez obzira na jezik struke, postoji dosta riječi u svakidašnjem govoru koje se ne upotrebljavaju jako često, koje su ipak u upotrebi, bilo u jednom ili drugom jeziku. Za takve natuknice rječnik donosi prijevod, no ako se radi o prijevodu 1:1 onda će korisnik ostati zaklinut za značenje pojedine natuknice. Stoga je dobro pohvaliti činjenicu da rječnik pojedine natuknice ne samo da prevodi, nego s prijevodom daje i pojašnjenje natuknice. Tako gledano su slijedeći primjeri jako dobro opisani.

Stranica:

57.: Bodenkredit m - kredit na temelju vlasništva nad zemljom
152.: Hedonismus m - hedonizam, nauk po kojemu je najviši cilj naslada

176.: Kaliko m - kaliko, gusta pamučna tkanina
177.: Kanister m - kanister, limena ili plastična posuda za tekućinu
229.: Moloch m (zool) - moloh, australski gušter tijela pokrivenog bodljama
248.: Pantomime f - pantomima, kazališna igra bez riječi, izražavanje kretnjama i mimikom
262.: Putte f - anđelak, lik djeteta u renesansnoj umjetnosti
itd.

No, ako su navedeni primjeri dobro pojašnjeni, postavlja se pitanje zašto to nije urađeno i kod slijedećih natuknica?

Stranica:

199.: Kubismus m - kubizam
229.: Molluske f (zool) - mekušac
248.: Pantheismus m - panteizam
256.: Positivismus m (fil) - pozitivizam
260.: Prometheus m (mit) - Prometej, jedan od tirana
267.: Rationalismus m (fil) - racionalizam
itd.

2.7.2. Ozbiljne pogreške

2.7.2.1. Krivi članovi kod njemačkih imenica

Jedan od većih problema za korisnike njemačkog jezika, iako na prvi pogled izgleda nevažan, jeste upotreba člana imenice. Onaj tko nije ispravno naučio član njemačke imenice *die Möwe* se izlaže opasnosti da na njemačku imenicu prenese hrvatski genus te kaže *der Möwe*. Slično će proći i onaj koji njemačkoj riječi *Paprika* pridoda član *die*, jer je to u hrvatskom tako. Iz ovog, a i iz drugih razloga mora svaki rječnik pomno paziti da kod njemačkih natuknica navodi ispravan član. Nekoliko primjera navođenja neispravnog člana.

Nevedeni članovi u zagradaama prema *Duden Universalwörterbuch*.

Stranica:

36.: Bahngleise das - kolosjek (Ispravni član za množinu je die).
37.: Barometer das - barometar (Ispravni član je das i der)
39.: Bediente der - sluga (Ispravni član je der i die)
54.: Biskuit das - dvopek, biskvit (Pravi član je das i der).
250.: Perpendikel das - njihalo (Pravi član glasi das i der)
253.: Pickee der - pamučna tkanina, pike (Pravi član je der i das)
253.: Pikkolo der - 1. pikolo, 2.mala flauta (Pravi član je za imenicu pod 1. der, a pod 2. das)
255.: Poker das - poker (Pravi član je das i der)
255.: Plebs der - 1. puk, 2. prosta svjetina (Pravi član je die i der)
260.: Prospekt der - prospekt (Pravi član je der i das)
264.: Queue das - biljarski štap (Pravi član je das i der)
444: Ankara - Ankara das (Glavni grad Turske je bez člana)
itd.

2.7.2.2. Krivi prijevodi

Pod krive prijevode mogu se svrstati dvije vrste pogrešaka, naime one koje proizlaze iz načina pisanja rječnika, a to je sustav 1:1 i one koje proizlaze iz krivog prijevoda bez obzira na to da li se kod prijevoda radi o samo jednom ili više ekvivalenata u drugom jeziku.

a) Krivi prijevodi radi sustava 1:1.

Postoji veliki broj natuknica koje su prevedene u drugi jezik samo s jednom riječju, premda ista riječ u drugom jeziku ima još značenja koja pak nisu nigdje navedena. Prevoditelj ide od pretpostavke da je u rječniku navedena jednakovrijednica ispravna i jedina mogućnost. Samo nekoliko primjera.

Stranica 197.: das Kreuzweg - razkrižje

Pretpostavimo da nekom hrvatskom prevoditelju zatreba izraz za *put križa*. Radi se o nekom tekstu iz povijesti umjetnosti, religije itd. On ovaj izraz neće naći u rječniku, niti pod riječju *put* niti pod *križ*. Ako bi slučajno negdje našao da se na njemačkom *put križa* kaže *der Kreuzweg*, a da bi se uvjerio pogleda li u njemačko-hrvatski dio naći će gore navedeni prijevod, što mu neće pomoći. No, da se je kod njemačke natuknice *Kreuzweg* navelo 1. *razkrižje*, *raspuće*: 2. *križni put*, *put križa*, onda bi se korisniku rječnika pomoglo. Znači njemačka riječ *Kreuzweg* je prevedena samo s jednom riječju, što je nekorektno i što onemogućuje korištenje rječnika.

Stranica 129.: das Gegenstück - dopuna

No, što će uraditi prevoditelj koji traži prijevod za npr. rečenicu *on je živa suprotnost svome bratu - er ist ein wahres Gegenstück zu seinem Bruder*. Pored prijevoda *dopuna* moralo je u rječniku, potpunosti radi, stajati još i natuknica *suprotnost*, *parnjak*, *pandan*, *nešto odgovarajuće*. Tek u ovom slučaju bi rječnik pomogao prevoditelju!

Stranica 127.: das Gebein - kosti

Njemačka natuknica *Gebein* opisuje prvobitno *cijelo tijelo*, kada nekog npr. kroz cijelo tijelo prođu trnci, onda se cijelo tijelo prevodi s riječju *Gebein*. Drugo značenje glasi *posmrtni ostaci*, a onda *kostur* i tek onda *kosti*. Njemačka rečenica *seine Gebeine wurden nie gefunden* se ne smije prevesti kao *njegove kosti nikada nisu pronađene*, nego *njegovi posmrtni ostaci nisu pronađeni*.

Stranica 126.: garen - kuhati

I ova natuknica je prevedena po sustavu 1:1. Smiješno bi bilo nekome prevesti rečenicu *das Fleisch gart auf kleiner Flamme - meso se kuha na laganoj vatri*. Naravno može se meso i kuhati na laganoj vatri, ali treba svakako navesti da *garen* znači ne samo *kuhati*, nego i *peći* i *pirjati*.

Stranica 120.: die Freizeit - slobodno vrijeme

Hrvatska natuknica *slobodno vrijeme* na njemačkom glasi *die freie Zeit*, naime ako netko završava posao u tri poslije podne, on iza ručka kod kuće ima *slobodno vrijeme - die freie Zeit*. Ostane li netko bez posla, onda on po cijeli dan ima slobodno vrijeme,

naime ne mora ići na posao. No, ako taj isti u slobodnom vremenu nešto radi što ga zanima, rezbari nekakve kipiće, pravi maske, šiva košulje itd. onda je to za njega *die Freizeit* - svrsishodno iskorišteno slobodno vrijeme. Rječnik ne razlikuje dakle njemačku riječ *die freie Zeit* - slobodno vrijeme i drugu riječ *die Freizeit* - svrsishodno iskorišteno slobodno vrijeme. itd.

b) Krivi prijevodi

Kod ovih se krivih prijevoda ne radi o činjenici da je natuknica jednog jezika koja može imati više značenja prevedena jednom riječju u drugi jezik, nego o krivom prijevodu kao takvom.

Nekoliko primjera krivog prevođenja.

Stranica 48.: *Bescherung* f - dar, poklon

Njemačka natuknicu *die Bescherung* opisuje kao prvo slavljenje božićnog darivanja, znači više sam čin kao takav, a onda i darove koje netko dobiva za Božić. Prema ovome se *Bescherung* nikako ne može prevesti s riječima *dar*, *poklon*, nego više s riječima *darivanje*, *dijeljenje božićnih darova*. Smiješno bi bilo prevesti hrvatsku rečenicu *bicikl je moj dar za Božić* - *das Fahrrad ist meine Bescherung für Weihnachten*. Uzgred rečeno, ovakvih krivih prijevoda ima dosta kod prijevoda naših promidžbenih tekstova, monografija, reklama itd. na njemački jezik!

Stranica 127.: *das Gebräu* - loše piće, bučkuriš

Njemačka riječ *Gebräu* ne znači samo *loše piće*, *bučkuriš*. Ovo je njeno drugo značenje, pravo značenje glasi *pivo*, *piće nastalo vrenjem*, kako to rječnik R. Hansen-Kokoruš na str. 606. navodi: *Gebräu* (n; [e]s, -e) - 1. *pivo*; *piće nastalo vrenjem*; 2. pej. *bučkuriš*, *loše piće*. Kada bi netko njemačku rečenicu *das Bier ist ein tolles Gebräu* preveo na hrvatski pomoću ovog rječnika onda bi prijevod glasio *pivo je odličan bučkuriš*. Možda to i važi za neka piva, ali zasigurno ne za sva! Pravi prijevod pak glasi *pivo je odlično piće*.

Stranica 670.: pjesma - *das Gedicht*, *die Dichtung*

Hrvatska riječ *pjesma* se prevodi kao *Gedicht*, *Dichtung*. S ovim navodima neće korisnik ispravno prevesti tekst u kojem se kaže da je neki *bend* pjevao poznatu staru pjesmu, budući da riječ *pjesma* u ovom kontekstu znači *das Lied*, a ova natuknica nije navedena kod hrvatske riječi *pjesma*. Korektnosti radi trebalo je kao prijevode riječi *pjesma* navesti *das Gedicht*, *die Dichtung*, *das Lied*. Tada bi se rječnikom moglo poslužiti.

Stranica 260.: *der Proselyt* - obraćenik, novo-obraćenik, prozelit

U hrvatsko-njemačkom dijelu nije ova natuknica navedena.

Hrvatski prijevodi natuknice *der Proselyt* nisu svi korektni. Naime, riječ *novo-obraćenik*, *obraćenik* može biti svatko i to u raznoraznim situacijama. Ako se natuknice odnose na religiju onda je *obraćenik* osoba koja je iz jedne religije prešla u drugu, premda se ne može reći da je *obraćenik* vezan samo za prelaz iz neke druge religije npr. na kršćanstvo. *Obraćenik* je bilo prije, a ima ih i danas! Njemačka riječ *der Proselyt* je manje više vezana za stari vijek i to kada je netko iz poganstva prešao

na židovstvo. Ne bi se nikako smjelo reći, ili u prijevodu upotrijebiti riječ *Proselyt* za nekog mladog Nijemca koji je prešao na Islam.

Stranica 488.: *dova* v. - molitva, blagoslov

Riječ *dova* u Islamu opisuje svakodnevnu molitvu koja se obavlja pet puta na dan u smislu obavezne molitve, no postoje i druge molitve kao molitva za kišu itd. Ovako gledano prijevod arapske riječi *dova* na njemački s rječju *das Gebet* je korektna. No, u Islamu nema, kao u kršćanstvu, blagoslova nekakvih predmeta, blagoslova vode, blagoslova krunice itd. tako da je prijevod riječi *dova* u smislu *blagoslov* (u Njemačkom *der Segen, die Segnung, die Einsegnung*) kriv.

Stranica 763.: službenica - *Angestellte* f, *Beamtin* f

Njemačka riječ *Angestellte*, opisuje osobu koja radi u nekoj privatnoj tvrtki ili kod privatnog poslodavca, a za to se u hrvatskom upotrebljava riječ *namještenica*. Osoba koja radi u državnoj tvrtki i koja ima sasvim drugačije uvjete rada (ne može joj se lagano dati otkaz, prima malo veću mirovinu itd.) u Njemačkoj je *Beamtin*, u Hrvatskoj *službenica*.

2.8. Langenscheidt, Džepni rječnik, Hrvatsko-Njemački, Njemačko-Hrvatski

Sam naslov kaže da se radi o *džepnom rječniku* što uistinu povećava mogućnosti njegove upotrebe. Može se nositi skoro uvijek sa sobom.. U samom predgovoru rječnika na šestoj stranici stoji:

"Razvoj događaja u državama, koje su nastale raspadom bivše Jugoslavije doveo je do razdvajanja hrvatskog i srpskog jezika. Osnovu ovom rječniku čini današnji hrvatski jezik."

Uzgređ rečeno moglo bi se, ali nije potrebno, redakciji prebaciti da upotrebljava krivu formulaciju kada kaže, da je došlo *do razdvajanja*. Naime nikada srpski i hrvatski nisu bili jedan jezik pa su se sada eto razdvojili. Radilo se uvijek o dva samostalna jezika, koji su umjetno pretvoreni u neku vrstu jednog jezika, a prvi rječnik ove izdavačke kuće je glasio *Njemačko-srpskohrvatski rječnik za Jugoslaviju* iz 1989. godine.

Uzme li se pak za ozbiljno gore navedeni citat i pokloni li mu se povjerenje čitatelj će ostati iznenađen kada na stranici 350.: nađe natuknicu *srpskohrvatski - Ling. serbokroatisch* na stranici 84.: natuknicu *hrvatskosrpski - kroatoserbisch*. Čemu ove natuknice, ako su se jezici, eto razdvojili, kako stoji u citatu?!

No bez obzira na ovu primjedbu, naglasiti se mora da rječnik navodi veliki broj riječi koje se više ne upotrebljavaju u današnjem hrvatskom jeziku. Možda u srpskom!?

Naravno, ovaj rječnik je dobar kao i svi analizirani rječnici, no i kod njega postoje propusti koji bi se morali ispraviti i koji otežavaju njegovu upotrebu.

2.8.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti.

2.8.1.1. Traljave vremenske odrednice

Kako je zadnje izdanje rječnika bilo 2007. godine, smjelo bi se očekivati da će i pred ovim natuknica stajati kratica *hist.* (= *historisch, alt, povijesni*) kako je to opisano u uvodu. Kod slijedećih natuknica u oba dijela nema odrednice *hist.* Naše je konstatirati, a ne pokušati odgovoriti na pitanje zašto je tomu tako!

Stranica:

84.: hrvatskosrpski - kroatoserbisch

93.: istočni blok - Ostblock m

107.: Jugoslaven - Jugoslawe m

107.: Jugoslavenaka - Jugoslawin f

107.: jugoslavenski - jugoslawisch

107.: Jugoslavija - Jugoslawien n

350.: srpskohrvatski *LING* - serbokroatisch

723.: Jugoslawe m (-n, -n) - Jugoslaven

723.: Jugoslawien n (-s,) - Jugoslavija

723.: Jugoslawin f (-, -nen) Jugoslavenka

723.: jugoslawisch - jugoslavenski

(743.: kroatoserbisch - *Adj. LING* - hrvatskosrpski

841.: serbokroatisch *Adj.* -srpskohrvatski
itd.

4.8.1.2. Neujednačene strukovne odrednice

Dovoljno je navesti samo nekoliko primjera koji zorno pokazuju kako se i u ovom rječniku strukovne odrednice nisu sistematski i dosljedno stavljale. Ovdje treba još nadodati da su strukovne odrednice ne samo kod pojedinih natuknica nego i u pojedinim djelovima rječnika nedosljedno stavljane.

Pogledamo li strukovnu odrednicu *ZOOL.* imamo slijedeću sliku. Samo ove dvije natuknice su dovoljne da pokažu navedenu proizvoljnost, naime na str. 40.; ima dakle odrednicu, a isto tako jedna vrsta ribe na str. nema odrednicu. Nejasno je zbog čega na str. 761. *Maus f* (-, "-e) *ZOOL.* - *miš* ima odrednicu, a na str. 801. *Ratte f* (-, -n) - *štakor* nema? No, neka ovu konstataciju potkrijepi još samo šačica primjera. Tako slijedeće natuknice imaju odrednicu *ZOOL.*

Stranica:

40.: cipal *ZOOL.* - Meeräsche f

42: cvičak - *ZOOL.* - Grille f

76: golub *ZOOL.* - Taube f

106: jelen *ZOOL.* - Hirsch m

106: jegulja *ZOLL.* - Aal m

itd

Ove i mnoge druge natuknice nemaju odrednicu *ZOOL.*

Stranica:

212.: pastrva - Forelle f

371.: ševa - Lerche f

433.: vrana - Krähe f

541.: Aal m - jegulja

693.: Grille f - cvičak

711.: Hirsch m - jelen

867: Taube f - golub

itd.

Ništa bolje nije ni s odrednicom *MUS.*

Stranica:

81.: gusle - Gusla f

82.: harfa - Harfe f

82.: harmonika - (*Zieh*-)Harmonika f

115.: klavir - Klavier n

201.: orgulje - Orgel f

701.: Harfe f (-, -n) .- harfa

798.: Querflöte f (-, -n) -poprečna truba

875.: Trompete f (-, -n) - truba

itd.

Jedina natuknica koja ima odrednicu *MUS.* je na stranici 73. *gajde Mus.* - *Dudelsack* m.

Iste primjedbe važe i za odrednicu *BOT.*

Stranica:

104.: jaglac BOT. - Primel f
144.: mandel BOT. - Mandel f
751.: glog BOT. - Hagedorn m
itd.

Slijedeće natuknice nemaju odrednicu BOT.

Stranica:

63.: dud - Maulbeere f
107.: jorgovan - Flieder m
141.: ljubica - Veilchen f
itd.

Odrednica REL je isto tako trajavo i nesustavno navođena, a za sve odrednice se smije reći, da je bolje bez njih nego li ih površno navoditi.

Tako se odrednica REL. navodi npr. kod slijedećih natuknica:

Stranica:

129.: krizma REL. - Firmung f
129.: firmen REL. - krizmati
149.: misa REL. - Messe f
267.: pričest REL. - Abendmahl n
itd.

Slijedeće natuknice nemaju odrednicu REL:

Stranica

91.: ispovijed - Beichte f;
91.: ispovijedati - beichten;
234.: pomazanje -Weihung f; (Priester-)Weihe f
itd.

Naglasiti treba da bez obzira na navođenje ili nenavođenje odrednice *REL*. sama odrednica nije precizno opisana i dovodi često do krivog razumijevanja. Samo jedan primjer. Tako imamo na stranici 36. natuknicu: *brojanice REL*. - Rosenkranz m., a na stranici 130. natuknicu: *krunica REL*. - Rosenkranz m.

Mnogo korisnika će čitajući ove navode pomisliti da je *brojanica* i *krunica* jedno te isto, jer su obadvije riječi podređene odrednici *REL*. Riječ *brojanice* označavaju molitveno pomagalo u Pravoslavnoj crkvi, a sastavljeno je od vunenih uzlova koji su povezani tako da u sebi sadrže sedam križeva. Po predaji je jedan pravoslavni monah pravio uzlove za brojanice po danu, a po noći mu ih je vrag uvijek razvezivao. Jednoga dana je anđeo došao do monaha i pokazao mu je kako se trebaju praviti čovorovi na brojanicama da ih đavao više ne može razvezati. Čovorovi/uzlovi brojanica se prave od vune i njih ima 100, 50 ili 33 čvora. Riječ *krunica* je molitveno pomagalo u katoličkoj crkvi, ima 59 zrna koje mogu biti od drveta, metala, bisera itd. Kada rječnik govori o *brojanici* i navodi odrednicu *Rel*. onda treba naznačiti da se radi o Pravoslavnoj crkvi. Tek onda će njemački korisnik znati kako i gdje će upotrijebiti riječ *Rosenkranz* i kako će ju opisati u jednom određenom tekstu. Uostalom molitveno pomagalo u islamu također se zove *brojanica*.

2.8.1.3. Novodenje stranih/tuđih riječi

Ovdje ćemo za riječi u hrvatskom jeziku uzeti kao mjerodavni rječnik R. Hansen-Kokoruš, jer tamo stoji da je Slavistički seminar u Mannheimu odgovoran za njemačku stranu rječnika.

"U organizaciji Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje rješavala su se pitanja hrvatskih ekvivalenata, njihova jezična i strukovna redakcija:" (str. IX.).

Upravo ćemo iz ovog razloga usporediti neke riječi iz ovog rječnika i rječnika Langenscheidt kako bi time pokazali da riječi upotrebljene u Langenscheidt nisu navedene kao hrvatske riječi u rječniku R. Hansen-Kokoruš.

Langenscheidt:

Stranica:

43.: časovnik - Uhr f

43.: časovničar - Uhrmacher m

43.: čas: davati časove - (Unterrichts-
stunde geben)

69.: fabrika - Fabrik f

72.: fudbal - Fußball m

107.: jorgan - Steppdecke f

113.: kefa - Bürste f

141.: ljljak - Fledermaus f

itd.

R. Hansen-Kokoruš:

Stranica:

881.: Uhr f (-; -en) - sat

881.: Uhrmacher m (-s; -) - urar

892.: Unterrichtsstunde f (-, -en)
nastavni sat

658.: Fabrik (f (-; -n) - tvornica

675.: Fußball n (-[e]s) - nogomet

857.: Steppdecke f (-, -n) - poplun

615.: Bürste f (-, -n) četka

550: Fledermaus f (-; -mäuse)

šišmiš, ljljak, netopir

2.8.1.4. Neujednačeno navodenje natuknica i prijevoda u pojedinom dijelu rječnika

Zanimljivost rječnika se sastoji i u tome, što su u hrvatskom-njemačkom dijelu navedeni sasvim drugačiji ekvivalenti nego u njemačko-hrvatskom dijelu. Jako je teško tu naći odgovor, jer zašto bi se npr. njemačka riječ *Hirte* u jednom dijelu rječnika prevodila riječju *čoban*, a u drugom dijelu s riječju *pastir*?! Bez obzira na mnoga druga pitanja koja bi se ovdje mogla postaviti, važna je konstatacija i pitanje. Koji ekvivalent uzeti prilikom prijevoda? U odnosu na gore navedeni primjer prevoditelj će se morati odlučiti ili za riječ *čoban* ili za riječ *pastir*.

Nekoliko primjera stoji umjesto mnoštva drugih koji zornije pojašnjavaju rečeno. Različite riječi u različitim dijelovima rječnika označene su masnim slovima.

Hrvatsko-njemački dio:

Stranica:

20.: apostolski stol - der Heilige
Stuhl

28.: bezbjednost - Sicherheit f

43.: čankoliz - Schmarotzer m

46.: čoban - Hirte m

48.: ćutjeti - empfinden, fühlen

48.: ćurak - Truthahn m

Njemačko-hrvatski dio:

Stranica:

355.: Sveta Stolica- der Heilige Stuhl

842.: Sicherheit f (-; - en) - sigurnost

828.: Schmarotzer m (-s; -) - muktaš,
parazit, nametnik

711.: Hirte m (-n; -n) - pastir

644.: empfinden - osjetiti

673.: fühlen - osjetiti

876.: Truthahn m (-(e)s; "-e) - puran

48.:ćurka - Pute f.	797.: Pute f (-; -n) - pura
64.: duhati - blasen	607.: blasen - puhati
69.: fabrika - Fabrik f	658.: Fabrik f (-; -en) - tvornica
70.: fićuk - Pfiff m	790.: Pfiff m (-(e)s; -e) - zvižduk
72.: fudbal - Fußball m	675.: Fußball m (-(e)s) - nogomet
109.: kajsijača - Pfifferling m	790.: Pfifferling m (-s; -e) - lisičarka
109.: kalemiti - impfen	717.: impfen - cijepiti, vakcinirati
110.: kamila - Kamel n	725.: Kamel n (-(e)s; -e) - deva
133.: kurjak - Wolf m	930.: Wolf m (-(e)s; -e) - vuk
182.: obezbjeđen - Sicherheits-	842.: Sicherheits- - sigurnosni
182.: obezbjediti - sichern	842.: sichern- osigurati
214.: perla - Perle f	788.: Perle f (-; -n) - biser
280.: prolistati - durchlesen	629.: durchlesen - pročitati
itd.	

Kod ovih i velikog broja drugih natuknica koje su različito navedene prevoditelj će imati problema za koju će se riječ odlučiti, za *fudbal* ili *nogomet*, za *fićuk* ili *zvižduk*, za *puran* ili *ćurak*, za *kurjak* ili *vuk* itd.

Još jednu nejasnoću ovdje treba navesti. Naime, čak i u samom hrvatsko-njemačkom dijelu su često za jednu njemačku natuknicu navedena dva hrvatska prijevoda i to na sasvim različitim mjestima. Ako se pak radi o hrvatskim riječima u hrvatsko-njemačkom dijelu, onda su se te različite riječi mogle navoditi zajedno. Ne ulazeći u raspravu radi li se o riječima iz različitih jezika (što ne bi smjelo biti jer se radi o hrvatsko-njemačkom rječniku) natuknice su se trebale navoditi zajedno ili se morala navesti samo jedna natuknica. Zašto na jednom mjestu npr. str. 182. navoditi natuknicu *obezbjediti* – *sichern*, a na str. 202. *osigurati* - *sichern*? Ako su *obezbjediti* i *osigurati* riječi hrvatskog jezika onda su se obadvije mogle navesti pod jednom natuknicom kao npr *obezbjediti*, *osigurati*, a ako su iz dva jezika onda se je trebala uzeti samo ona iz hrvatskog jezika.

Evo samo nekolicina primjera koja zorno opisuje rečeno. Sve su riječi uzete samo iz Hrvatsko-njemačkog dijela ovog rječnika!

Stranica:

27.: bešika - Wiege f	119.: kolijevka - Wiege f
36.: brojanica - Rosenkranz m	130.: krunica - Rosenkranz m
69.: fabrika - Fabrik f	391.: tvornica - Fabrik f
71.: fiskultura . Trunen n	383.: tjelovježba - Turnen n
82.: hartija - papier n	210.: papir - Papier n
108.: jutrenje - Mette f	473.: zornica - Mette f
itd.	

2.8.2. Ozbiljne pogreške

Ozbiljne pogreške u rječniku naveliko otežavaju korištenje istoga i dovode korisnika u zdvajanje. Ozbiljne pogreške su u ovom rječniku nastale iz razloga:

a) jer je jedna njemačka natuknica prevedena samo jednom hrvatskom natuknicom, radi se dakle o sustavu pisanja rječnika 1:1, ili

b) jer je jedna njemačka ili hrvatska natuknica prevedena nekada i s više ekvivalenata, ali su oni krivi.

Ad a)

Češće i skoro uvijek se značenje natuknice u jednom jeziku donekle razlikuje od značenja natuknica u drugom jeziku, zato je pisanje rječnika po sustavu 1:1 donekle neispravno i riskantno. Samo nekoliko primjera.

Stranica 118.: kockar - Würfelspieler m

Ovdje se radi o doslovnom prijevodu, koji bez daljnega može opisivati i čovjeka koji se u slobodno vrijeme zabavlja i igra kockama. Napomenuti treba da postoji jako puno igara gdje je potrebna *kocka* - *der Würfel* tako da se na temelju prijevoda i ne može znati radi li se o igri *čovječe ne ljuti se, monopoli* ili nekoj drugoj. Riječ *kockar* opisuje pak i igrača na sreću koji igra za novac i to bilo kartama, bilo kockama bilo kojom drugom igrom. *Kockar* je dakle osoba koja se igra igrama na sreću, no *kockar* može biti i osoba kojoj su igre na sreću postale strast. U rječniku je trebalo kod hrvatske riječi *kockar* navesti i opisati njemačke natuknice, *Spieler, Glücksspieler, Kartenspieler, Hasardeur* itd., inače je prijevod hrvatske riječi *kockar* u ovom rječniku nepotpun i malo će kome pomoći.

Stranica 152.: moćnik - einflussreiche, mächtige Person

Budući da je naveden samo jedan ekvivalent, u smislu *moćne, utjecajne osobe*, korisnik ovim rječnikom neće moći prevesti tekst u kojem se npr. govori da se u nekoj crkvi čuva *moćnik* s relikvijama nekog sveca. Taj *moćnik* se pak na njemačkom zove *der Reliquiar*. Znači pored navedenog značenja trebalo je navesti još i riječ *Reliquiar* ili ovaj drugi *moćnik* navesti kao zasebnu natuknicu, koja u rječniku nije nigdje navedena.

Stranica 241.: post - Fastenzeit f

I ovdje se radi o prijevodu po sustavu 1:1, što korisniku otežava upotrebu rječnika. Hrvatska riječ *post* može imati i značenje izraza *vrijeme posta* što je u njemačkom *die Fastenzeit*, može značiti i sam *post* kao takav, a tomu onda odgovara njemačka riječ *das Fasten*.

Stranica 552.: Abzweigung f - odvojak

Budući da postoje različiti odvojeci, tako može biti odvojak s ceste, odvojak može biti na samom križanju ceste itd. Trebalo je korektnosti radi kod njemačke natuknice *Abzweigung* navesti slijedeće hrvatske ekvivalente; *račvanje, križanje, raskrižje, odvojak*.

Stranica 552.: Abwertung f - devalvacija

Njemačka riječ *Abwertung* znači devalvaciju samo onda ako se radi o novcu, no njemačka natuknica *Abwertung* ima i druga značenja koja nisu navedena. Što će napraviti prevoditelj s ovim rječnikom ako naiđe na tekst u kojem riječ *Abwertung* opisuje obezvređivanje nečega. Prijevod *devalvacija* po sustavu 1:1 je kriv jer je kao ekvivalent riječi *Abwertung* trebalo u hrvatskom navesti *smanjenje vrijednosti, devalvacija, podcjenjivanje, obezvređivanje, devalorizacija*.

Stranica 581.: ausfallen - ispasti

Hrvatski glagol *ispasti* znači ovdje kao ekvivalent glagolu *ausfallen* i sve i opet ništa. *Ausfallen* može u njemačkom označavati da:

- nekome opada kosa (*Die Haare fallen ihm aus.* - *Ispada/otpada mu kosa*);
- nešto se ne održava (*Der Unterricht fällt aus.* - *Nastava ispada/ne održava se/je otkazana.*);
- nešto je prestalo raditi (*Ein Triebwerk ist ausgefallen.* - *Jedan pogonski mehanizam je otkazao/stao/prestao raditi.*);
- nečega je nestalo (*Der Strom fiel aus.* - *Nestalo je struje.*);
- nešto se ne događa kako treba (*Der Meister ist wegen der Krankheit ausgefallen.* - *Majstor je otpao/nije sudjelovao/nije mogao raditi radi bolesti.*);

Kada bi se svi ekvivalenti, koji zorno pokazuju opasnost pisanja rječnika po sustavu 1:1, prikazali, unesak bi izgledao ovako: *ausfallen* - *ispadati*, *opadati*, *ne održavati se*, *biti otkazan*, *ne biti*, *nemati*, *stati*, *prestati raditi*, *proći*, *riješiti se*, *ne moći*, *ne sudjelovati*, *ne biti na raspolaganju*.

Stranica 902.: Verklärung f - uznesenje

Konačno samo jedan od mnogih primjera koji pokazuju da sustav pisanja 1:1 ne mora biti kriv samo zato jer nisu navedeni drugi ekvivalenti, nego i zato što je i jedini navedeni ekvivalent kriv.

Donekle začuđuje nemarnost i površnost cijele redakcije, jer su u njemačkom riječi *Verklärung* (= *preobraženje*) i riječ *die Himmelfahrt* (= *uznesenje*) opće poznate riječi i spadaju u opću kulturu skoro svake osobe u Njemačkoj. Ova i veliki broj sličnih pogrešaka iz područja religije se mogu tumačiti samo tako da je rječnik s njemačkog prevodio neki stranac kome je njemački strani jezik i komu je religija strana, a time onda i jedan ogroman dio opće kulture. Njemačka riječ *die Verklärung* prevodi se riječju *preobraženje*. Jako nezgodno bi bilo reći da se u crkvi u Hrvata svetkuje *die Verklärung Christi* i to onda prevesti kao *uznesenje Kristovo*. Nek' ima svašta!

Ad b)

Često je u rječniku navedena natuknica dok su u drugom jeziku navodi više ekvivalenata koji nisu protumačeni i primjerima pojašnjeni. Ako korisnik ne zna značenje tih ekvivalenata onda mu oni i ne pomažu. U čemu je razlika npr. kod njemačkih riječi *der Bekehrter* i *der Umgetaufte* za hrvatsku natuknicu *prekrštenik*? Njemačka natuknica *der Bekehrte* se na hrvatski prevodi riječju *obraćenik* koja opisuje osobu koja je prešla s jedne vjere u drugu ili pak koja je preuzela nekakav drugačiji stav, drugačiji način života itd.. Sam čin *obraćanja* nosi u sebi pozitivnu notu, jer se čovjek u načelu obraća na bolje. Riječ *der Bekehrte* u načelu se u njemačkom jeziku koristi kada se opisuje da je netko prešao na kršćanstvo. Natuknica *der Umgetaufte* ne opisuje nikakav prijelaz iz jedne vjere u drugu, nego prijelaz iz jedne kršćanske zajednice u drugu kršćansku zajednicu. Netko je dakle kršten po jednom ritualu pa ako prelazi u drugu zajednicu onda ga se može krstiti po drugom ritualu. Prema tome jedan musliman nikako ne može biti *der Umgetaufte* - *prekrštenik* nego samo *obraćenik*. Kod ove pogreške radi se samo kod nestručnjaka o malom propustu!

Stranica 264.: pretvorba - Verwandlung f; Umwandlung f; Metamorphose f; Wandlung f

Korisnik će kod prijevoda ove natuknice imati problema jer neće uvijek znati za koji se ekvivalent u njemačkom odlučiti, a svaka njemačka riječ pokriva donekle dio značenja hrvatske riječi *pretvorba*. Koju njemačku riječ će prevoditelj upotrijebiti npr. za hrvatski tekst kako je došlo do pretvorbe tekućine u paru. Da li je ova *pretvorba die Wandlung*, ili *die Verwandlung*, ili *die Umwandlung* itd. Kada se radi o pretvorbi kruha u Tijelo Kristovo npr. koju njemačku riječ uzeti? No, može se dogoditi da u kazalištu dolazi do promjene scenskog prostora. Da li ovakvu promjenu prevesti s *die Metamorphose*, *die Wandlung* itd. Može se dakle postaviti veliki broj pitanja kako bi se pokazala problematika prevođenja navedene natuknice. Pojedinačno gledano, a to je na neki način trebalo navesti u rječniku ili primjerima pojasniti, *die Verwandlung* opisuje *promjenu, preobrazbu, mijenjanje*, riječ *Umwandlung* opisuje *promjenu, izmjenu u smislu promjene nekakve kazne, preinaku nečega u nešto, promjena u smislu načina djelovanja*, riječ *Metamorphose* znači u biti *promjenu ili preobrazbu* i to kao *promjene iz jednog stanja življenja u drugo stanje, promjenu načina življenja, promjenu prirodnih materijala kroz povijest, promjenu ljudskog bića u životinju u pjesničkim izrazima*, riječ *Wandlung* onda *mijenjanje, promjenu iz nečega u nešto, pretvorbu* (samo u smislu pretvaranja kruha u Tijelo i vina u krv Kristovu). U ovom smislu je potpuno krivo kada se kod nas govori o *pretvorbi vlasništva* i kada se to prevodi kao *die Wandlung des Eigentums*.

Stranica 282.: propelo - Kruzifix n; Kreuz n

Budući da ni ovdje nije protumačena razlika, korisnik jako lako može pogriješiti te prilikom govora ili prijevoda zamijeniti pojedine riječi. Međutim riječi *Kreuz* i *Kruzifix* označavaju nešto sasvim drugo. *Križ* (= *das Kreuz*) može biti od različitog materijala, a radi se samo da jedan predmet ide preko drugoga. Naprotiv jedno propelo (= *das Kruzifix*) je križ na kojem se nalazi razapeto Isusovo tijelo. Ovako gledano je velika razlika ima li netko u kući *križ* ili *propelo*, a prilikom prevođenja mora se točno reći o čemu se radi. Kod hrvatske natuknice *propelo*, nije se smjela navoditi njemačka natuknica *das Kreuz* jer je to potpuno krivo. Štogod se čovjek kod nas više približava istini o vjerskoj pismenosti i pravoj vjeri, to se više udaljava od stvarnosti.

Stranica 283.: proroči - voraussagen; vorhersagen; prophezeien; weissagen

Odlučiti se za pravi ekvivalent znači i ovdje poznavati značenje svakog navedenog ekvivalenta. No, ako korisnik rječnika to zna onda mu rječnik i ne treba. Ovako će prevoditelj, ako koristi rječnik imati problema kod odabira pravog ekvivalenta. Riječ *voraussagen* znači *proroči* ili *predkazati*, ali samo u smislu ako netko na temelju nečega nekome kaže što bi se moglo dogoditi u budućnosti. Vidi li netko nekakvo jako nadareno dijete npr. u glazbi i sazna li da će to dijete dobiti mogućnost da se dalje usavršava, onda on može djetetu *proroči/predkazati* - *voraussagen* veliku glazbenu karijeru. Glagol *vorhersagen* znači isto *proroči*, ali više u smislu prognozirati, reći unaprijed. Tako može stručnjak na temelju mjerenja vremenskih prilika, satelitskih slika itd. *proroči/prognozirati/reći unaprijed* - *vorhersagen* kakvo će vrijeme nekoliko dana biti. Glagol *prophezeien* odgovara u hrvatskom glagolu *proroči*, ali u više značenja. Tako netko na temelju analize, iskustva, posebnog znanja itd. npr. može proroči ishod izbora. Drugo značenje glagola

prophezeien u smislu *proreći* je dobiti od Boga nalog i informaciju koja se mora reći ljudima, tako je npr. jedan prorok prorekao propast nekog grada. Četvrti ekvivalent *weissagen* znači isto *proreći*, ali u smislu vraćati, gatati itd. Tako je u grčkoj mitologiji Cassandra mogla proreći npr. propast Troje. Drugo značenje glagola *weissagen* sastoji se u tome što on opisuje da npr. nečiji izraz lica ili tijela ne proriče/nagovještava ništa dobrog. Tek nakon ovog opisa postaju navedeni njemački ekvivalenti jasni, razumljivi i upotrebljivi!

2.9. J. Kljaić, Njemačko-hrvatski praktični rječnik

Sam rječnik u predgovoru jasno navodi korisnike te na str. 5. kaže: "Namijenjen je širokom sloju korisnika, u tuzemstvu i inozemstvu, a napose učenicima, studentima i prevoditeljima". Upravo radi ovih korisnika, trebalo je rječnik analizirati. O samom ustroju rječnika na istoj stranici kaže: "Značenje natuknica daje se prijevodnim ekvivalentima i potkrepljuje primjerima, uz navođenje nužnih područja uporabe ili pobližih objašnjenja." Pogledamo li pak primjera radi str. 471. *Halbjude* m (-n, -n) - *polužidov*; na str. 616. *Kerzenrevolution* f. (-, -en) - *baršunasta revolucija, revolucija svijeća*, na str. 1344. *Wandlung* f. (-, -en)- rel. - *transsupstancijacija*, na str. 843. *Pogrom* m/n. (-s, -e) *pogrom* itd. smije se postaviti pitanje: Treba li se i kod navedenih natuknica navesti područje uporabe ili pobliže objašnjenje?!

Bez obzira na pogreške, smije se reći da je dobro da se ima ovakav rječnik. Ovdje će biti iznesene pogreške koje su bez većih problema mogle biti uklonjene, tim više što se u predgovoru navodi veliki broj osoba koje su pomagale pri sastavljanju rječnika. Čudno je da nitko od njih nije pogrešaku primjetio, a valjda neće biti tako da je toliko pogrešaka u rukopisu bilo, da su neke, eto, morale i ostati.

2.9.1. Pogreške iz nehaja, površnosti ili brzopletosti.

2.9.1.1. Neujednačeno navođenje strukovnih odrednica

Naravno da se smije reći, ako jedna natuknica zaslužuje neku strukovnu odrednicu, a ona nije navedena, da to i nije nikakva strašna pogreška. To se na našim prostorima i našim korisnicima može reći, mnogi će to i prihvatiti, no znanost kao takva svuda je ista te traži dosljednost, preciznost i stalnost. Pa, ako se uredništvo odluči stavljati odrednice, to mora biti sustavno, jer ako to nije tako, radi se protiv principa znanosti.

Pogleda li se sada strukovna odrednica *zool.* korisnik si, ako to i ne želi čitajući ove dvije natuknice postavlja pitanje. Zašto ona natuknica na str. 505: *Henne* f *zool.* (-, -n) - *kokoš* ima odrednicu, na str. 470. *Hahn* m. (-/e/s, Hähne) - *pijetao* nema odrednicu *zool.* Nikako doći na ideju zašto natuknica na str. 1305. *Vogel* m. *zool.* (-s, Vögel) - *ptica* ima odrednicu *zool.*, a ona ptica koja živi u šumi nema odrednicu *zool.*, naime na str. 1341. *Waldvogel* m (-s, -vögel) - *šumska ptica*. Evo samo još jedan primjer da sve bude upečatljivije. Na str. 358: stoji natuknica *Fuchs* m. *zool.* (-es, Füchse) - *lisica* znači s odrednicom, a malo niže dolje na istoj str. 358: *Füchsin* f. (-, -nen) - (*ženka*) *lisica* nema odrednicu *zool.*

Samo šačica natuknica koje imaju odrednicu *zool.*

Stranica:

- 1.: *Aal* m. *zool.* (-/e/s, -e) - jegulja
- 173.: *Dachs* m. *zool.* (-es, -e) - jazavac
- 281.: *Esel* m. *zool.* (-s, -e) - magarac
- 557.: *Horntier* n. *zool.* (-/e/s, -e) - rogata životinja
- 560.: *Huhn* n *zool.* (-/e/s, Hühner) - kokoš
- 570.: *Igel* m. *zool.* (-s, -) - jež
- 611.: *Kater* m. *zool.* (-s, -) - mačak

658.: Kuh f. *zool.* (-, Kühe) - krava
728.: Maus f. *zool.* (-, Mäuse) - miš
1428.: Ziege f. *zool.* (-, -n) - koza
itd.

Evo šačice natuknica koje nemaju odrednicu *zool.* što se pak s najboljom namjerom nikako ne može protumačiti.

Stranica:

174.: Dackel m. (-s, -) (vrsta psa) - jazavčar
358.: Füchsin f. (-, -nen) (ženka) - lisica
557.: Hornvieh n. (-s) - rogata stoka
562.: Hund m. (-/e/s, -e) - pas
592.: Jagdhund m. (-/e/s, -e) - lovački pas
603.: Kalb n. (-/e/s, Kälber) - tele
612.: Katze f. (-, -n) - mačka
827.: Perserkatze f. (-, -n) perzijska mačka
864.: Pudel m. (-s, -) (vrsta psa) - pas
900.: Reitpferd n. (-/e/s, -e) - jahaći konj
itd.

Bacimo li letimični pogled na strukovnu odrednicu *crkv.*, naići ćemo na isti slučaj. Nekada je ona pridodavana, nekada nije, nekada krivo, nekada nediferencirano. Normalnim i zdravim razmišljanjem odgonetnuti je nemoguće, zašto npr. natuknica na str. 608. *Kardinal* m. *crkv.* (-s, -Kardinäle) - *kardinal* ima odrednicu *crkv.*, a natuknica na str. 139. *Bischof* m. (-/e/s, Bischöfe) - *biskup* nema odrednicu *crkv.*

I ovdje samo nekolicina primjera koji imaju strukovnu odrednicu *crkv.*

Stranica.:

58.: Aschermittwoch m. *crkv.* (-s) - Pepelnica
458.: Gründonnerstag m. *crkv.* (-s, -e) - Veliki četvrtak
608.: Kardinal m. *crkv.* (-s, Kardinäle) - kardinal
610.: Karwoche f. *crkv.* (-) - Veliki tjedan
696.: Lichtmeß *indekl. (b. čl.) crkv.* Mariä Lichtmeß - Svijećnica. (2.2.)
831.: Pfingsten n. *crkv. (već. b. čl.)* (-s-) - Duhovi
855.: Priesterseminar n. *crk.* (-s, -e) sjemenište
itd.

Samo nekoliko primjera koji trebaju imati strukovnu odrednicu *crkv.* Zašto ih nemaju teže je odgovoriti nego li ovakve natuknice pronaći po rječniku.

Stranica:

18.: Abt m. (-/e/s, Äbte) - opat
18.: Abtei f. (-, -en) - opatija
18.: Äbtissin f. (-, -nen) - predstojnica/glavarica ženskog samostana
139.: Bischof m. (-s, Bischöfe) - biskup
629.: Kloster n. (-s, Klöster) - samostan; manastir
782.: Nonne f. (-, -n) - opatica, časna sestra
815.: Papst m. (-/e/s, Päpste) - papa
821.: Pastor m. (-s, -en) pastor
829.: Pfarrer m. (-s, -) - župnik

829.: Pfarrkirche f. (-, -n) - župna crkva
itd.

U rječniku se navode dvije odrednice *crkv.* i *rel.* bez da se protumačilo što opisuju jedna a što druga odrednica. Moguće da je redakcija željela imati što više odrednica, misleći da to djeluje detaljnije, znanstvenije, sistematskije, a možda odrednica *rel.* znači bilo koju vjeru, a *crkv.* samo kršćanstvo. Odgonetnuti se ne može zašto katolička svetkovina na str. 527. *Himmelfahrtstag* m. *rel.* (/-/e/s,) - Uzašašće, Spasovo ima odrednicu *rel.*, a isto tako katolička svetkovina na str. 1362. *Weihnachten* n. *crkv.* (već b. čl.) (-, -) - Božić, ima natuknicu *crkv.* Ne može se dosjetiti zašto bi sakrament katoličke crkve na str. 1120. *Taufe* f. *rel.* (-) (*otajstvo*) *krštenje* imao odrednicu *rel.* te također sakrament katoličke crkve na str. 319. *Firmung* f. *crkv.* (-, -en) *krizma* imao strukovnu odrednicu *crkv.*?! Jednostavno, što je tu je, a izgleda da je tako radila i redakcija izdavačke kuće.

Uzme li se strukovna odrednica *glazb.* u razmatranje, možda se smije poći od pretpostavke da se kod ovog područja radi o datostima koje su općepoznate, t.j. poznatije od neke datosti iz područja religije. Znači tu ne bi smjelo biti nenamjerenih pogrešaka! No, to nije tako, jer i ovdje imamo proizvoljno stavljanje odrednica. Evo samo nekolicina primjera koji imaju odrednicu *glazb.*

Stranica:

99: Baß m. *glazb.* (Basses, Bässe) - bas

208: Duett n. *glazb.* (-/e/s, -e) - duet

328: Flöte f. *glazb.* (-, -n) - flaute

557: Hornist m. *glazb.* (-en, -en) hornist

582: Instrumentalbegleitung f. *glazb.* (-) - instrumentalna pratnja

623: Klarinette f. *glazb.* (-, -n) - klarinet

848: Posaune f. *glazb.* (-, -n) - trombon, pozauna

itd.

Nekoliko primjera koji bi trebali imati, ali nemaju odrednicu *glazb.*

Stranica:

99.: Bassist m. (-en, -en) - basista, bas

328.: Flötenbläser m. (-s, -) - frulaš

397.: Geige f. (-, -n) - violina

397.: Geiger m. (-s, -) - violinist, guslač

432.: Gitarre f. (-, -n) gitara

485.: Harmonika f. (-, -s ili Harmonikon) - harmonika

540.: Hirtenflöte f. (-, -n) - pastirska frula/svirala

625.: Klavier n. (-s, -e) - glasovir, klavir

itd.

Uzmimo kao zadnju strukovnu odrednicu *bot.* Evo kako izgleda slika prikazana na pregršti primjera.

Natuknice s odrednicom *bot.*

Stranica:

303.: Fenchel m. *bot.* (-s) - koromač

428.: Petersilie f. *bot.* (-) - peršin

691.: Lein m. *bot.* (-/e/s, -e) - lan

700.: Linde f. *bot.* (-, -n) - lipa

733.: Melone f. *bot.* (-, -(e)n), lubenica, dinja
815.: Paprika m. *bot.* (-s, -s) - paprika
872.: Quitte f. *bot.* (-, -n) - dunja
915.: Rübe f. *bot.* (-, -n) - repa
itd.

Natuknice bez odrednice *bot.*

Stranica:

53.: Apfel m. (-s, Äpfel) - jabuka
96.: Banane f. (-, -n) - banana
139.: Birne f. (-, -n) - kruška
145.: Blume f. (-, -n) - cvijet
180.: Dattel f. (-, -n) - datulja
301.: Feige f. (-n) - smokva
405.: Gemüse n. (-s, -) - povrće
446.: Granatapfel m (-s, -äpfel) - granat jabuka
719.: Mandel f. (-, -n) (*plod*) - badem
itd.

2.9.2. Ozbiljne pogreške

2.9.2.1. Krivi član i nastavci

U odnosu na nastavke u genitivu jednine koji kod imenica muškog i srednjeg roda mogu imati i duži i kraći nastavak, on je naveden kod određenog broja imenica kao npr. str. 804. *Operationstisch* m. (-/e/s, -e) . *operacijski stol*. Veći broj natuknica oba oblika nastavka u genitivu nije naveden. Nastavci za nominativ množine nisu svuda korektno navedeni.

Nekolicina primjera navođenja krivih nastavaka. Korigirani nastavci u zagradama su iz *Duden Universalwörterbuch*.

Stranica:

14: Abscheu f. (-) gnušanje, odvratnost (Član u Dudenu glasi *der* i *die*)
98: Barometer n. (-s, -) - barometar (Korektni član glasi *der* i *das*)
222: Eckzahn, m. (-es, -*zähne*) - očnjak (Korektni nastavak za genitiv glasi -[e]s)
222: Ecktisch m. (-es, -e) - stol u kutu (Nastavak za genitiv je -[e]s)
610: Karwoche f. crkv.(-) Veliki tjedan (Nastavak za nominativ plurala glasi -n)
613: Kebab m. kul. (-/s/) - orijentalno jelo slično ražnjićima. (U Dudenu je nastavak za nominativ plurala -s koji u rječniku nije naveden.) Uzgred rečeno *der Kebab* nije uopće sličan *ražnjićima*.)
760: Mus m. (-es, -e) (voćna) kaša (Korektni član je *der* i *das*)
775: Nasenloch n. (anat. -s, -*löcher*). (Nastavak za genitiv glasi -[e]s.)
798: Öde f. (-) - pustoš (U Dudenu glasi nastavak za plural glasi -n)
779: Nebentisch m. (-es, -e) - susjedni stol (*u lokalu*) (Nastavak za genitiv glasi u Dudenu -[e]s)
920: Rührei n. kul. (-/e/s) - pržena jaja, omlet. (U Dudenu nastavak za plural glasi -er.)

995: Schweigegeld n (-/e/s) - mito za šutnju/zataškavanje. (U Dudenu nastavak za plural glasi -er.)
itd.

2.9.2.2. Krivi prijevodi

a) Krivi prijevodi zbog sustava 1:1.

Ako se u bilo kojem rječniku jedna njemačka riječ na hrvatski prevodi jednom riječju po sustavu 1:1, korisnik se izlaže opasnosti da uzme ekvivalent koji to zapravo nije. Nekoliko će primjera to pojasniti.

Stranica 143.: Blinker m. teh. (-s, -) - žmigavac

Njemačka natuknica *Blinker* je u sustavu 1:1 korektno prevedena, naime kada se hoće reći ili pak prevesti, kako je netko prije skretanja na autu upalio žmigavac. No, ako se u nekakvom turističkom prospektu (na njemačkom jeziku kojeg treba prevesti na hrvatski) navodi npr. *Angeln mit Blinkern erlaubt* onda se to ovim rječnikom ne može prevesti, jer bi prijevod glasio: *pecanje s žmigavcem* je dozvoljeno. Njemačka natuknica ima više značenje *žmigavac*, *varalica*, *blinker* (*vrsta štapa za pecanje*) koje je trebalo navesti kako bi rječnik postao upotrebljiv.

Stranica 445.: Gourmet m. franc (-s, -s) - gurman

Radi se ovdje o krivom prijevodu koji na žalost nije protumačen, a koji se na našim prostorima ustalio. Ovaj 1:1 prijevod je utoliko kriv što se u Hrvatskoj nije razlučilo značenje francuskih riječi *der Gourmet* i *der Gourmand*. Obadvije riječi se na hrvatski prevode riječju *gurman*, no kada se radi o rječniku koji nije pisan po sustavu 1:1 ipak se vidi razlika. Tako se u rječniku npr. R. Kokoruš-Hansen navode obadvije natuknice, koje se pravilno i prevode. Na str. 690. tako imamo *Gourmet* (m; -s, -s) *gurman*, *sladokusac*, *profinjeni znalac jela i pića*, a na istoj str. 690. imamo *Gourmand* (m; -s, -s) - *gurman*, *sladokusac*, *izjelica*, *žderonja*, *požderuh*, *raz. meraklija*. Kada se pogledaju ovi prijevodi smije se reći da je u rječniku J. Kljaić navedena samo jedna natuknica i da ona ne znači u stvari ništa jer se na temelju riječi *gurman* ne zna o kojem *gurmanu* se radi. Onaj tko zna francuski će pak znati da prijevod misli na gurmana u smislu sladokusac, poznavalac jela i pica, a ne na gurmana u smislu žderonja, požderuh.

Stranica 691.: Leihschein m. (-/e/s, -e) - listić koji se ispunjava pri posudbi knjiga

Iako ovdje nema prijevoda, nego je naveden samo opis, o čemu će kasnije biti govora, može si svatko na temelju opisa značenja zamisliti da se, naime radi o posudbenom listiću koji se ispunjava kada netko posudi knjigu u nekoj ustanovi. To je ispravno. No, kako se radi o prijevodu 1:1 onda njemačka natuknica nije ispravno prevedena, jer ona isto tako u hrvatskom znači i *založnicu*, kada netko naime nešto ostavi u nekoj ustanovi kao залог, a za to dobije novac te kada vrati novac taj predmet dobije natrag. Znači kao ekvivalente trebalo je staviti natuknice *posudbeni listić*, *založnica* i svaki onda u zagradi opisati. Tek tada bi njemačka natuknica bila korektno prevedena.

Stranica 707.: Losung f. (-, -en) - lozinka

Hrvatska riječ *lozinka* odgovara njemačkoj riječi *Losung*, ali samo onda ako se radi o jeziku vojske. Naime, kada netko dolazi blizu vojničke straže na zahtjev stražara mora reći lozinku, t.j. riječ prepoznavanja. Ovo je sasvim korektno. No njemačka riječ *Losung* na hrvatski se prevodi i s rječju *geslo*, *krilatica*, *parola*. Dok se riječi *krilatica* i *parola* mogu upotrebljavati u svakidašnjici, riječ *geslo* se može upotrebljavati i u religijskom okruženju. Tako neka biblijska rečenica može postati npr. *geslo dana*, no *geslo* može biti i neka izreka, kao npr. *ora et labora* (= *moli se i radi*) za dominikanski red. Rječnik je dakle trebao pored riječi *lozinka* navesti i druge hrvatske ekvivalente kao *geslo*, *parola*, *moto*, *krilatica* te ih primjerima protumačiti.

Stranica 815.: *päppeln* gl. *kol.* - hraniti

Budući da je naveden samo jedan hrvatski ekvivalent koji nije diferenciran onda je teško s ovakvom ponudom prevesti npr. *hraniti siromaha* - *einen Armen ernähren*; *hraniti životinje* - *Tiere füttern*; *Slavonija hrani Hrvatsku* - *Slawonien ernährt ganz Kroatien* itd. U prijevodu je dakle trebalo diferencirati glagol *päppeln* jer se ovdje radi o hranjenju osobe, životinje koja je teško bolesna, odbačena od roditelja, izgubila roditelje itd. Pravilno bi se *päppeln* preveo kao i *hraniti* i *njegovati*, a u ovakvom slučaju bi se znalo da to nije *hraniti* u smislu njemačkog glagola *ernähren*.

Stranica 945.: *scharfzüngig* *adj.*- oštra jezika.

Ima osoba za koje se može reći da su oštra jezika, one naime kažu svakome u lice ono što misle, kako pohvale tako i mane. No, govor osobe oštra jezika može za slušatelja biti neutralan, ali može biti i uvredljiv. Iz tog je razloga ovdje trebalo diferencirati značenje natuknice *oštra jezika*. U načelu se može njemačka natuknica *scharfzüngig* prevesti s hrvatskim riječima *oštra jezika*, *zajedljiv*.

Stranica 482.: *Hängebrust* f. (-, -brüste) - viseće grudi

Stranica 658.: *melkende Kuh* - krava muzara

Particip prezenta se u hrvatskom jeziku u većini slučajeva izražava relativnom rečenicom. Tako se npr. *plačūce dijete* izražava kao *dijete koje plače*, *pjevajuća djevojka* kao *djevojka koja pjeva*, *trčēci student* kao *student koji trči* itd. Analogno ovome je preveden i prvi primjer na hrvatski kao *viseće grudi*. No, ako bi se sada napravila uobičajena relativna rečenica onda bi prijevod njemačke natuknice glasilo *grudi koje vise*, čega zapravo i ima i nema. Pravi, zapravo bolji prijevod riječi *die Hängebrust* bi mogao biti *mlohavē grudi*, *obješene grudi*.

Kod drugog primjera nije ispravno preveden njemački particip, nego se uzela imenica *krava muzara*. No kada bi se natuknica *melkende Kuh* prevela na hrvatski onda bi to bila *muzeća krava*, a onda opet u relativnoj rečenici *krava koja muze drugu kravu*. Budući da je uredništvo htjelo imati natuknicu *krava muzara*, a nije znalo njen prijevod poslužilo se krivim, naime participom u njemačkom jeziku. Pravi prijevod na njemački glasi *die Milchkuh*.

b) Krivi prijevodi kao takvi.

Nekada su navedeni ekvivalenti jednostavno krivi i ne smiju se prilikom prevođenja uzimati, niti učiti kao takvi. Samo nekolicina primjera.

Stranica 204.: Dreifältigkeit v. Dreieinigkei f. rel. (-) Sveto trojstvo

Ako se riječ *trojstvo* piše malim slovima, što je moguće, znači *trostrukost*. Ako se radi o imenici iz područja religije ta se riječ piše velikim slovom kako bi se znalo da se radi o posebnom trojstvu, naime o Svetom Trojstvu. No, puno veća, zapravo i nedopustiva greška, pa makar se radilo i o tiskarskoj greški je njemačka natuknica *Dreifältigkeit*. Ne postoje riječi ni *Dreifältigkeit* niti *Zweifältigkeit* niti samostalne riječi *Fältigkeit*, već samo *Einfältigkeit* i to u značenju *naivnost*, *prostodušnost*, *ograničenost*, *tupavost* itd. Ako bi se riječ *Dreifältigkeit* u smislu *Einfältigkeit* prevodila to bi značilo *trostruka naivnost*. U njemačkom su riječi *Dreifaltigkeit* i *Dreieinigkei* istoznačnice i obadvije znače *Presveto (Sveto) Trojstvo*.

Stranica 224.: Ehelosigkeit f. (-) - neoženjenost, neudatost; crkv. celibat

Stranica 1433.: Zölibat n/m. crkv. (-/e/s,) celibat

Kod zadnje navedene natuknice treba napomenuti:

a) Stavi li se samo kao informacija da je genus riječi *Zölibat* ili *das* ili *der* korisniku se daje kriva informacija jer on može misliti da se genus može zamijeniti. No riječ *Zölibat* je uvijek *das*, ali ako se radi o teološkoj raspravi u kojoj dolazi ova riječ je član *der*.

b) Kod prve natuknice *die Ehelosigkeit* nikako se nije smjelo navoditi kao treće značnje crkv. *celibat*, i to iz toga razloga što *die Ehelosigkeit* označava i neoženjenost i neudatos, odnosi se dakle i na muškarce i na žene. Riječ *celibat* se odnosi samo na muškarce, a ne na žene. Može se dakle reći da neka žena daje prednost stanju neudatosti, ali ne stanju celibata.

c) Kod riječi *Ehelosigkeit* nije se smjelo navesti i riječ *celibat* i radi samog značenja, jer *die Ehelosigkeit* opisuje izbor neke osobe koja za ovakvo stanje može navesti raznorazne razloge. Netko živi u stanju koje se opisuje rječju *Ehelosigkeit* iz razloga što mu je žena umrla i ne želi se više ženiti, netko još nije našao pravu ženu, netko je bio dugo u ratu pa je ostario i neće se ženiti itd. Živjeti u neoženjenosti u smislu crkvene riječi *celibat* znači odreći se braka radi ljubavi prema Bogu, radi vjerskih razloga, znači živjeti u neoženjenosti da bi se moglo bolje služiti Bogu i narodu. Celibat je neoženjenost katoličkih svećenika radi viših ciljeva, radi nade u zagrobni život i sjedinjenje s Bogom, a što je svećeniku nada, to je našem novopečenom bogatašu novac i ostavština!

Stranica 629.: Kloster n. (-s, Klöster) - samostan; manastir; ins ~ gehen - zarediti se.

Kod primjera *ins Kloster gehen* je napavljena velika pogreška. Kada se netko zaredi on postaje svećenik, tako da bi se hrvatski glagol *zarediti/zaređivati* moralo prevesti njemačkim glagolom *weihen*. *Paul je zaređen za svećenika - Paul ist zum Priester geweiht*. Ako pak netko stupi u samostan to može biti iz raznoraznih razloga, a on se stupanjem u samostan ne zaređuje. Zaređenje dolazi nakon studija teologije, nakon primanja nižih redova itd. Ne treba ovo sve navoditi u rječniku, ali ne treba navoditi ni krive prijevode.

Stranica 752.: Mönch m. (-/e/s, Mönche) - redovnik, fratar, kaluđer, monah

Kada bi netko npr. preveo hrvatsku rečenicu *Moj brat je fratar* na njemački ovim rječnikom i rekao *Mein Bruder ist ein Mönch*, umjesto *Mein Bruder ist ein Franziskaner*, krivo bi preveo. Kada bi netko u katoličkoj crkvi njemačku riječ *der*

Mönch prevo kao *kaluđer*, ne bi bilo ispravno, jer je *kalđer* riječ iz Pravoslavne crkve itd.

Jedini ispravni prijevod za njemačku natuknicu *Mönch* je *monah*, a to je osoba koja u svojoj zajednici uređuje život kako bi postigao zadnji cilj, a to je svetost. Postoje pak i druge osobe koje žive u zajednici i po pravilima zajednice, ali imaju drugi način života, mogu raditi npr. po župama s vjernicima, kao npr. franjevci. Oni se pak, budući da žive u redu zovu redovnici. U istočnim crkvama su svi redovnici monasi, a u zapadnim crkvama se razlikuju monasi npr. benediktinci od redovnika npr. franjevacu.

Naravno da sve ovo navedeno nije potrebno unositi u rječnik, ali ove korektne datosti uredništvo mora poznavati kako ne bi korisniku davalo krive prijevode.

Stranica 820.: Passiv n. gram. (-s) - pasiv, trpno stanje

Uvriježilo se mišljenje da gramatički oblik kojeg nazivamo *pasiv* opisuje nekakvo *trpljenje*, nešto negativno što se trpi, pa stoga onda i *trpno stanje*. No *trpno stanje* iz svakodnevnog života nema nikakve veze s *pasivom* kao gramatičkim oblikom, jer ako netko u aktivu kaže da je radio mjesec dana, a nije dobio plaću npr. *Nisam primio plaću. Ich habe meinen Lohn nicht bekommen.*, onda govornik tu više trpi nego ako upotrijebi pasiv; *Jučer sam bio isplaćen za svoj rad. Ich wurde gestern für meine Arbeit ausbezahlt. Nije me žena poljubila.* (aktiv). *Die Frau hat mich nicht geküßt.* - *Bio sam jučer poljubljen.* (pasiv). *Gestern wurde ich geküßt.* Tko ovdje više trpi? Onaj tko je rekao nešto u aktivu ili onaj koji je upotrijebio pasiv? Čuvati se treba stoga prijevoda njemačke natuknice *das Passiv* s opisom *trpno stanje*, jer to može dovesti do krivog tumačenje gramatičke kategorije.

2.9.2.3. Nejasnoća u odnosu na prijevode i opise

U predgovoru rječnika se navodi kako se za njemačke natuknice daju prijevodni ekvivalenti, no nekada se za njemačku natuknicu ne daje prijevodni ekvivalent nego se ista samo objasnidbenim primjerom pojasni. To je sasvim dobro, no upravo radi toga što to rječnik nije dosljedno radio, nastale su takve pogreške radi kojih rječnik postaje ponekad neupotrebljiv. U podosta slučajeva se za njemačku natuknicu navodi opis bez navođenja prijevoda ekvivalenta. Za tumačenje značenja njemačke natuknice je to dobro, no za učenika, studenta i prevoditelja nije dovoljno. On će na temelju opisa uistinu upoznati značenje njemačke natuknice, ali neće ju moći prevesti. Ima doduše i dobrih primjera gdje je njemačka natuknica prevedena, ali je i pored toga naveden opis, što je zasigurno jako dobro i pohvalno.

Evo nekoliko primjera gdje je naveden prijevod i pojašnjenje njemačke natuknice.

Stranica:

259.: Engelshaar n. (-e/s,) - vilina kosa (*božićni ukras na boru*)

293.: Falschspieler m. (-s, -) - varalica u igri (*pri kartanju*)

310.: Fettauge n. (-s, -n) - kapljica masnoće (*na površini tekućine/juhe*)

576.: Infanterist m. voj. (-en, -en) - pješak (*pripadnik pješništva*)

579.: Inliner m. engl. (-, -) - role, rolke, rolerice (*vrsta koturaljki s četiri linijski povezana kotačića*)

599.: Jungwähler m. (-s, -) - mladi birač (*koji prvi puta sudjeluje na izobrima*)

780.: Negerkuß m. kol. (-kusses, -küsse) - čokoladni poljubac (*slastica od tučenog bjelanca i šećera prelivena čokoladom*).

624.: Klatsch m. kol. pej. (-es) - ogovaranje, trač (*brbljanje o bezazlenim svakodnevnim temama*)
itd.

U kontekstu opisa natuknica treba pretpostaviti poteškoću s kojom se sada susreće prevoditelj kada dobije npr. njemački tekst s natuknicom koja je u rječniku samo opisana. Što napraviti ako netko dobije njemački tekst i u njemu npr. rečenicu. *Peter hat die Realschule besucht*. Prevoditelju treba prijevod riječi *Realschule*. Pogleda li sada u ovaj rječnik naći će na str. 887. *Realschule* f. (-, -n) - *desetogodišnja škola po završetku koje učenik može izučiti zanat ili nastaviti školovanje u srednjoj strukovnoj školi*. Prijevod njemačke rečenice *Peter hat die Realschule besucht* će onda glasiti: *Petar je pohađao desetogodišnju školu po završetku koje on može izučiti zanat ili nastaviti školovanje u srednjoj strukovnoj školi*. Ovaj prijevod zvuči pomalo smiješno, ali se čovjek susreće s ogromnim brojem takvih pojašnjenja koja nemaju prijevoda. Rječnik je dakle zaboravio navesti hrvatski ekvivalent za njemačku riječ *die Realschule*. Još nekoliko primjera za gore navedenu analizu.

Stranica 91.: Autogas n. (-es) - plin kao pogonsko sredstvo za automobile

Ovaj opis se nikako ne bi mogao uzeti i staviti na nekakvu reklamu na benzinskoj crpki gdje se prodaje auto-plin jer je jednostavno velik i traži velik plakat. Drugačije je reći *Prodajemo auto-plin*, a drugačije *Prodajemo plin kao pogonsko sredstvo za automobile*.

Stranica 141.: Blechlawine f. kol. hum. (-, -n) - duga kolona automobila koja napreduje puževim korakom

Kao prvo njemačka natuknica *Blechlawine* ne govori o tome kreću li se automobili ili ne. Kao drugo prevoditelju je teško u nekom tekstu uzeti cijeli ovaj opis kao hrvatski ekvivalent. Možda je trebalo prvo navesti hrvatsku natuknicu kao npr. *duga kolona automobila* te iza toga u zagradama navesti opis.

Stranica 162.: Bundesgrenzschutz m. (-es) (*BRD*) - policijske postrojbe posebne namjene za osiguravanje državnih granica

Ovo objašnjenje je ispravno, no kao prijevod se mogao uzeti npr. izraz *Savezna pogranična policija* i pojašnjenje u zagradi. Evo i primjera. Kako je bolje prevesti njemačku rečenicu: *Die Bundesgrenze schützt der Bundesgrenzschutz*.

a) *Saveznu granicu čuvaju policijske postrojbe posebne namjene za osiguravanje državnih granica*.

b) *Saveznu granicu čuva Savezna pogranična policija*.

Stranica 251.: Eisdiele f. (-, -n) - manji lokal u kojem se pretežno prodaje sladoled

U jednom lokalima koji se u njemačkom opisuje kao *Eisdiele* može se naručiti i kava, mogu se naručiti i kolači itd. No, bez obzira na sadržaj i ponudu lokala prevoditelju koji radi s ovim rječnikom nedostaje hrvatski ekvivalent kao npr. *slastičarnica*, *sladoledarnica*. Da su se naveli ovi hrvatski ekvivalenti za njemačku riječ *Eisdiele* te onda u zagradi naveo opis, unesak bi bio korektan.

Stranica 717.: Magister Artium m. (-s, --) - (BRD) naslov koji se stječe po završetku studija na fakultetima društvenih znanosti i koji je adekvatan diplomi (*ne odgovara našem magisteriju*)

Svatko mora priznati kada bi neki Nijemac tražio da mu se prevede njegova diploma na kojoj bi prema ovom rječniku umjesto *Magister Artium. - Magistar znanosti.*, stajalo *Magister Artium. - Naslov koji se stječe po završetku studija na fakultetima društvenih znanosti i koji je adekvatan diplomi (ne odgovara našem magisteriju)*. Zar ne bi bilo malo smiješno. Smiješnije je pak da ovakvih prijevoda ima kod nas i previše, samo se oni prešućuju te o tome nitko i ne govori.

Stranica 790.: Nord-Süd-Gefälle n. *polit.* (-s) - gospodarska razlika između bogatih industrijskih zemalja sjeverne polutke i siromašnih zemalja u razvoju južne polutke

Ponekad je teško naći pravi ekvivalent, no rječnik R. Hansen-Kokoruš navodi na str. 1204. kao prijevod *razlika između zemalja sjevera i juga*.

Stranica 793.: Null-Bock-Generation f. (-) - današnja mlada generacija koju karakterizira nemanje volje nizašto i potpuna nezainteresiranost

I ovaj opis je sasvim dobar, no ni njega se ne može potpuno preuzeti. Za ovaj disput se može predložiti kao hrvatski ekvivalent *desinteresirana generacija*, a onda u zagradama donijeti ovaj opis.

Stranica 802.: Oktoberfest n (-es, -e) - svakogodišnja zabavno-privredna priredba u rujnu koja se održava u Münchenu

Po ovoj analizi bolje je prijevod reklame *Besuchen Sie Oktoberfest. - Posjetite Oktoberfest.* nego li *Besuchen Sie Oktoberfest. - Posjetite svakogodišnju zabavno-privrednu priredbu u rujnu koja se održava u München/u.* Mnogi će se nasmijati ovom prijevodu, a on je jako dobar kakvi se prijevodi nalaze po turističkim brošurama, monografijama, plakatima itd. Prvo je dakle trebalo i ovdje navesti hrvatski ekvivalent *Oktoberfest*, a onda u zagradama navesti pojašnjenje

Stranica 816.: Parklücke f. (-, -n) - slobodno mjesto za parkiranje između dva parkirana automobila

Ovaj opis je dobar, (naravno *Parklücke* ne mora biti samo između dva automobila, nego i između automobila i nekakvog zida, neke kuće, između automobila i stabla itd.) ,ali je pitanje gdje je prijevod, koji bi prema ovoj analizi mogao glasiti *parkirališno mjesto*. Naravno, opis može ostati u zagradama. Ako je telefon skup i netko želi svojima reći da je našao parkirališno mjesto onda će poziv biti jeftiniji: *Našao sam parkirališno mjesto. Ich habe einen Parkplatz gefunden*, nego *Našao sam slobodno mjesto za parkiranje između dva parkirana automobila. - Ich haben einen Parkplatz zwischen zwei parkenden Autos gefunden.*

2. ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA

Prevođenje, prvobitno usmeno, a kasnije i pismeno u međuljudskom sporazumijevanju je staro koliko je i star nastanak više jezika iz jednoga jezika. Postoje raznorazne teorije o nastanku više jezika, a za ovo razmišljanje uzeta je takozvana Biblijska teorija koja govori o nastanku više jezika prilikom gradnje Babilonske kule. "Jahve se spusti da vidi grad i toranj što su ga gradili sinovi čovječji. Jahve reče: 'Zbilja su jedan narod, s jednim jezikom za sve! Ovo je tek početak njihova nastojanja. Sad im ništa neće biti neostvarivo što god naume izvesti. Hajde da sidemo i jezik im pobrkamo, da jedan drugome govora ne razumije.' Tako ih Jahve rasu odande po svoj zemlji, te ne sazidaše grada. Stoga mu je ime Babel, jer je ondje Jahve pobrkao govor svima u onom kraju i odande ih je Jahve raspršio po svoj zemlji." (Gen.11.6-9)

Nastajanje više jezika, u gore navedenom smislu može se smatrati kaznom, kao što je bila i kazna protjerivanja čovjeka iz raja zemaljskog. No, kako je Bog nakon istjerivanja čovjeka iz raja zemaljskoga obećao pomoć i Spasitelja, tako se je i nakon *brkanja* jezika Bog jednoga dana smilovao i poslao Prevoditelja. Prema tome je Duh Sveti tumač, jer: "Kad napokon dođe Pedeseti dan, svi bijahu skupljeni na istome mjestu. Tad iznenada dođe neka buka s neba, kao kad puše silan vjetar, pa ispuni svu kuću u kojoj su boravili. I ukazaše im se jezici kao od plamena, i razdijeliše se na svakog od njih siđe po jedan. Svi se oni napuniše Duha Svetoga te počеше govoriti tuđim jezicima, kako ih je već Duh nadahnjivao da govore. ... Kad nastane spomenuta buka, narod se zgrnu i ostade zbunjen, jer ih je svaki pojedini čuo gdje govore njegovim jezikom. 'Zar nisu ovi što govore Galilejci? Pa kako ih onda svaki od nas čuje gdje govore njegovim materinskim jezikom? ...'" (Dj. 2. 1-9) Prema ovom je pisanju Duh Sveti bio prvi prevoditelj te je iz navedene perspektive prevođenje usmeno, a kasnije i pismeno *sveta* dužnost, budući da ljudima omogućuje pravo sporazumijevanja. Prevoditelj mora biti svjestan da je svako iskrivljavanje originala kod prevođenja jedna vrsta grijeha. Iz navedenog se može doći do zaključka o moralnosti, o časti, o poštenju itd. prevoditeljskog posla. Svaki prevoditelj koji ovako shvati svoj zadatak će nastojati napraviti *moralan, častan i pošten* prijevod.

Analize dosadašnjih prijevoda pokazale su dosta propusta o kojima bi trebalo povesti računa. Sažeto bi se za prijevode s hrvatskog na njemački i obratno moglo zaključiti, da greške koje se u tim prijevodima pojavljuju dolaze iz svih jezičnih struktura, koje se mogu kvalificirati na slijedeći način. Kurzivne riječi u opisu pojedinih jezičnih struktura su preuzete iz analize prijevoda.

U odnosu na fonetiku smije se reći da ona kod prijevoda ne igra tako veliku ulogu jer se ni kod originala niti kod prijevoda nisu stavljali naglasci na riječi, niti je obilježavana rečenična melodija. U odnosu na hrvatski jezik to je ponekad potrebno, jer naglasak je u hrvatskom jedan od načina tvorbe riječi. Ako prevoditelj razumije hrvatsku riječ koja može radi naglasaka imati više značenja, onda će on upotrijebiti pravi njemački ekvivalent. U navedenoj je analizi pronađen mali broj primjera koji su upućivali na problem fonetike, ali opet samo iz razloga što hrvatski prevoditelj nije pravilno pročitao i iz konteksta zaključio o kojem značenju se kod neke riječi radi. Sjetimo se npr. riječi *poslanica* koja nije u hrvatskom obilježena naglaskom, a u njemačkom se može već prema hrvatskom naglasku prevesti rječju *die Botschafterin*, ali i *der Brief*.

S obzirom na interpunkciju smije se također reći da je ona kod prijevoda donekle zanemariva. Bilo je nekoliko primjera gdje je nenavodenje zareza otežalo razumijevanje, no takve greške su zanemarive i one ne utječu na kvalitetu prijevoda, budući da čitatelj prilično lako može doći do pravog smisla prijevoda.

Sama sintaksa u svim njenim aspektima u prijevodima je dobra, jer nekoliko grešaka koje ukazuju npr. na krivi redosljed rečeničnih elemenata za razumijevanje prijevoda ne igra odlučujuću ulogu. Kako hrvatska rečenica ima drugačiji redosljed rečeničnih elemenata tako imamo prijevoda na njemački u koje prenesen redosljed rečeničnih elemenata prema hrvatskom pravilu, no ove pogreške interferencije ne upadaju u oči, budući da se prijevod može razumjeti. Ako u prijevodu stoji *svaki posjetitelj želi posjetiti katedralu već prvi dan - Jeder Besucher möchte besichtigen schon am ersten Tag den Dom.*, umjesto *Jeder Besucher möchte schon am ersten Tag den Dom besichtigen.*, u njemačkom jeziku je riječ o nepravilnom poretku riječi u rečenici, no rečenica je ipak razumljiva. Pogrešaka iz područja sintakse su malobrojne, što ukazuje da prevoditelj pozna strukture njemačkog jezika.

U odnosu na morfologiju greške koje se javljaju ukazuju na neku vrstu nemarnosti prilikom učenja morfoloških pravila njemačkog jezika. Ovdje se posebno ističu tri područja, kriva upotreba člana, kriva upotreba deklinacije pridjeva i kriva tvorba glagolskih vremena.

Kriva upotreba člana samo je onda problematična ako prevoditelj upotrijebi krivi član i time uvrsti u prijevod imenicu koja ima istu formu s jednim članom, ali drugačije značenje od one koju je trebalo uvrstiti, a koja ima istu formu samo drugi član. Tu može doći do nesporazuma u prijevodu, ali se cijeli prijevod ipak kroz kontekst može odgonetnuti. Razlika je hoće li se njemačkoj riječi *Tor* dati član *der* ili *das*, budući da *der Tor* znači *budala*, a *das Tor* znači *vrata*.

Tvorba glagolskih vremena, poglavito preterita kod jakih glagola i upotreba krivog pomoćnog glagola kod složenih vremena predstavljaju grešku, ali za razumijevanje ona nije nepremostivi problem. Isto vrijedi i za deklinaciju pridjeva. Pogrešaka iz ovog područja se nađe u prijevodima, ali ipak u zanemarivoj mjeri.

Najveće su i zapravo najproblematičnije greške, koje ponekad u potpunosti ometaju razumijevanje originala, one koje opis ili tvorbu originala preokreću, koje donose krive informacije i slično. To su greške s područja leksikologije u najširem smislu riječi. Ako promatramo pojedine sastavnice leksikologije, naime etimologiju, onomastiku, frazeologiju, tvorbu riječi, semantiku i leksikografiju, onda se na temelju analize prijevoda smije reći da poznavanje datosti svake sastavnice igra važnu ulogu kod prevođenja, naravno neke u većoj, a neke o manjoj mjeri.

Etimologija je važna kod tumačenja i prijevoda stručne literature, no kako riječi pojedinih jezika imaju i drugačiju etimologiju, onda je ako se ona u prijevodima navodi potrebno poznavati etimologiju riječi u obadva jezika. U analiziranim prijevodima etimologija i pogreške iz ovog područja nisu igrale nikakvu ulogu, budući da se radilo o tekstovima iz svakodnevnog života.

Onomastika je kod prijevoda u izvjesnoj mjeri važna ako se radi o bilo kakvim imenima koja se u dva jezika ili drugačije izgovaraju, drugačije pišu ili povijesne datosti drugačije nazivaju. Pogrešaka iz područja onomastike se nalazi u analiziranim prijevodima kada se npr. radi o imenima nekih careva, kraljeva ili drugih osoba. Ove pogreške se pak javljaju ponajviše u povijesnim prijevodima ili u promidžbenim tekstovima. Tako npr. imamo u hrvatskom ime *Konstantin Porfirogenet* koje je doslovno preuzeto u njemački prijevod, dok ono u njemačkom

glasi *Konstantin VII. Porphyrogenetos*. Isto se dogodilo i s hrvatski imenom cara Nicefor koji je prijevod na njemački *von Kaiser Nicefor in Konstantinopel* jednostavno preuzeo, dok ime ovoga cara na njemačkom pravilno glasi *Nikophoros Logothetes*. Pogreške iz onomastike ne umanjuju previše kvalitetu prijevoda, jer se povijesna imena ne spominju u prijevodima iz svakidašnjice, tako da se ove pogreške mogu svrstati u kategoriju zanemarivih, koji brojčano gledano ima dosta.

Kod tvorbe riječi su pogreške ozbiljnije naravi, jer kako je analiza pokazala nekada prevoditelji tvore njemačke riječi na kriv način (tvore izvedenice iz riječi iz kojih se to ne može činiti, tvore složenice bez određenih fuga, složenice iz nekompatibilnih dijelova, složenice na svoju ruku itd.). Ovakve pogreške mogu dovesti do težeg razumijevanja prijevoda, no kako te novo-komponirane riječi nigdje ne stoje samostalno onda se pogreška može donekle razumijeti ako se pažljivo pročita cijeli kontekst. Ne postoje u njemačkom npr. niti složenice *Abenteuerlieber*, *Sommermanifestation*, niti izvedenica *Manierlichkeit* koje je prevoditelj samostalno i na svuju ruku kreirao. Ozbiljnih pogrešaka iz ovog područja, koje nekada otežavaju razumijevanje prijevoda, koje nekada navode na smijeh i nevjericu, koje ukazuju na neozbiljnost prevoditelja i njegovo olako shvaćanje postavljene zadaće itd. ima podosta.

U odnosu na frazeologiju se može konstatirati da pogrešaka iz ovog područja ima više, kao što su npr. krivi prijevodi pojedinih frazeologizama, poslovice itd, drugih izričaja.

Sve do sada navedene discipline leksikologije iz kojih se regrutiraju pogreške kod pismenog prevođenja moraju se smatrati pogreškama, ali takvim koje ne umanjuju kvalitetu prijevoda u velikoj mjeri, koje ne čine prijevod nerazumljivim. Naravno, svaki bi prijevod bez ovakvih pogrešaka bio najbolji, ali i s ovim pogreškama se pred kritičkim očima da opstati.

Semantika kao dio leksikologije koja tumači i opisuje značenje riječi je najveći problem prijevoda i to na više razina.

a) Velike pogreške čine prevoditelji, kako je analiza pokazala, što polaze od pretpostavke da značenje riječi u dva jezika stoji u omjeru 1:1, što im zasigurno često puta krivo sugeriraju i rječnici. Ako nekada hrvatskoj natuknici ili obrnuto odgovara u drugom jeziku više ekvivalenata, a prevoditelj ili rječnik navode samo jednu, onda je pitanje slučaja, hoće li prevoditelj pogoditi pravi ekvivalent. Njemački glagol npr. *spielen* ne može se prevesti na hrvatski samo s glagolom *igrati*, nego i sa *svirati*, *prikazivati*, *raditi*, *ići* itd. ovisno o kontekstu. Imamo problem ako prevoditelj naiđe na izraz *der Film läuft*, a u rječniku mu piše da se *laufen* prevodi samo s *trčati*. Prijevod *film trči* je kriv. Primjera ovog problema kao i pogrešaka koje iz toga proizlaze je u provedenoj analizi i previše. Naravno da postoje riječi u dva jezika koje se mogu prevesti po sustavu 1:1, ali broj takvih riječi nije prevelik, a kod svih onih riječi kod kojih taj omjer ne postoji, prevoditelj mora znati sve ekvivalente u drugom jeziku ili naći pojašnjenje u rječniku.

b) Velik broj pogrešaka rezultat je nepoznavanja pravog značenja pojedinih ekvivalenata koji su navedeni za neku natuknicu u drugom jeziku. Tako natuknica *oprost* u njemačkom jeziku ima više ekvivalenti, kao *der Erlass*, *die Absolution*, *die Vergebung*, *die Freisprechung*, *die Verzeihung*, *das Abschiednehmen* itd. no, kako izabrati pravi ekvivalent npr. za izraz *nakon ispovijedi dobiti oprost od grijeha*. U

slučajevima gdje se nudi veći broj ekvivalenata prevoditelj sam mora znati značenje svakog ekvivalenta te se na temelju znanja odlučiti za pravi ili mora imati takav dvojezični rječnik u kojem su mu značenja pojedinih ekvivalenata ponuđena i pojašnjena ili pogledati značenje ekvivalenata u jednojezičnom rječniku, nekoj enciklopediji, internetu itd. Najviše pogrešaka je iz ovog područja, znači prevoditelju stoji više ekvivalenata za neku natuknicu, gdje je on prisiljen sam odlučiti koji ekvivalent u prijevodu upotrijebiti.

Prevođenje, odnosno prenošenje informacija je častan i pošten posao! Upravo ako se ne „pogodi“ pravo značenje i ako se ne odabere pravi ekvivalent s pravom se smije reći da sv. Pavao ima potpuno pravo kada kaže: "Ima na svijetu ne znam koliko različitih glasova, a ni jedan nije bez smisla, ali, ako ne poznajem značenje glasa, bit ću tuđinac onomu koji mi govori, a onaj koji govori bit će meni tuđinac. ... Zato onaj koji govori tuđim jezikom neka se moli da ga može tumačiti." (1 Kor. 14. 10-13)

I upravo područje značenja riječi, pronalaženje pravog značenja te time i pravog tumačenja tuđeg jezika je problem leksikografije, a kako se skoro 99% pogrešaka u prijevodima regrutira iz ovog područja, u slijedećem su dijelu knjige analizirani svi relevantni rječnici kojima se služe današnji ili budući prevoditelji, znači današnji studenti.

Za sve se analizirane rječnike može reći da sadržavaju dosta balasta koji nikome nije potreban i koji ništa ne doprinosi kvaliteti rječnika. Pod tim balastom se misli na nepotrebno, ali i na neujednačeno navođenje raznoraznih odrednica, opisivanja područja podrijetla određene natuknice kao npr. *krava* navođenje odrednice da ova riječ dolazi iz područja *životinja*, *klavir* iz područja *muzike*, *cvijet* iz područja *botanike* itd. Ove i niz drugih odrednica ne pomažu nikome, nitko ih i ne gleda, zauzimaju prostor, možda leksikografi tanjeg znanja stvaraju dojam nekakve pseudoznanstvenosti. No, ono što kod svih rječnika upada u oči je činjenica da niti jedan rječnik ne tumači zašto uzimaju ove, a ne one odrednice te zašto se one uopće navode. Razlozi navođenja nisu protumačeni, a njihovo neujednačeno i trajavo navođenje je stvar nemarnosti. Svi rječnici u ovom području pokazuju neku vrstu trajavosti, brzopletosti, ponajviše pak površnosti.

Naravno da se određena navođenja raznoraznih gramatičkih podataka mogu smatrati opravdanim, kao npr. navođenje pomoćnog glagola za tvorbu složenih oblika glagolskih vremena, navođenje preterita jakih glagola, članova kod imenica itd., no nepotrebno je čitatelju navoditi i kategoriju riječi te opisivati da je riječ *majka* npr. imenica, *učiti* opet glagol, a da se kod riječi *dobar* radi o pridjevu itd. To svaki čitatelj već zna.

Najveća boljka su zapravo prijevodi značenja riječi, a ovih pogrešaka je u svakom rječniku možda malo i previše.

Namjera nam je bila poštena, nikoga ne uvrijediti, ništa ne omalovažavati, nikoga ne osuđivati, veliki broj rječnika pohvaliti, veliki trud autora istaći, a posebno podcrtati da je u rječnicima mnogo više dobrih unesaka nego li manje dobrih. No, ako hoćemo biti još bolji, s svi težimo prema boljem, onda je dostojno i pravedno ukazati na neke manjkavosti prijevoda i rječnika. Ovo je jedini razlog nastanka ove studije koja je trajala dobrih četrnaest godina. Mogla se ona napisati i brže, no htjeli smo vidjeti da li će monografije o lošim prijevodima polučiti rezultate.

Da li će ova monografija u ičemu uspjeti to će znati samo oni koji budu dalje analizirali prijevode i rječnike.

KORIŠTENA LITERATURA

Antić, I. Naslov izvornika: *Nemško-slovenski slovar*. Prijevod: Mirna Zeman i Kristinka Metzger, *Suvremeni hrvatsko-njemačko i njemačko-hrvatski rječnik*. Zagreb, Mozaik knjiga, 2009.

Gojmerac, M., Mikić, P. *Kroatische Touristikwerbung in deutscher Übersetzung*. Jastrebarsko, Slap, 2008.

Hansen-Kokoruš, R., Matešić, J., Pečur-Medinger, Z., Znika, M. *Deutsch-kroatisches Universalwörterbuch - Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik*. Zagreb, Nakladni zavod Globus -Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje 2005.
Hieronim Eusebius, Epistolae, I (348.-420.)

Jakić B. - Hurm A, *Hrvatsko-njemački rječnik, Kroatisch-deutsches Wörterbuch*. Zagreb, Školska knjiga⁹, 2004.

Kljajić, J. *Njemačko-hrvatski praktični rječnik*. Zagreb, Školska knjiga¹, 1998.

Ladan, T. / Markešić, I. *Njemačko-hrvatski i hrvatsko-njemački rječnik. ABC naklada*, Zagreb, 1998.

Langenscheidt, *Džepni rječnik hrvatsko-njemački, njemačko-hrvatski, Taschenwörterbuch Kroatisch, Kroatisch-Deutsch, Deutsch-Kroatisch*. Bearbeitet von Dr. Günther Tuschke, Langenscheidt, Berlin, München, Warschau, Wien, Zürich, New York, 2007.

Mikić, P./Kučiš, V. *Translatorik im Kontext der Kulturspezifik*. Hrvatsko komunikološko društvo : Nonacom. Zagreb, 2004.

Prunč, E. *Posljedice prevođenja. Priručnik za prevoditelje*. Naklada P.I.P. Pavičić, Zagreb, 1966.

Šamšalović, G. *Njemačko-hrvatski rječnik*. Zagreb, Hrvatski Grafički zavod⁹, 1994.

Uroić, M.- Hurm, M. *Njemačko-hrvatski rječnik, Deutsch-kroatisches Wörterbuch*. Zagreb, Školska knjiga⁴, 2004.

Wolf, I. *Rječnik njemačko-hrvatski - hrvatsko-njemački s gramatikom*. Split, Marjan tisak, 2006.